
GAUDEO.

Dr. Hopkins by Samuel Hopkins

HET

LEEVEN

VAN DEN

Weleerwaarden en zeer Geleerden Heer

JONATHAN EDWARDS

IN DESZELFS LEEVEN PRESIDENT VAN HET COLLEGIE VAN NEW-JERSEY;

MET UITTREKZELS UIT ZIJNE BIJZONDERE SCHRIFTEN EN DAGBOEK.

NAA DEN TWEEDEN DRUK

UIT HET ENGELSCH VERTAALD DOOR

ENGELBERT NOOTEBOOM.

Te UTRECHT,
Bij WILLEM VAN YZERWORST,
Academie Drukker, 1791.

Zijn naam, beroemd door zijn bedrijven,
Zal eeuwig in gedagtnis blijven.

PSALM CXII: 4.

De rechtvaardige zal in eeuwige gedagtenis zijn.

VOORREEDEN.

President Edwards wierd van alle de verſtandigen, die met hem, het zij perſoonlijk, of door zijne ſchriften, wel bekend waren, geacht als een van de *grootſte*, de *beste*, en de *nuttigſte* menſchen, die in deeze eeuw geleefd hebben.

Hij heeft zich door zijnen wandel, door zijn prediken en ſchrijven, betoond, één van de grootſte Godgeleerden te zijn: Een, die zeer ſterk van geest was, verheeven dagt, en een groot vernuft

bezat, die zeer kundig, en, booven de meeste anderen, bekwaam was om de groote leerſtukken van het Christendom te verdeedigen.

En misſchien is niemand in onze dagen zoo algemeen geacht en erkend geweest voor een *blinkend Christen*, een uitneemend *deugdzaam man!* Zijne liefde tot God en menſchen; zijn iever voor God en zijne zaak; zijne oprechtheid, ootmoedigheid, zelfsverloochening, en geſpeend zijn van de waereld; zijn verborgen omgang met God; en zijne gemoedelijke, ſtandvastige en algemeene gehoorzaamheid, in alle billijke en heilige ſtanden des leevens: in een woord, de goedheid, de heiligheid van zijn herte, is zoo kennelijk en zigtbaar geweest, als de ongemeene grootheid en ſterkte van zijnen geest.

En dat dit uitmuntend licht niet te vergeefsch geſcheenen heeft, daar van is een wolke van getuigen. God, die hem zijne

ne groote talenten fchonk, leidde hem in eenen weg om dezelven te befteeden, beide door prediken en fchrijven, welke ongetwijfeld middelen geworden zijn om veelen van hunne dwaalwegen te bekeeren; en om het belang van CHRISTUS Koningrijk, beide in America en Europa, grootlijks te bevorderen. Ja 'er is reeden om te hoopen, dat hij, offchoon hij geftorven is, nog een langen tijd daar naa zal fpreeken, tot een uitneemenden troost en groot voordeel van de Kerk van CHRISTUS; en dat zijne in het licht gegeeven werken, een nog grooter oogst voortbrengen en zijn zullen eene vermeerdering van zijne blijdfchap en kroone des roems in den dag des HEEREN.

DAN het oogmerk van de volgende gedenkfchriften, is niet eeniglijk om deeze dingen gemeen te maaken, en om de waereld te zeggen, welk een uitneemend groot, wijs, heilig en nuttig mensch de Prefident Edwards was; maar wel voornaamlijk om haar te onderrichten op welk

eene wijze, en door welke middelen hij tot zulk eene ongemeene maate van kennis en heiligheid gekoomen is; en hoe hij, door het wel aanleggen van dezelven, zoo veel goed deedt aan het menschdom; op dat anderen daar door moogen geleerd en opgewekt worden om te gaan en ook alzoo te doen.

De Leezer verwachte daarom niet een enkele lofreeden op den overleedenen, maar een getrouw en eenvouwig verhaal van gebeurde zaaken, gevoegd bij zijn eige inwendige werkzaamheden, met zijn eige woorden ter needer gesteld; en hij worde verzogt het volgende zaamenstel niet zoo zeer aan te merken als een werk der vriendschap aan den overleedenen, als wel een werk der liefde aan de leevendigen; vermids hier door niets anders bedoeld word dan om een leeven, dat zoo uitneemend nuttig is geweest, nog meer nuttig te maaken. En naademaal het nut van den Leezer daar door beoogd is, word hij gebeden gedagtig te willen zijn,

dat,

dat, indien hij daardoor niet bevoordeeld; niet wijzer noch beeter gemaakt word; geen verſtand noch lust krijgt om een heilig en nuttig leeven te leiden; alles met opzigt tot hem te vergeefsch is.

Het is in deeze waereld, die zoo vervuld is met duisternis en beguicheling, van de uiterſte aangeleegenheid, dat alle menſchen bekwaam worden om tusſchen den waaren Godsdienst en den valſchen, onderſcheid te maaken. Daar toe heeft misſchien niemand meer moeite gedaan, of met meer voorſpoed gearbeid, dan hij, wiens leeven aan den Leezer hier vertoond word. En vermoedelijk zullen zijne Godsdienſtige voorneemens, werkzaamheden en handelingen, alhier voorgeſteld, wel dienen om af te tekenen en op te helderen alles, dat hij over dit onderwerp geſchreeven heeft. Hier verſchijnt in leeven en praktijk de zuivere en onbevlekte Godsdienst, in onderſcheiding van allen naagebootſten, voorhoudende eene ſchilderij, die ſtrekken

zal om te leeren, te bemoedigen en te vertroosten alle de genen, die in hunne Godsdienſtige gevoelens en werkzaamheden gebouwd zijn op het fondament der Apostelen en Propheeten waarvan Jesus Christus is den uiterſten hoekſteen; terwijl hunne herten en gedraagingen in zeekere maate daar aan beantwoorden, gelijk aangezigt aan aangezigt in het water beantwoord. En hier kunnen dezulken, die tot hier toe, ten aanzien van deeze oneindiglijk gewigtige zaak, ongelukkig in het duistere en in beguicheling hebben omgedoold, ſtoffe van onderwijzing en overtuiging vinden.

Omtrent dit ſtuk, is, booven veele anderen, de Proteſtantſche waereld in het duistere, en hier in heeft zij onderwijs noodig, gelijk de Heer Edwards, hoe langer hij leefde, daar van meer en meer overtuigd wierd, en zulks dikwerf gewoon was in 't gemeenzaam geſprek aan te merken. Indien dan deeze zijne overblijf-

blijfzelen aangenoomen worden om aan dit einde te beantwoorden, en men dezelven mag aanmerken als een woord, dat achter allen is tot wien dezelven koomen zullen, *zeggende: DIT IS DE WEG, wandelt in denzelven;* en zullen dezelven, in dit uitzigt, voor veelen gezeegend zijn, zulks zal der Christen waereld onder eenen van de grootste rampen, die haar verzellen, eene groote verligting toebrengen, en aan dat gewigtig einde, zoo waardig de oplettendheid en de ernstige naaspeuring van allen, bevorderlijk zijn; en waar aan hij, van wien deezen mantel valt, met iever gebonden was, en waar naa hij streefde tot aan het einde van zijn leeven.

Met dit inzigt, inzonderheid, word de volgende leevensbeschrijving aan het Publiek aangebooden, met eenen ernstigen wensch, dat elk Leezer dezelve tot dat einde getrouwlijk gebruike; terwijl hij verzogt word goedgunstiglijk voorbij te zien eenige onnaauwkeurigheden en gebreken,

welken hij kan aanmerken als feilen van den Opsteller, die bewust is, dat hij in eenen grooten trap onbekwaam is tot het gene hier is ondernoomen.

Den 20sten Augustus 1764.

IN-

I N H O U D

EERSTE AFDEELING.

Behelzende de geschiedenis van zijn leeven, van zijne geboorte af tot zijne bevestiging in de Heilige bediening toe.

TWEEDE AFDEELING.

Behelzende uittrekzels uit zijne bijzondere schriften.

EERSTE HOOFDSTUK.

TWEE-

TWEEDE HOOFDSTUK.

DERDE HOOFDSTUK.

VIERDE HOOFDSTUK.

DERDE AFDEELING.

Behelzende een bericht van zijn leeven van den tijd, dat hij het werk der Heilige bediening aanvaardde, tot zijnen dood toe.

EERSTE HOOFDSTUK.

Zijne gewoone leevenswijze.

§. 3.

TWEE-

TWEEDE HOOFDSTUK.

Zijn ontslag uit Northampton, met de gelegenheid en de omstandigheden van hetzelve,

VIERDE AFDEELING.

Behelzende een bericht aangaande zijne Handſchriften; en zijne Boeken, door hem in 't licht gegeeven, [en naa zijnen dood met toeſtemming van zijnen zoon in 't licht gekoomen.]

EERSTE HOOFDSTUK.

TWEE-

TWEEDE HOOFDSTUK.

BIJVOEGZEL.

HET

HET

LEEVEN VAN DEN WELEERWAARDEN HEER JONATHAN EDWARDS.

EERSTE AFDEELING

Behelzende de geſchiedenis van zijn leeven, van zijne geboorte af tot zijne bevestiging in de Heilige bediening toe.

§. I.

Zijn geſlagt.

De Heer Jonathan Edwards was den 5en October 1703. gebooren te Windſor eene Stad in Connecticut. Zijn (*a*) vader was de weleerwaarde Heer Timotheus Edwards, bedienaar

(*a*) *IN de verwachting, dat het volgende meer uitvoerig en bijzonder bericht van de Heer Edwards voorouders zommige Leezers aangenaam zijn kan, word hetzelve alhier geplaatst.*

De grootvader van den Heer Jonathan Edwards was de Heer Richard Edwards. Zijne eerſte vrouwe was Mevrouwe Elizabeth Tuttle, dochter van den Heer William Tuttle van

naar van het Euangelie aan de oostzijde der rivier van Connecticut in Windsor. Hij woonde en begon te preediken te Windsor in de maand November 1694., maar hij wierd aldaar niet eer in den Heiligen dienst bevestigd dan in de maand Julij 1698. En hij overleedt den 27sten Januarij 1758. in het 89ste jaar zijnes lee-

van New-Haven in Connecticut, en Mevrouwe Elizabeth Tuttle was van Northamtonshire in Engeland. Zijne tweede vrouwe was Mevrouwe Talcot, zuster van den Gouverneur Talcot. De Heer Richard Edwards had bij zijne eerste vrouwe zeeven kinderen, de oudste van welken was de weleerwaarde Heer Timotheus Edwards van Windsor; de Heer Jonathan Edwards vader, boven gemeld. Bij zijne tweede vrouwe, Mevrouwe Talcot, hadt hij zeeven kinderen.

De vader van den Heer Richard Edwards, en dus de overgrootvader van den Heer Jonathan Edwards, was de Heer William Edwards en kwam uit Engeland jong zijnde en ongehuuwd. Zijne vrouwe, Mevrouwe Agnes Edwards, die ook uit Engeland kwam, had twee broeders in Engeland de een was Major van Exeter, en de ander was Major van Barnstable. De vader van de Heer William Edwards, en dus de over-overgrootvader van den Heer Jonathan Edwards, was de weleerwaarde Heer Richard Edwards, bedienaar van het Euangelie te London. Hij leefde ten tijde van Koningin Elizabeth, en zijne vrouwe, Mevrouwe Anne Edwards, hielp de kraag maaken voor de Koningin. Naa de dood van den Heer Edwards trouwde zij met den Heer James Cole. Zij vertrok met deezen haaren tweeden man, en met haaren zoon William Edwards naar

leevens, geen twee maanden voor het overlijden van zijnen zoon. Hij was in het werk der bediening meer dan 59 jaaren: En van het begin van zijn verblijf en preediken aldaar, tot zijnen dood, zijn meer dan 63 jaaren verloopen; hebbende altoos, uitgezonderd eenige weinige jaaren voor zijnen dood, het werk der

---

naar America, en zij allen overleeden te Hartford in Connecticut.

De grootvader van den Heer Jonathan Edwards (de Heer Salomon Stoddard, wiens opvolger te Northampton hij geweest is.) was getrouwd aan Mevrouwe Mather, de naagelaatene weduuwe van den Heer Mather, zijnen voorganger, en de eerste dienaar van het Euangelie te Northampton. Voor haar trouwen, was haar naam Esther Warham, dochter en jongste kind van den weleerwaarden Heer John Warham, bedienaar van het Euangelie te Windsor in Connecticut, die voor zijne aankomst aldaar bedienaar van het Euangelie was te Exeter in Engeland. Hij had vier kinderen alle dochters. En Mevrouwe Warham overleefde hem, en had twee dochters bij den Heer Newburij, haaren tweeden man.

Mevrouwe Esther Warham had drie kinderen bij den Heer Mather, te weeten Eunice, Warham, en Eliakim. Zij had twaalf kinderen bij den Heer Stoddard, ses zoonen en ses dochters. Drie van de zoonen stierven in hunne kindsheid. En de drie, welke tot manlijke jaaren leefden, waren Anthonij, John, en Israel. —— Israel stierf in de gevangenis in Frankrijk —— Anthonij was de weleerwaarde

 Heer

der bediening en het preedikamt onafgebrooken waargenoomen. Hij was zeer algemeen geacht en bemind als een oprecht, Godvreezend, en voorbeeldig man, en als een getrouw dienaar van het Euangelie; en hij was ongemeen nuttig. Hij wierd gebooren te Hartford in Connecticut den 14[en] Meij 1669., ontving van het College te Cambridge in Nieuw-Engeland, de gradusfen van Baccalaureus en Magister Artium op eenen dag, den 4[en] Julij 1694., wordende de eene des voormiddags en de andere des naamiddags, aan hem opgedraagen.

Op

Heer Anthonij Stoddard, onlangs bedienaar van het Euangelie te Woodburij in Connecticut; hij leefde tot den hoogen ouderdom van 82 jaaren, hij nam de Heilige bediening waar 60 jaaren, en hij ftierf den 6en September 1760 in het 82fte jaar zijnes leevens. —— John was de Honourable John Stoddard, Schildknaap. Hij had zijne woonplaats te Northampton. Hij diende meenigwerf, bijzonderlijk in zijne jongere jaaren, de Stad Northampton als haaren plaatsbekleeder in het groote en algemeene Gerichts-Hof te Boston. Hij was lang de voornaamfte van de provincie Hampfhire als hunne Luitenant Colonel en opperfte Rechter van het gemeene Gerichts-Hof. Hij diende zijne Majefteit en de provincie van de Maffachufetts-Baij, eenen langen tijd als Raad van zijne Majefteit, hij was beroemd om zijne ftaatkunde, en om zijne verftandige regeering. Hij was een wijs Raads-Heer, een oprecht en verftandig Rechter, en een ftandvastig en groot vriend van de belangen van den Godsdienst. Hij was een groot vriend en bewonderaar

Op den 6en November 1694. trad hij in het huuwelijk met Mevrouwe Esther Stoddard, in het 23ste jaar van haaren ouderdom, de dochter van wijlen den beroemden Heer Salomon Stoddard van Northampton; wiens groote begaafdheden en iever voor de ondervindelijke Godsdienst wel bekend zijn in alle gemeenten in America, en waarſchijnelijk bekend zullen blijven tot de laate naakomelingſchap door zijne onwaardeerbaare ſchriften. Zij leefden te zamen in den huuwelijken ſtaat meer dan 63. jaaren. Mevrouwe Edwards was gebooren den 2en Junij 1672., en leeft thans in haar 89ſte jaar, aanmerklijk om de geringe vermindering van haare inwendige vermoogens bij zulk eenen hoogen ouderdom.

Zij

raar van den Heer Jonathan Edwards, wiens handen door hem in de Heilige bediening grootlijks geſterkt wierden zoo lang, als hij leefde. Een meer bijzonder bericht van het leeven en karakter van deezen waarlijk grooten man, kan gezien worden in de predikaatſie, welke de Heer Edwards bij geleegenheid van zijnen dood gepreedikt en uitgegeeven heeft.

De vader van den Heer Stoddard was Anthonij Stoddard, Schildknaap van Boston, een ieverig congregationalist. Hij had vijf vrouwen, de eerſte van welken geweest is de moeder van den Heer Stoddard, Mevrouwe Maria Downing, zuster van den Ridder George Downing, wiens andere zuster aan den Gouverneur Bradſtreet trouwde. De Heer Salomon Stoddard was haar oudſte kind.

Zij hadden elf kinderen, die alle tot eenen rijpen ouderdom gekoomen zijn, te weeten tien dochters, zeeven van welken thans nog leeven, en deezen hunnen eenigen zoon en vijfde kind.

§. 2.

Zijne opvoeding.

De Heer Edwards kwam op het Jale-College in het jaar 1716., en ontving den gradus van Baccalaureus Artium (*b*) in de maand van Sep-

(*b*) Baccalaureus Artium, [de eerste Academische waardigheid. [Eng. Batchelor of Arts.] Dit is eene belooning, die op de Engelsche Universiteiten aan eene naarstige studie verbonden is. De Heer Alberti spreekt daar van aldus.]

,, Vier jaaren worden 'er vereischt eer een Student *Baccalaureus Artium* kan worden, echter komt het op een vierendeel jaars niet aan; en de Universiteits Procurators moeten daar op acht geeven, dat de Studenten naa het eindigen van de eerste vier jaaren, deezen gradus aanneemen. De Candidaat moet ten bewijze van zijne bekwaamheid eens opponeeren en tweemaal respondeeren; en wanneer hij daar meede genoegen gegeeven heeft, en op zijn gedrag niets te zeggen is, dan word hem zonder verder onderzoek de eerste Academische waardigheid van den Vice-Cansellier meede gedeeld. Dezelve is echter niet zeer aanzienelijk, en daarom moet een Baccalaureus naa eene hoogere waardigheid trachten. Wanneer hij de ongewijde weetenschappen,

September 1720., eeven voor dat hij 17 jaaren oud was. Hij bezat het karakter van een maatig jongeling, en een goed Student, terwijl hij lidt van het College was. In het dertiende jaar van zijnen ouderdom las hij met veel ver-

pen, als voornaamlijk de Philofophifche en Mathematifche oeffeningen voortgezet, en daar van bewijzen in disputeeren gegeeven en wel één jaar lesfen over Philofophifche en Mathematifche ftoffen gehouden heeft, dan word hem zonder verder examen, naa drie jaaren de waardigheid van Meester (*Magister*) ten deel. Veelen, die gaarne hunne bekwaamheid toonen willen, houden over ftoffen, die uit verfcheidene Philofophifche en Mathematifche weetenfchappen genoomen zijn, lesfen, drie vier en wel meer jaaren. Alzoo worden zeeven jaaren gevorderd eer iemand Meester worden kan en niemand word deeze waardigheid ten deel, die niet eerst Baccalaureus geworden is. Wie naa eenen hoogeren gradus tracht, bij voorbeeld, naar het *Baccalaureaat* der Godgeleerdheid, moet nog zeeven jaaren wachten, en heeft dan den tijd, om zich in die weetenfchappen te oeffenen, die tot eenen Godgeleerden vereischt worden. Als *Meester* hoort hij eerst Theologifche Collegia bij de Profesforen in die weetenfchap, ten minften vorderen zulks de Academifche wetten. En proeven van zijne Theologifche geleerdheid legt hij daar meede af, wanneer hij tweemaal refpondeert en ééns opponeert, en daar te booven eene latijnfche predikaatfie in de Univerfiteits-kerk houdt, die van eene andere predikaatfie alleen daar door onderfcheiden is, dat deeze in de latijnfche taal gehouden word. Heeft nu de Candidaat in de zeeven jaaren de vereischten volbragt, dan wordt hij Baccalaureus in

vermaak en voordeel *Locke on the human understanding.* Zijne ongemeene begaafdheid door welke hij als het ware natuurlijk gefchikt was voor naauwkeurig te denken, en diep door te dringen in zaaken, begon toen te werken

in de Godgeleerdheid. Vier jaaren daar naa, wanneer hij geduurende deeze jaaren gedisputeerd en lesfen over Theologifche ftoffen gehouden heeft, kan hij Doctor in de Theologie worden. Alzoo is een Doctor in de Godgeleerdheid, die op eene Engelfche Univerfiteit leeft, te gelijk Baccalaureus en Meester der kunften, en Baccalaureus der Godgeleerdheid; en is gewoonlijk reeds agtien jaaren op de Univerfiteit geweest." ——

„ Tot opheldering van het gene tot hier toe aangaande deeze Academifche waardigheden gezegd is, moet het volgende ter needer gefteld worden."

„ Wijl het noodzaakelijk is, dat een ieder, die tot de Heilige bediening begeert toegelaaten te worden, eenen Academifchen gradus heeft, ten minften Baccalaureus Artium is, moet hij zich ten minften vier jaaren op de Univerfiteit opgehouden hebben. Heeft hij het geluk van terftond bevorderd te worden, dan kan hij wel niet langer op de Univerfiteit blijven; doch wanneer hij zijne Specimina aflegt, word hem echter ten einde van drie jaaren de waardigheid van *Meester* ten deel; en zoekt hij nog meerder zoo kan hij zijnen wensch vervuld krijgen, wanneer hij maar de jaaren afwacht. Of het moeste zijn, dat de Univerfiteit goedvondt, hem, weegens zijne bijzondere dienften aan de Kerk, terftond de waardigheid van Doctor te geeven, in

ken en zich te openbaaren. Bij zeekere geleegenheid, kort voor zijnen dood, nam hij dat boek in zijne hand en zeide tot eenige van zijne vertrouwdste vrienden, die toen bij hem waren; dat hij niet zeggen konde welk een genoegen en behaagen hij daar in vondt, toen hij hetzelve in zijne jeugd, op het College zijnde, las; dat hij aan hetzelve veel verpligt

in welk geval niet op het getal der jaaren, noch of hij Baccalaureus der Godgeleerdheid geworden is, gezien word. Daar tegen wanneer een Baccalaureus, of *Meester*, de Universiteit verlaat, om met minder kosten op eene andere plaats zijne studien voort te zetten, ontmoet zijne begeerte, om eenen hoogeren gradus te verkrijgen veele zwaarigheden, ook wanneer hij zelfs de jaaren afgewacht heeft, naardien alleen dit één geval uitgezonderd is, naamlijk, wanneer hij eene bediening verkreegen heeft." —— „ Heeft een *Meester* het geluk, Fellow te worden, dan kan hij met gemak die jaaren afwachten, die tot verkrijging van eenen hoogeren eeretrap gevorderd worden. Het is nu bijnaa onnoodig te herinneren, dat zulken, die zich niet lang op de Universiteit kunnen ophouden, die studie van welken zij hun onderhoud verwachten, reeds van het begin af behandelen."

[De Leezer gelieve hier over verder naa te zien, *Brieven van Dr.* George Wilhelm Alberti *over den tegenwoordigen toestand van den Godsdienst en de weetenschappen in Grootbrittannien, uit het Hoogduitsch vertaald.* Derde Deel, vijftigste Brief. Te Utrecht bij A. van Paddenburg 1768.]

pligt was, en in het beſtudeeren daar van meer genoegen en vermaak genoot, dan den gierigſten vrek in het bij een zaamelen van handen vol goud en zilver uit eene nieuwlings ontdekte ſchat.

§. 3.

Studeert in de Godgeleerdheid — verzoekt verlof en preedikt te New-Jork.

Ofschoon hij goede vorderingen maakte in alle de kunſten en weetenſchappen, en eenen ongemeenen ſmaak had in de natuurlijke wijsbegeerte, in welke hij zich tot het einde van zijn leeven geoeffend heeft, met die juistheid en naauwkeurigheid van denken, hem zoo bijzonder eigen; nochthans was de zeedelijke wijsbegeerte, of de Godgeleerdheid, zijne liefſte ſtudie. In deeze maakte hij al vroeg eene groote vordering.

Naa dat hij zijnen eerſten gradus ontving bleef hij nog twee jaaren op het College, zich toeleggende en voorbereidende tot de Heilige bediening. En naa verloop van dien tijd wierd hem, alvoorens het gevorderd examen afgelegd te hebben, toegeſtaan het Euangelie als Candidaat te preediken.

Dan verkooren en verzogt zijnde door een aantal leeraars, dien de belangen van de Engelſche Presbijteriaanen in New-Jork toebetrouwd waren, om hem als een bekwaam perſoon daar heenen te zenden, bewilligde hij in hun verzoek, en vertrok naar New-Jork in het begin van Augustus 1722., en aldaar preedikte hij met zeer veel goedkeuring den tijd van omtrent agt maanden. Maar om de kleinheid van die gemeente, en eenige bijzondere zwaarigheden, die dezelve vergezelde, dagt hij niet, dat zij in ſtaat was om met een reedelijk vooruitzigt van aan het goede einde, dat zij zich voorſtelde, te beantwoorden, een leeraar bij zich te houden. Daarom verliet hij dezelve in de eerstkoomende lente, en naar zijnes vaders huis weederkeerende, bragt hij aldaar de volgende zoomer door met eene onafgebrookene ſtudie. Hij wierd wel ernſtig aangezogt van de gemeente onder welke hij te New-Jork gepreedikt had, om tot haar weeder te keeren, maar om de zoo eevengemelde reedenen konde hij zich niet verpligt vinden om haar verzoek in te willigen.

§. 4.

§. 4.

Word tot Tutor (c) *van het Jale-College verkooren.*

In de maand September 1723. ontving hij den gradus van Meester der kunſten. Omtrent

(c) [Een *Tutor* van een College op de Univerſiteit in Engeland, is iemand, die de zorge heeft over het ſtudeeren en de zeeden van anderen, een leeraar, een onderwijzer. De Heer Alberti noemt de Tutors, Hofmeesters. Zijn Ed. ſchrijft van hen en hunne verrichtingen het volgende.]

„ Een ander ſoort van leeraars, maar die den meesten arbeid doen, zijn de *Tutors*, of Hofmeesters, welke in een ieder College twee, of drie, zijn. Hier toe worden de bekwaamſte Fellows (*) van een College verkooren, en het gebeurt ook wel, dat zij te gelijk Prelectors zijn. Men vordert van zulk eenen alle weetenſchappen, die tot onderwijzing van eenen jongen Engelschman noodig zijn, en hij moet bijnaa in alle weetenſchappen ervaaren zijn, dewijl

(*) Een *Fellow* is iemand, die reeds tot het Meesterſchap op het College bevorderd is. Hij ſtaat onder het Hoofd van het College. —— Moet zeekere ſtatuten of wetten van het College bezweeren. —— Ontvangt jaarlijks eene zeekere zomme geld tot voortzetting van zijne ſtudie. —— Leeft zonder zorg, eene vrouwe kan zijne beneerſtigingen niet verhinderen, om dat hij niet trouwen mag. —— Hij leeft in gezelſchap van geleerden, en daar beneevens is de Bibliotheek van het College tot zijnen dienst, want hij heeft een ſleutel van dezelve. —— En hij kan, zoo dikwerf als het hem behaagt, zich ook de College-tuin te nutte maaken.

trent deezen tijd wierd hij door verscheidene gemeenten uitgenoodigd om tot hen te koomen, en zich in de Heilige bediening te laaten bevestigen. Dan de volgende lente van het jaar 1724., het eenentwintigste jaar zijns ouderdoms, tot Tutor van het Jale-College verkooren zijnde, vertrok hij daar heenen, alwaar hij het werk van Tutor meer dan twee jaaren waargenoomen heeft.

§. 5.

Word te Northampton in den Heiligen dienst bevestigd.

Terwijl hij zich aan deeze plaats bevondt, vervoegde zich tot hem de gemeente van Northampton met eene uitnoodiging om aldaar te koomen en de Heilige bediening waar te neemen met zijnen grootvader Stoddard, die uit hoof-

wijl hij zijne, aan hem toevertrouwde, leerlingen, in dezelve vier jaaren lang onderwijst, en deeze zich voornaamlijk aan hem houden. Buiten dat moet hij op hun gedrag naauw acht geeven en zorge draagen, dat zij den Godsdienst en de openbaare lessen vlijtig bijwoonen. —— De jongelingen hebben hunne verkiezing aan welken Hofmeester van het College zij zich overgeeven willen, en daar naa is ook zijne inkomste groot. Een rijk Student betaalt hem jaarlijks tien, een arm drie of vijf ponden Sterlings."

hoofde van zijnen hoogen ouderdom hulp noodig had. Daarom deedt hij in de maand September 1726. afftand van zijn Tutorfchap. Hij nam haare uitnoodiging aan, en wierd in de Heilige bediening bevestigd en amtgenoot van zijnen grootvader Stoddard den 15^{en} Februarij 1727., in het vierentwintigfte jaar van zijn leeven; en hij bleef in de Heilige bediening te Northampton tot den 22^{ften} Junij 1750., zijnde eenen tijd van drieëntwintig jaaren en vijf maanden.

Tusschen den tijd van zijn vertrek naar New-Jork, en zijne bevestiging te Northampton, heeft hij eene meenigte voorneemens bij zichzelven genoomen en in gefchrifte gefteld. De bijzondere tijden en de geleegenheden bij welken, hij veelen van dezelven genoomen heeft, heeft hij in zijn dagboek, het welk hij toen hieldt, aangeteekend, beneevens veele andere waarneemingen en reegelen, die tot de werkzaamheden van zijn gemoed en zijnen wandel betrekkelijk zijn. En naardien deeze voorneemens gevoegd bij de dingen, die in zijn dagboek aangetekend zijn, te regt kunnen aangemerkt worden als de grondlegging en fchets van zijn geheele leeven, achten wij het zeer gevoegelijk onzen Leezer hier een proef en denkbeeld van dezelven te geeven, in de volgende uittrekzels.

TWEE-

TWEEDE AFDEELING

Behelzende uittrekzels uit zijne bijzondere ſchriften.

EERSTE HOOFDSTUK.

Zijne voorneemens.

Bewust zijnde van mijne onbekwaamheid om iet buiten de hulp van God te verrichten, bidde ik den Heere ootmoedig, dat Hij mij door zijne genade, om Christus wille, in ſtaat ſtelle om deeze voorneemens, zoo verre dezelven met zijnen wil overeenkoomen, te volbrengen.

Zijt gedagtig deeze voorneemens eenmaal 's weeks te leezen.

1 Voorgenoomen, dat ik doen zal alles wat ik maar denke het meeste tot eere van God, mijn eigen goed, voordeel en genoegen zijn kan, zoo lang als ik aanweezig ben, zonder eenige aanmerking van den tijd, het zij nu, of over nog zoo veele tienduizenden van eeuwen. —— Voorgenoomen om te doen het gene ik denke mijnen pligt, en het meeste ten nutte en tot voordeel van de menſchen in 't ge-

gemeen te zijn. —— Voorgenoomen zulks te doen in weerwille van de zwaarigheden, die ik daar bij immer ontmoete, hoe groot en hoe veel dezelven ook zijn moogen.

2 Voorgenoomen geduuriglijk mijn best te doen om wat nieuws uit te vinden en te beraamen om de voorgemelde dingen te bevorderen.

4 Voorgenoomen nooit geen ding, het zij met ziel of lighaam, min of meer, te doen, dat niet tot eere van God ſtrekt; het zelve ook niet bij te woonen, of toe te laaten, indien ik hetzelve vermijden kan.

5 Voorgenoomen nimmer een eenig tijdſtip te laaten verlooren gaan, maar den tijd op de voordeeligſte wijze, die mij mooglijk is, te beſteeden.

6 Voorgenoomen met alle mijne magt te leeven, terwijl ik leeve.

7 Voorgenoomen nooit zoo iet te doen, het gene ik niet zoude durven doen als ik wist, dat het laatſte uur van mijn leeven daar was.

9 Voor-

9 Voorgenoomen bij alle geleegenheden veel te denken aan mijn ſterven, en aan de omſtandigheden, welke den dood doorgaands vergezellen.

11 Voorgenoomen als ik aangaande eenig beſchouwelijk voorſtel in de Godgeleerdheid denke, dat het moet opgeloscht worden, terſtond alles te doen, wat ik kan, om hetzelve, indien het door geene omſtandigheden verhinderd word, op te losſchen.

13 Voorgenoomen werkzaam te zijn om gepaste voorwerpen van liefdaadigheid en milddaadigheid te zoeken.

14 Voorgenoomen nooit een ding uit wraak te doen.

15 Voorgenoomen nimmer in mij de minſte beweegingen van toorn tegen reedenlooze ſchepzelen te dulden.

17 Voorgenoomen zoo te leeven, als ik in mijn ſterfuur wenſchen zal, geleefd te hebben.

18 Voorgenoomen ten allen tijden zoo te leeven, als ik in mijne Godsdienſtige geſtal-

 ten,

ten, en wanneer ik de klaarſte denkbeelden van de dingen van het Euangelie en van eene andere waereld hebbe, oordeele het beste te zijn.

20 Voorgenoomen de ſtriktſte maatigheid in het eeten en drinken te houden.

21 Voorgenoomen nimmer iet te doen, het welk ik, wanneer ik het in een ander zie, voor eene billijke reeden zoude houden om hem te verächten, of eenigzins laager van hem te denken.

24 Voorgenoomen wanneer ik ooit eene in 't oog loopende kwaade daad doe, dezelve dan naa te ſpeuren tot aan de eerſte oorzaak toe, en dan niet alleen zulk eene kwaade daad voortaan zorgvuldig te mijden, maar ook met alle mijne magt te ſtrijden en te bidden tegen de oorzaak van dezelve.

28 Voorgenoomen de Heilige Schriften zoo gezet, aanhoudend en dikwerf te leezen, dat ik mijn toeneemen in de kennis ontdekke en duidelijk bemerke.

30 Voorgenoomen iedere week mijne uiterſte best te doen om in den Godsdienst hooger op

opgevoerd te worden, en tot eene verheevenere werkzaamheid van genade te koomen.

32 Voorgenoomen mijn amt prompt, gezet en getrouwlijk te bedienen, op dat het gene in *Spreuk.* XX: 6. geleezen word; *Wie zal eenen recht trouwen man vinden?* niet gedeeltlijk in mij vervuld worde.

33 Voorgenoomen alles te doen, dat in mijn vermoogen is tot het maaken, onderhouden en bevestigen van den vreede, wanneer zulks, zonder groot naadeel in andere opzigten, gefchieden kan.

34 Voorgenoomen in het vertellen van dingen nooit anders als de zuivere en eenvouwige waarheid te fpreeken.

36 Voorgenoomen nimmer van iemand kwaad te fpreeken, ten zij ik daar toe eene bijzonder goede roeping hebbe.

37 Voorgenoomen elken nacht, als ik mij naar bed begeeve, te onderzoeken waar in ik naalaatig zij geweest, wat zonden ik begaan hebbe, en waar in ik mijzelven verloochend hebbe; en dit ook iedere week, maand en jaar te doen.

38 Voorgenoomen nooit op den dag des HEEREN iet befpotlijks te fpreeken, of dat reeden tot lagchen geeft.

39 Voorgenoomen nimmer eenig ding te doen aan welks geoorloofdheid ik zoo veel twijfele, dat ik ten zelfden tijde voorneeme, bij naadere geleegenheid te overweegen en te onderzoeken, of zulks geoorloofd zij of niet: ten ware ik zoo veel aan de geoorloofdheid van zulks te moogen naalaaten twijfelde.

41 Voorgenoomen mijzelven op het einde van elken dag, week, maand en jaar af te vraagen: waar in ik moogelijk in eenig opzigt beeter konde gedaan hebben?

42 Voorgenoomen de opdragt van mijzelven aan God, welke bij mijnen Doop gedaan was, dikwerf te vernieuwen; dezelve had ik ook plegtig vernieuwd, toen ik in de gemeenfchap van de Kerk aangenoomen wierd; en dezelve hebbe ik plegtig herdaan op deezen *twaalfden* dag van *Januarij*, 1722, 3.

43 Voorgenoomen nooit van nu voortaan, tot dat ik fterve, zoo te handelen, als of ik eenigzins mijn eigen ware, maar geheel en al het eigendom van God: overeenkoomende met

met het gene gevonden word op zaturdag den *twaalfden Januarij.*

46 VOORGENOOMEN nooit in mij den geringſten trap van een wrokkend misnoegen tegen mijnen vader en mijne moeder te dulden — ook geene uitwerkingen daar van te gedoogen, zelfs niet door de minſte verändering van woorden, of beweeging van mijn oogen: en deezen aangaande, ook bijzonderlijk zorgvuldig te zijn, met opzigt tot iemand van onze naastbeſtaanden.

47 VOORGENOOMEN met inſpanning van alle mijne krachten te verzaaken alles, dat niet geheel overeenkomt met eene goede en algemeen vriendelijke en goedwillige, ſtille, vreedzaame, vergenoegde, toegeevende, meedelijdende, eedelmoedige, ootmoedige, zagtmoedige, zeedige, onderworpene, dankbaare, naarſtige en werkzaame, liefdaadige, bedaarde, lijdzaame, gemaatigde, vergeevende en oprechte gemoedsgeſteldheid; en ten allen tijde te doen het gene mij tot zulk eene gemoedsgeſteldheid leiden kan. —— En elke week naauwkeurig te onderzoeken, of ik zulks gedaan hebbe.

48 VOORGENOOMEN gezetlijk, met de ui-

uiterſte naauwkeurigheid en naarſtigheid, en met de ſtrikſte omzigtigheid, den ſtaat van mijne ziel te doorgronden, ten einde ik weeten mooge of ik in waarheid deel hebbe aan Christus, of niet; op dat ik, wanneer ik ſterve, mij niet over eenig verzuim in dit opzigt te beklaagen hebbe.

50 Voorgenoomen zoo te handelen, als ik denke, dat ik zal oordeelen, dat het de beste en voorzigtigſte handelingen geweest zijn, wanneer ik in de toekoomende waereld verſchijne.

52 Ik hoor meenigwerf oude menſchen zeggen hoe zij leeven zouden, indien zij hunnen voorigen leeftijd nog eens weeder herhaalen konden. —

Voorgenoomen, dat ik eeven zoo zal leeven, als ik kan denken, dat ik zal wenſchen geleefd te hebben, onderſtellende, dat ik hooge jaaren bereiken zal.

54 Wanneer ik in de verkeering met menſchen aangaande iemand eenig ding hoore vermelden, en ik denke, dat het in mij prijswaardig zoude zijn; —

Voor-

VOORGENOOMEN, dat ik zal trachten zulks naa te volgen.

55 VOORGENOOMEN om alle mijne poogingen aan te wenden om zoo te werk te gaan, als ik denke, dat ik doen zoude, indien ik alreede de gelukzaligheid des heemels, en de tormenten der hel, gezien had.

56 VOORGENOOMEN mijnen ſtrijd met mijne verdorvenheden nimmer op te geeven, noch in het minſte daar in te verſlaauwen, hoe onvoorſpoedig ik daar in ook zijn mooge.

57 VOORGENOOMEN wanneer ik ongelukken en tegenheden vreeze, onderzoek te doen of ik mijnen pligt gedaan hebbe, en het beſluit te neemen om dien te doen; en het zij dan eeven veel hoe de Voorzienigheid het ook beſchikt, dat ik, zoo veel in mijn vermoogen is, mij nergens anders meede bemoeijen zal dan met mijnen pligt en met mijne zonde.

62 VOORGENOOMEN nimmer eenig ander ding te doen als te gehoorzaamen: En zulks volgens *Eph.* VI: 6, 7, 8. *met goedwilligheid en van herten den HEERE, en niet den menſchen: weetende dat zoo wat goed een iegelijk zal*

gedaan hebben, hij dat zelve van den HEERE zal ontvangen.

65 Voorgenoomen mijzelven mijn leeven lang in allen deezen zeer dikwerf te oeffenen; te weeten, met de grootste openhertigheid, die 'er bij mij plaats kan hebben, mijne wegen aan God te vertellen, en mijne ziel voor Hem bloot te leggen - alle mijne zonden, verzoekingen, zwaarigheden, droefheden, vreezen, hoopen, begeerten, en alle dingen, en elke omstandigheid, bekend te maaken; volgens *Dr. Manton's* zeevenentwintigste leerreeden over *Psalm* CXIX.

67 Voorgenoomen, wanneer ik ben verdrukt geweest onderzoek te doen, of ik door de verdrukking verbeterd zij, welk goed ik door dezelve verkreegen hebbe, en wat ik door dezelve konde verkreegen hebben (*a*).

(*a*) De *voorneemens* zijn 70 in getal. Dezelve zijn hier maar ten deele overgeschreeven, als een staal van het geheele. Het getal hier gesteld voor dezelven is hetzelfde waar meede zij in het oorspronklijke handschrift geteekend zijn, en dat hier behouden is om de overwijzingen, die op eenige van dezelven in het Dagboek gedaan worden, gelijk de Leezer terstond zien zal.

TWEE-

TWEEDE HOOFDSTUK.

Uittrekzels uit zijn bijzonder Dagboek.

Zaturdag *den* 22ften *December* 1722. Deeze dag weeder opgewekt door Gods Geest. Verliefd op de deugd van Heiligheid. Gevoele de liefde tot Christus meer werkzaam dan naa gewoonte. Hebbe ook gevoeld een hertelijk berouw over de zonden, om dat dezelven begaan zijn tegen zulk een barmhertig en goedertieren God. Deeze nacht het 37fte voorneemen genoomen.

Rustdag-nacht *den* 23ften *December.* Het 38fte voorneemen genoomen.

Maandag *den* 24ften *December.* Verheevener gedagten dan naa gewoonte, van de voortreffelijkheid van Jesus Christus en zijn Koningrijk.

Woensdag *den* 2en *Januarij* 1722, 3. Traag. De ondervinding leert mij, dat al neem ik voorneemens, en al doe ik wat ik wil door nog zoo veele vindingen, het volftrekt niets, en in het geheel van geene waarde is, zonder de

bewegingen van den GEEST van GOD, want indien de GEEST van GOD zich altoos zoo zeer van mij onttrekken zoude, als in de afgeloopen week, ik zoude in weerwille van alle mijne poogingen, niet groeijen, maar kwijnen en jammerlijk verdwijnen. — 'Er is geen ſtaat te maaken op mijzelven. Beſluiten te neemen doet niets ter zaake, zoo wij ze niet neemen in afhangelijkheid van GOD: Want zoo het niet was door zijne loutere genade, dan zoude iemand den eenen dag zeer goed, en den anderen dag zeer Godloos kunnen zijn.

RUSTDAG *den* 6[en] *Januarij*, des nachts. Zeer bezorgd over het beſteeden van den kostelijken tijd. Ik ben voorneemens in eene geduurige zelfsverloochening, onafgebrooken, te leeven zoo lang, als ik in deeze waereld verkeere.

DINGSDAG *den* 8[en] *Januarij*, in den morgenſtond. Verheevener gedagten dan naa gewoonte van de voortreffelijkheid van CHRISTUS, en ik gevoel daar door een ongewoon berouw over de zonde.

WOENSDAG *den* 9[en] *Januarij*, in den nacht. Afgenoomen. Ik denke zoms veel meer Heiligheid te bezitten, dan ik bezit. Ik worde

nu

nu en dan gewaar, die verfoeilijke verdorvenheid, welke reegelrecht ſtrijdende is tegen het gene ik van blinkende Christenen leeze. —— Hoe bedriegelijk is mijn herte! Ik neeme een krachtig voorneemen, maar hoe ras verzwakt het!

DONDERDAG *den* 10[en] *Januarij*, omtrent den middag. Weeder leevendig. Het is voor CHRISTUS, aan wien ik hoope deel te hebben, eene groote oneere, als ik te onvreede ben met mijnen ſtaat en mijne omſtandigheid in deeze waereld. Wanneer ik zie den voorſpoed van anderen, en dat hun alle dingen wel gaan; dat de waereld hen gemaklijk is, zij in veele opzigten gelukkig en zeer voorſpoedig zijn, of tot groote eere bevorderd worden, e. z. v.; ik zegge, het is tot groote oneere van CHRISTUS, hen zulks te misgunnen, of te benijden, of daarover de minſte te onvreedenheid te toonen; of te wenſchen, of te verlangen naa zulk eenen voorſpoed, en dat het mij ook zoo gaan mooge. Beſluite daarom mij altoos te verheugen in iemands voorſpoed, en geen geluk van dien aart voor mijzelven te verwagten zoo lang ik leeve, maar ſtaat te maaken op tegenheden, en voor mijzelven een geheel ander geluk te kiezen.

Ik meene mijzelven veel vlugger en gezonder te vinden, beide in mijn lighaam en in mijnen geest, door mijne zelfsverloochening in het eeten, drinken en ſlaapen.

Mijns bedunkens zoude het zeer voordeelig voor mij zijn elken morgen te overweegen mijne beezigheden en verzoekingen, en aan welke zonden ik op dien dag zal blootgeſteld zijn: en tevens voor te neemen, hoe den dag te beſteeden, en hoe zulke zonden te vermijden. En zulks ook te doen in het begin van iedere week, maand en jaar.

Ik wist voor deezen niet, wat het zeggen wilde *ons herte niet te zetten op deeze dingen.* Het wil zeggen: Niet bekommerd te zijn over dezelven, geen betrouwen te ſtellen op dezelven, onszelven niet veel te kwellen met de vreeze van dezelven te verliezen, noch onszelven te vleiën met de verwachting van dezelven te verkrijgen, of ons te ſtreelen met de hoope van dezelven aanhoudende te bezitten. Deezen nacht het 41ſte voorneemen genoomen.

Zaturdag *den* 12en *Januarij*, in den morgenſtond. Deezen dag hebbe ik mijn Doopverbond en opdragt van mijzelven aan God, pleg-

plegtiglijk vernieuwd, het welk ik ook bij vernieuwing gedaan hadt, toen ik in de gemeenſchap van de Kerk aangenoomen wierd. Ik ben voor Gods aangezigt geweest, en hebbe mijzelven, alles wat ik ben en hebbe aan God overgegeeven, zoo dat ik in geenerlei opzigt mijn eigen ben. Ik kan geen aanſpraak maaken op mijzelven; ik kan geen recht eiſchen op dit verſtand, deezen wil, die hertstogten, welke in mij zijn. Ik hebbe ook geen recht op dit lighaam, of op eenige van deszelfs leeden. Geen recht op deeze tong, deeze handen, of voeten. Geen recht op deeze zintuigen, deeze oogen, deeze ooren, deezen reuk, deezen ſmaak. Ik hebbe mijzelven geheel en al wechgegeeven, en niets voor mijzelven behouden.

Ik ben in deezen morgenſtond voor Gods aangezigt geweest, en hebbe Hem gezegd, dat ik mijzelven geheel aan Hem overgegeeven hebbe. Ik hebbe Hem alle magt gegeeven, zoo dat ik voortaan geen magt of recht over mijzelven in eenigerlei opzigte hebben wil. Ik hebbe Hem uitdrukkelijk beloofd, en thans beloove ik den Almagtigen God, dat ik door zijne genade geen magt of recht over mijzelven eiſchen wil. In deezen morgenſtond hebbe ik Hem gezegd, dat ik Hem voor mijn eenig deel en mijne gelukzaligheid hebbe aangenoomen, niets buiten Hem, als een gedeelte van mijn

ge-

geluk befchouwde, noch handelen wilde als of het zulks ware; en dat ik zijne wet voor den altoosduurenden reegel, waar naa ik leeven en wandelen moet, hebbe aangenoomen: Dat ik met alle mijne magt ftrijden wilde tegen de waereld, het vleesch en den duivel, tot aan het einde van mijn leeven toe. Ik hebbe HEM gezegd, dat ik geloove in JESUS CHRISTUS en HEM aanneeme als een VORST en ZALIGMAAKER: Dat ik bij het geloove en de gehoorzaamheid van het Euangelie wilde blijven, hoe gevaarlijk en moeielijk de belijdenis en de beoeffening daar van ook zijn mogte: Dat ik den HEILIGEN GEEST aanneeme als mijnen LEERAAR, HEILIGMAAKER en eenigen TROOSTER; en alle zijne beweegingen om mij te verlichten, te reinigen, te bevestigen, te vertroosten en te onderfteunen, zal koesteren. Dit hebbe ik gedaan. En ik bidde GOD om CHRISTUS wille zulks te willen aanzien als eene opdragt van mijzelven, en mij te willen aanneemen als zijn geheel eigendom, en in alle opzigten als zoodaanig met mij te handelen; het zij HIJ mij verdrukt of voorfpoedig maakt, of hoe HIJ ook met mij, die zijn eigendom ben, zal believen te handelen. Nu en voortaan mag ik in geenerlei opzigte meer handelen als die mijn eigen ben.

IK zal handelen als die mijn eigen ben: Wanneer

neer ik immer een eenig van mijne vermoogens besteede tot iet, dat niet tot eere van God is, of wanneer ik niet zijne verheerlijking tot mijn geheel en eenig werk maake: Wanneer ik maar eenigzins te onvreede ben onder tegenspoeden, mij kwelle over den voorspoed van anderen: Wanneer ik maar eenigzins liefdeloos ben: Wanneer ik mij om beleedigingen vertoorne: Wanneer ik mij wreeke: Wanneer ik iet doe, eeniglijk om mijzelven te behaagen, of iet vermijde om mijn eigen gemak: Wanneer ik iet naalaate om dat 'er zeer veel zelfsverloochening toe vereischt word: Wanneer ik op mijzelven vertrouwe: Wanneer ik iet van den lof tot mij neeme over eenig goed, dat ik doe, of liever, dat God door mij doet: Of wanneer ik eenigzins hoogmoedig ben.

Deezen nagt hebbe ik het 42ste en 43ste voorneemen genoomen.

Maandag *den* 14en *Januarij.* De opdragt van mijzelven aan God, op zaturdag laatstleeden, is mij ongemeen nuttig geweest. Ik ben gewaar geworden, dat ik, meer dan ooit te vooren, een klaarer inzien had in de Heilige Schrift, toen ik het agtste Hoofdstuk van den Brief van Paulus aan den Romeinen las.

Sterke aandoeningen tot dooding van het vleesch zijn diepe wonden voor het lighaam

der

der zonden, harde ſlagen, die den ouden mensch doen beeven en waggelen: Daar door verkrijgen wij zeer veel magt over hem. —— Zoo lang wij zonder ſterke aandrijvingen tot dooding van ons vleesch en verloochening van ons zelven leeven, blijft de oude mensch daar hij was; want hij is onbeſchaamd en hardnekkig, en hij wijkt niet voor een klein gerucht. Naa de grootſte dooding van het vleesch, hebbe ik altijd de grootſte vertroosting gevonden.

Gesteld, daar was in elken tijd nooit meer dan een volmaakt Christen, in allerlei opzigten van het echte ſoort, die het Christendom in zijnen rechten luister vertoonde, in de waereld geweest: Voorgenoomen eeven zoo te handelen, als ik handelen zoude, wanneer ik met alle mijne magt mogt ſtreeven om te zijn, die eene, die 'er in mijnen tijd zijn zoude.

Dingsdag *den* 15^en^ *Januarij.* Het ſcheen gisteren, eergisteren, en zaturdag, dat ik altoos dezelfde voorneemens, in denzelfden trap, behouden zoude, maar helaas! hoe ras verſlap ik. O hoe zwak, hoe krachtloos, hoe onbekwaam ben ik om iet te doen! welk een arm onſtandvastig, en elendig ſchepzel ben ik, zonder den bijſtand van den Geest van God! Als ik ſtaa, denk ik al ligt, dat ik door mijn ei-

eigen kracht, op mijne eigene beenen ſtaa. Ik ben gereed om over mijne vijanden te zeegevieren, als of ik het zelfs ware, die hen had doen vlugten: Daar ik, helaas! maar een zwak kind ben, dat ſtaande gehouden word door JESUS CHRISTUS, die houdt my ſtaande, en geeft my vrijheid om te lagchen als ik mijne vijanden zie vlugten, wanneer HIJ dezelven voor mij uitdrijft; en dan lagche ik, als of ik het zelfs deedt daar het alleen JESUS CHRISTUS is, die mij geduurig voorgaat, en zelve tegen mijne vijanden ſtrijdt. En nu de HEERE mij eenigzins verlaaten heeft, hoe zwak bevinde ik mij zelven! O dat het mij leere minder te ſteunen op mijn eigen zelfs, ootmoediger te worden, en de HEERE JESUS CHRISTUS meer de eere van mijne bekwaamheid te geeven. Het herte van den menſch is bedriegelijk meer dan eenig ding, en gevaarlijk boos, wie kan het kennen?

ZATURDAG *den* 16^en^ *Februarij:* Ik weet zeekerlijk dat ik de heiligheid, die het Euangelie eischt, beminne.

DES nachts. Ik ben in de voorleeden maand in deeze drie dingen naalaatig geweest: Ik hebbe niet genoeg gewaakt over mijne begeerte in 't eeten en drinken: Ik ben 's morgens te laat op geſtaan: En ik hebbe mij zelven niet

ieverig genoeg toegelegd op den pligt van het eenzaam bidden.

Rustdag *den* 17^{en} *Februarij.* Omtrent zonnen ondergang. Op nieuws beloofd, dat ik God, voor mijn geheele deel, wil aanneemen, en dat ik te vreede wil zijn, wat mij ook onthouden word. Ik wil niet morren, noch verdrietig zijn over den voorſpoed, van wat aart, en hoedaanig die ook zij, welken ik zie, dat anderen genieten en mij onthouden word.

Zaturdag *den* 2^{en} *Maart.* O hoe veel aangenaamer is de neederigheid dan de hoogmoed! O dat God mij met eene zeer groote maate van neederigheid vervullen wilde, en dat Hij mij altoos voor alle hoogmoed bewaaren wilde! De vermaaklijkheden van de neederigheid zijn waarlijk de allerzuiverſte, de innigſte en de uitgeleezendſte geneugten in de waereld. Hoe haatlijk is een hoogmoedig menſch! Hoe haatlijk is een worm, die zich door hoogmoed verheft! Welk een beſpotlijke, dwaaze, elendige, blinde, bedroogen, en nietige worm ben ik, als hoogmoed mij vervoert!

Woensdag *den* 6^{en} *Maart*, omtrent zonnen ondergang. Met meer vermaak dan voor deezen ben ik gewaar geworden, de kracht der waarheid van

van de leere van de verkiezing, van de vrije genade, en van ons onvermoogen om iet te doen zonder de genade van God; en dat heiligheid geheel en al het werk van den Geest van God is.

Maandag-*morgen den* 1sten *April.* Mijns bedunkens is dat het beste, dat ik mijzelven geene vrijheid geeve om over de gebreeken, dwaasheden en zwakheden van anderen, te lagchen.

Zaturdag-*nacht den* 6en *April.* Deeze week vondt ik mijzelven zoo ver gegaan, dat het mij is voorgekoomen, of ik nooit weeder zoude te recht koomen. Dat God met zijne barmhertigheden tot mij weederkeere, en mij niet meer alzoo laate zinken en afneemen! O Heere ik weet, dat ik, buiten uwe hulp, oogenblikkelijk zal vallen, niet tegenstaande alle mijne voorneemens hoe dikwerf die ook door mij herhaald worden!

Zaturdag-*nacht den* 13en *April.* Deezen nacht hebbe ik met meer hertelijkheid kunnen bidden voor mijne vijanden, dan ooit te vooren.

Woensdag *den* 1sten *Meij*, des voormiddags. Den voorbijgegaanen nacht ben ik t'huisgekoo-

men naa mijn treurig affcheiden van New-Jork.

In elken bijzonderen ftaat van 't leeven, waar in ik tot hier toe geweeft ben, hebbe ik altoos gedagt, dat de moeiten en tegenheden van dien ftaat, grooter waren, dan van eenen anderen, waar in ik verlangde te zijn, en wanneer ik met een vast vertrouwen van mijzelven te verbeeteren van ftaat veränderd ben, blijf ik fteeds het zelfde denken; ja, terwijl de moeielijkheden van dien ftaat grooter zijn, dan van dien ftaat, dien ik onlangs verlaaten hebbe. Heere geef, dat ik van nu voortaan leeren mag, mijne gedagten, geneegenheden, begeerten en verwachtingen van de waereld geheel en al af te trekken, en dezelven te vestigen op den Hemelfchen ftaat; alwaar verzaadiging van vreugde is, alwaar eene Hemelfche, zielftreelende, bedaarde en vermaaklijke liefde onophoudelijk heerscht; alwaar de dierbaarfte betuigingen van deeze liefde onafgebrooken plaats hebben; alwaar de genieting van de geliefde perfoonen onfcheidbaar is; alwaar de perfoonen, die ons in deeze waereld zoo beminnelijk voorkoomen, ons nog onuitfpreekelijk veel beminnelijker voorkoomen en vervuld met liefde jegens ons zijn zullen. Hoe lieflijk zullen de weederzijdfche liefhebbers hunne ftemmen t'zamen paaren om den lof van

God

God en van het Lam te zingen! Hoe zal de gedagte, dat deeze genieting, deeze zielſtreelende werkzaamheden, nimmer ophouden, nooit eindigen, maar tot in alle eeuwigheid duuren zullen, ik zegge, hoe zal die gedagte ons met eene overmaat van blijdſchap vervullen!

Zijt bedagt naa het volbrengen van reizen, naa het vertrekken van de eene plaats naar de andere, bij het verwisſelen en veränderen in mijnen leevens-ſtand, acht te geeven en te overweegen, of ik mij daar in op de best moogelijke wijze gedraagen hebbe, met inachtneeming van mijne ziel! en vooraf, wanneer ik zulke veränderingen voorzie, te beſluiten hoe te handelen.

Donderdag *den* 2en *Meij.* —— Mijns bedunkens zal het een zeer goed middel zijn om mijne voornaamſte neigingen, e.z.v., te leeren kennen, dat ik elken morgenſtond als ik ontwaake, onderzoek doe naa mijne droomen, welke de natuur, omſtandigheden, beginzelen en einden van mijne ingebeelde werkingen en driften in dezelven zijn.

Zaturdag-*nacht den* 4en *Meij.* Offchoon ik eene geſteldheid hebbe, die in eene zeekere

maate afkeerig is van twisten en morren, nochthans worde ik eene zeekere neiging gewaar, die met de goedaartigheid en het vriendelijk gedrag van een Christen niet over een komt: het zij door eene al te groote gezagvoering, of al te veel te fpreeken van mij zelven; eene neiging om mijne eigene ongeftalte en onwaardigheid te vermelden; en om bevrijd te moogen worden van zulke dingen, die onfchuldige, ja gemeene zwakheden der menschen zijn, en veele andere foortgelijke dingen meer. O dat God mij zijnen bijftand wilde leenen om te ontdekken alle vlekken en gebreken van mijne natuur en gedrag, en dat Hij mij onderfteunde in het moeielijke werk der verbeetering van dezelven! en dat het Hem behaagde mij zulk eene ruime maate van het Christendom te fchenken, dat de grond van alle deeze wanftaltige ongereegeldheden verwoest mogte worden, en de tegengeftelde lieflijkheden en fchoonheden van zelven natuurlijk volgen mogten.

Rustdag *den* 5^en^ *Meij*, in den morgenftond. Deeze dag nam ik het 47ste voorneemen.

Rustdag *den* 12^en^ *Meij*. Ik worde in mijn binnenfte gewaar eene blijdschap over de hoope, die ik hebbe, dat mijne eeuwigheid zal door-

doorgebragt worden in geestlijke en heilige vreugden, ontſtaande uit de openbaaring van de liefde van GOD, uit de oeffening van heiligheid, en eene brandende liefde jegens HEM.

ZATURDAG-*nacht den* 18^en *Meij*. Nu begrijp ik duidelijk onder welke groote verpligting ik ben om mijne ouders lief te hebben en te eeren. Ik hebbe zeer veel reeden om te gelooven, dat hunne raad en opvoeding mijn geluk geweest is; niet tegenſtaande dezelven, in den tijd in welken zij mij die gaven, mij zeer gering zijn voorgekoomen. Ik hebbe goede reeden om te hoopen, dat hunne gebeden voor mij in veele dingen, zeer krachtig en vermoogend zijn geweeſt; dat GOD mij op hunne gebeden in veele dingen, onder zijne zorge en leiding, opzigt en beſtiering genoomen heeft. Nimmer hebbe ik daar van zulk een bezef gehad, als nu.

WOENSDAG *den* 22^ſten *Meij*, in den morgenſtond. *Memorandum*. Draag bijzonder zorg aangaande deeze volgende dingen; kwaad ſpreeken, toornigheid, eeten, drinken en ſlaapen, eenvouwig de waarheid ſpreeken, aanhoudende in het bidden, vermindering in het eenzaam bidden, lusteloosheid en onachtzaamheid, gedagten, die zonden koesteren.

Zaturdag *den* 25sten *Meij*, in den morgenſtond. Toen ik deezen morgen het 17de *voorneemen* las, wierd mij inwendig voorgeſteld, dat, indien ik thans ſtierf, ik wenschen zoude, dat ik God meer gebeden had, dat Hij mij den ſtaat mijner ziele wilde bekend maaken, of dezelve goed is, of kwaad. Daarom, mij in het toekoomende de gevoelens van onze oude Godgeleerden aangaande de bekeering zeer naauwkeurig en naarſtig in te zien. Het 48^{ſte} voornemen gemaakt.

Vrydag *den* 1^{ſten} *Junij*, naadenmiddag. Ik hebbe overvloedige reeden, om U, o mijn barmhertige Vader! hertelijk lief te hebben, en grootlijks te looven en te danken, om dat Gij mij in mijne ernſtige ſmeekingen gehoord, en mijn gebed om genadige bewaaring voor afneemen en bezwijken, verhoord hebt! O gaa ſteeds, naa de grootheid uwer goedigheid, genadiglijk voort U te ontfermen over mijne elende, ter oorzaake van mijne zondigheid! O mijn dierbaare Verlosser ik beveel mijzelven, te gelijk met mijn gebed, en mijne dankzegging, in uwe hand.

Maandag *den* 1^{ſten} *Junij*. Door de ondervinding weederom bevestigd, welke gelukkige uitwerkingen eene ſtipte maatigheid heeft,

heeft, met opzigt tot het lichaam en den geest.

Voorgenoomen in het toekoomende liever meer zagtmoedigheid, bescheidenheid en bedaardheid bij het verdeedigen van verschillen in acht te neemen.

Donderdag *den* 18^en^ *Junij*, omtrent het ondergaan der zon.

Voorgenoomen mijn best te doen om mij van dat kenmerk, het welk den Apostel *Jacobus* van een volmaakt man geeft, te verzeekeren, *Jac.* III: 2. *Indien iemand in woorden niet en struikelt, die is een volmaakt man, magtig om ook het geheel lighaam in den toom te houden.*

Maandag *den* 22^ften^ *Julij.* Ik bemerk, dat ik in gevaar ben van in overtreeding te vallen wegens de kracht van zulke verzoekingen als de vreeze voor eene oogenschijnelike onbeleefdheid, en voor het beleedigen van vrienden. Waakt daar tegen.

Dingsdag *den* 23^ften^ *Julij.* Wanneer ik zulke onuitspreekelijke zugtingen, daar de Apostel van spreekt, gewaar worde, en zulke ziel-verbreekingen van wegen het verlangen, dat zij heeft, waar van de Dichter Ps. CXIX: 20. spreekt,

ſpreekt, ondervinde; dezelven zoo veel als in mijn vermoogen is te koesteren en te bevorderen, en onvermoeid met allen ernst daar naa te ſtaan om mijne begeertens bot te vieren.

Het voor de grootſte vreugde te achten, wanneer ik aanleiding hebbe tot groote zelfsverloochening, om dat zulks mij de heerlijkſte geleegenheid verſchaft om het lighaam der zonde doodlijke wonden toe te brengen, en ongemeen dienſtig is om den nieuwen menſch te bevestigen en vaſt te ſtellen: om te zoeken de zonden te dooden, en in heiligheid toe te neemen: Zijn de beste geleegenheden, volgens het aangetekende op *den* 14^en^ *Januarij.*

Allerlei ſoorten van verdrukking te gebruiken als gezeegende geleegenheden om mijnen Christelijken loop krachtdaadig voort te zetten, in weerwille van dat gene, het welk zoo bekwaam is om mij kleinmoedig te doen worden, om het leeven van mijnen geeſt te bedwelmen, ja mij leevenloos te maaken: — Als geleegenheden, die mij tot vertrouwen en vrijmoedigheid in God aanſpooren en om daar van eene hebbelijkheid te verkrijgen, volgens het 57^ſte^ Voorneemen. En — als geleegenheden om mijn herte af te ſcheuren van de waereld, en hetzelve op den Hemel alleen te zetten.

De.

Dezelven tegebruiken als geleegenheden, die mij aanzetten om mijne zonden te betreuren en te beweenen, en mijzelven te verfoeijen. En —— als gezeegende geleegenheden om lijdzaamheid te oeffenen; om op God te vertrouwen, en mijn gemoed van de verdrukkingen af te wenden, door mijzelven tot Godsdienstige werkzaamheden te bepaalen. Het zij mij ook tot vertroosting, dat het de natuur is van de verdrukkingen het herte beeter te maaken: en indien ik door dezelven verbeeterd worde, wat behoeven zij mij dan verleegen te maaken, hoe grievende zij voor 't vleesch ook fchijnen moogen?

Vrijdag-*naadenmiddag den* 26[sten] *Julij*. Bijzonder zorgvuldig te zijn om bij alle geleegenheden onkreukbaar te bewaaren, een vertrouwen en fteunen op, een ftil en volkoomen berusten in God, volgens het 57[ste] *Voorneemen*. Want ik hebbe ondervonden, dat zulks mij wonderlijk voordeelig is.

Maandag *den* 29[sten] *Julij*. Wanneer ik verleegen ben hoe ik mijnen pligt in eenige zaak met eene algemeene goedkeuring zal waarneemen, dan wel zorg te draagen, dat ik mij de zaak zeer onderfcheidenlijk voorftelle, op dat

dat ik doe het gene betaamelijk is, en ik mij voorzigtig in dezelve gedraage.

WOENSDAG *den* 31[sten] *Julij.* —— Mijn voorneemen is nimmer in het minfte het oor te leenen aan zeer bitfe verhaalen van de gebreken van andere menfchen. Nooit aan eenig gezegde tot naadeel van anderen geloof te geeven, ten ware daar voor eene zeer gegronde reeden is; mij ook in geenerlei opzigten daarom anders te gedraagen.

WOENSDAG *den* 7[en] *Augustus.* Het te achten als een voordeel, dat de pligten van den Godsdienst moeielijk zijn, en dat wij zoms met veele moeielijkheden den weg van onzen pligt moeten door wandelen. De Godsdienst is des te aangenaamer, en het gene door arbeid verkreegen word, is ongemeen veel dierbaarer. Gelijk eene vrouwe haar kind te meer bemind om dat zij hetzelve met fmerten gebaard heeft. Ja aangaande den HEERE JESUS CHRISTUS zelven, hoe veel heerlijker is zijn roem als MIDDELAAR, zijne overwinning en zeegepraal, zijn Koningrijk het welk hij verkreegen heeft, hoe veel voortreffelijker en dierbaarer, om dat HIJ zulks door zulke zwaare ftrijden uitgewerkt heeft!

VRIJ-

VRIJDAG *den* 9en *Augustus.* —— Eene zaak, die ongemeen dienftig kan zijn om met voordeel te denken in leedige uuren, is, dat, wanneer eene nuttige gedagte bij mij opkomt, ik mijnen zin daar op vestige, en dezelve zoo verre, als ik met voordeel kan, volge.

RUSTDAG *naadenmiddag den* 11en *Augustus.* Voorgenoomen om altijd te doen het gene ik wenfchen zal, dat ik het gedaan had, wanneer ik het anderen zie doen. Bij voorbeeld, zoms reedeneere ik bij mijzelven, dat deeze of die goede daad, als vriendelijkheid, verdraagzaamheid, fchuld vergiffenis, e. z. v., mijn pligt niet is, om dat zij zulke en zulke gevolgen hebben zal: nochthans als ik zie, dat anderen dezelven verrichten, koomen zij mij beminnelijk voor, en dan wenfche ik, dat ik dezelven gedaan had, en zie, dat geen een van de gevreesde ongeleegenheden zulke daaden volgen.

DINGSDAG *den* 13en *Augustus.* Ik bemerk, dat het zeer voordeelig zijn zoude, door en door bekend te zijn met de Heilige Schriften. Als ik dan leerftellige, of weederleggende boeken leeze, kan ik met ongemeen veel meer vrijmoedigheid voortgaan; ik kan zien op welken voet en grond ik ftaa.

DON-

Donderdag *den* 29sten *Augustus.* — De tegenwerping, die van mijne verdorvenheden gemaakt word, tegen het doen, wat mijne hand maar vind te doen met mijne magt, is, dat het eene geduurige dooding is. Dat deeze tegenwerping nimmer eenig vermoogen hebbe.

Maandag *den* 2^en^ *September.* — Het is geene kleine dwaasheid, dat ik, wanneer ik volkoomen verzeekerd ben in eene zaak gelijk te hebben, en van anderen ſtelliglijk tegengeſprooken worde, daar over in een heevig, of langduurig, geſchil zoude koomen.

Maandag *den* 23^ſten^ *September.* Ik merk, dat oude menſchen zelden eenig voordeel trekken van nieuwe ontdekkingen, om dat dezelven buiten de denkwijze zijn, waar aan zij zoo lang gewoon zijn geweeſt. Voorgenoomen, dat ik, indien ik ooit veele jaaren bereikte, de reedenen van alle voorgewende ontdekkingen, onpartijdig hooren, en dezelven, indien zij reedelijk zijn, aanneemen zal, hoe lang ik ook aan eene andere denkwijze mogte gewoon geweeſt zijn.

Donderdag *den* 18^en^ *October.* Voorgenoomen om het voorbeeld te volgen van Mr. B—, die, offchoon hem groote zwaarigheden ontmoe-

moeten, nochthans dezelven met een lagchend gelaat aanvat, als of hij dezelven maar klein achtte; en van dezelven ſpreekt, als of zij zeer gering waren.

Donderdag *den* 26ſten *November.* Het is eene zeer ſlegte en gevaarlijke gewoonte bij het overdenken van de verdrukkingen, op de verzwaaringen van dezelven te zitten peinzen, de kwaaden en de duistere omſtandigheden daar van op te tellen, en aan de donkerſte zijde lang ſtil te ſtaan; zulks vergroot de verdrukkingen en maakt dezelven nog zwaarer. En zoo ſlegt en gevaarlijk is het ook, wanneer wij dezelven in ons geſprek met anderen, zoo kwaad maaken, als wij kunnen, en onze welſpreekendheid gebruiken om onze eigene tegenheden te doen uitblinken, en ondertusſchen onszelven eene nieuwe maaken, en de ouden voeden en verſterken. Bleeven wij met onze gedagten ſtil ſtaan aan de ligte zijde van dezelven, en verkleinden wij dezelven zoo veel als wij met moogelijkheid doen konden, wanneer wij van dezelven ſpraken, dan zouden wij aan dezelven weinig denken als de onzen; en de verdrukkingen zouden waarlijk in eene zeer groote maate verdwijnen.

Donderdag-*nacht den* 12en *December.* Indien

dien ik ten eenigen tijden genoodzaakt ben anderen te zeggen het gene waar in zij, mijns bedunkens, eenigzins te berispen zijn: en ten einde dan het groote kwaad, dat daar uit anders zoude kunnen voortkoomen, te vermijden, zulks hen niet zoo onder 't oog te brengen, dat 'er zich eene waarfchijnelijkheid zal op doen, dat men het kunne opvatten als eene kleine uitwerking van gemelijke en toornige gemoeds beweegingen.

Den 31ften *December*, des nachts. Het befluit genoomen om nimmer het zij meer of min te dulden of te toonen eenige toornige gemoedsbeweegingen, ten ware de eere van God mij roept, om voor Hem te ieveren, of om mijzelven te bewaaren van met den voet vertrapt te worden.

Woensdag den 1ften Januarij 1723, 4.

Mijne gedagten niet al te lang over waereldfche zaaken *te laaten gaan*, *zelfs niet* over gewigtige en noodzaakelijke beezigheden van deeze waereld. Elk ding zijn aandeel van gedagte, volgens deszelfs noodwendigheid en aangeleegenheid, toe te ftaan.

Vrij-

VRIJDAG *den* 10en *Januarij.* [Naa zeer veel *verkortzel-fchrift* geschreeven te hebben, het welk zijne gewoonte was als hij de dingen, die hij fchreef, voor een ieder, behalven zichzelven, verbergen wilde, tekent hij de volgende woorden in duidelijk fchrift.] Gedenkt te handelen volgens *Spreuk.* XII. 23. *Een kloekzinnig* [volgens het Engelsch] VOORZIGTIG *menfche bedekt de weetenfchap.*

MAANDAG *den* 3en *Februarij.* Laat elk ding de waarde nu hebben, die het zal hebben op een ziekbed: En laat bij mijn zoeken naar iet van wat natuur het ook zij, geduuriglijk deeze vraag in mijn herte opkoomen: „ Hoe veel zal ik dit op mijn doodbed waardeeren? ''

WOENSDAG *den* 5en *Februarij.* In den voorleeden tijd hebbe ik in mijne gebeden niet genoeg aangedrongen op de verheerlijking van GOD in deeze waereld, op de bevordering van het Koningrijk van CHRISTUS, den voorfpoed van de Kerk, en het goede van de menfchen in dezelve. Over deeze teegenwerping geoordeeld, dat dezelve van geen gewigt is; te weeten, dat het niet waarfchijnelijk is, dat GOD groote veränderingen in de geheele waereld maaken, omwentelingen in Koningrijken en onder volken te weege brengen zal, alleen

op de gebeden van een ongeacht perfoon, aangezien zulke dingen gewoonlijk gefchieden op de eenpaarige en vuurige gebeden van de ganfche Kerk: En indien mijne gebeden eenigen invloed zouden hebben, zulks zoude maar onbemerkelijk en klein zijn.

Donderdag *den 6en Februarij.* Meer overtuigd dan ooit van de nuttigheid van eene gemeenzaame Godsdienftige verkeering. Ik bevinde, dat ik door het fpreeken over de natuurlijke wijsbegeerte, eene veel gegrondere kennis verkrijge, en dat de reedenen der dingen mij veel klaarer voor koomen dan in mijne eenzaame ftudie. Zoekt daarom altoos met ernst naar een Godvruchtig gezelfchap, waarmeede gij met voordeel en genoegen vrijmoedig kunt fpreeken.

Rustdag *den 23ften Februarij.* — Indien ik volgens mijn voorneemen kan te werk gaan, is het mijn toeleg om geen meer rijkdommen te begeeren, dan zulken, die mij in den Godsdienst behulpzaam zijn. En dit befluit ik, om dat, gelijk het ook waarlijk blijkt uit veele plaatzen van de Heilige Schrift, de rijkdommen bij den gevallen mensch eenen zeer grooten invloed hebben tot naadeel van den Godsdienst.

ZATURDAG *den* 23sten *Meij.* Hoe het komt weet ik niet; maar ik hebbe tot hier toe opgemerkt, dat ik op die tijden, als ik de Heilige Schrift geleezen hebbe, altoos het leevendigste, en in de beste gesteldheid ben geweest.

ZATURDAG-NACHT *den* 6^{en} *Julij.* Deeze week is mij eene zeer aanmerkelijke week geweest ten aanzien van moedeloosheden, angstvalligheden, verleegenheden, zeer veel zorgen, en aftrekking van mijn gemoed: Het is de week in welke ik naar New-haven ben vertrokken om aldaar het amt van Tutor van het Collège te aanvaarden. Nu hebbe ik overvloedige reeden om overtuigd te zijn van de lastigheid en verdrietlijkheid van de waereld, en dat zij nimmer een ander soort van waereld worden zal.

DINGSDAG *den* 7^{en} *Julij.* Het is mijn toeleg, dat, wanneer ik eene zaak verhaale, ik mij onthouden zal van veel veränderingen het zij in de stoffe, of in de spreekwijzen, op dat dezelve niet, als naderhand anderen daar in zoo veele veränderingen zouden maaken, eindelijk eene volstrekte onwaarheid mooge worden.

DINGSDAG *den* 2^{en} *September.* Door eene sooberheid in het eeten, en zoo veel als mooge-

lijk is, zulke fpijzen te nuttigen, die ligt en gemaklijk te verteeren zijn, zal ik ongetwijfeld vlugger kunnen denken, en tijd winnen.

Voor eerst: daar door zal ik mijn leeven verlangen. Ten tweede: zal ik minder tijd tot de verteering naa de genuttigde fpijzen noodig hebben. Ten derde: zal ik kunnen ftudeeren zonder mijne gezondheid te benaadeelen. Ten vierde: zal ik minder tijd tot flaapen noodig hebben. Ten vijfde: zal ik minder met hoofd-pijn gekweld worden.

Rustdag *den* 22ften *November.* Overweegende, dat de geenen, die rondom, of bij ons zijn, altoos eenige fouten in ons befpeuren, die voor onszelven verborgen zijn, of ten minften waar van wij niet zoo volkoomen bewust zijn: 'er zijn veele verborgene werkingen der verdorvenheden, die ons oog ontglippen, en van welken anderen alleen bewustheid hebben; daarom neeme ik voor, om, indien ik kan, door alle gepaste middelen, te verneemen, welke fouten anderen in mij gewaar worden, of welke dingen zij in mij zien, die eenigzins berispenswaardig, onvriendelijk, of niet welvoegende zijn.

DER-

DERDE HOOFDSTUK.

Aanmerkingen op de voorgaande Uittrekzels

De Heer *Edwards* fchreef de voorgaande Uittrekzels in het twintigfte en eenentwintigfte jaar van zijn leeven, gelijk uit de dagtekeningen blijkt. De verftandige Leezer zulks bedenkende, zal de vereifchte infchikkelijkheid gebruiken omtrent zommige dingen, welke ten aanzien van de zaak of van de manier van uitdrukken, een weinig jeugdig, of als van een jong Christen, kunnen voorkoomen; die 'er niet zouden gevonden zijn geworden, wanneer het niet in den vroegen leeftijd gefchied was: Dingen, die, alles zamengenoomen zijnde, geenzins te berispen zijn; want door dezelven openbaart zich de kracht van zijne voorneemens, en de iever van zijn gemoed veel natuurlijker, en zijne kennis en ervaarenheid in Godlijke zaaken meer treffende. En op dit voetfpoor zullen wij geleid worden om zijne gemoedelijke ftriktheid, zijnen iever en arbeid, zijn verftand en ondervinding, in den waaren Godsdienst, bij zulk eenen vroegen leeftijd te bewonderen. Want hier zijn niet

alleen de allerovertuigendfte bewijzen van eene oprechte en ongeveinsde Godvrucht, van zijne verbindtenis tot een leeven, aan God welmeenend zoo toegewijd, dat hij van den Godsdienst zijn eenigfte werk wil maaken; en door zijne ongemeene oplettendheid op deeze zaak, toonde hij ook het verftand en de ondervinding van grijze hairen te hebben.

Zoodaanig is het begin van een leeven zoo uitneemend heilig en nuttig, als het leeven van den Heer *Edwards* was! Van hem, die een van de grootfte Godgeleerden van deeze eeuw geworden is! Van hem, die om zijne Godvrucht, zijn groot verftand en zijne kennis in de Godgeleerdheid, de toejuiching en de bewondering van *America*, *Brittanje*, *Holland* en *Duitschland*, wechgedraagen heeft: Die daarom en om dat hij zulk een nuttig werktuig van zoo veel goed geworden is, booven de meeste anderen in de Christen waereld in deeze eeuw eerwaardig is geweest. Dus begon hij zijn leeven; met zulke inzigten, met zulke oeffeningen, met zulke voorneemens tradt hij in zijn openbaar leeven.

Dit kan dienen tot raadgeeving en aanmoediging van de zulken, die nog jong zijn, om zichzelven aan God welmeenend toe te wijen en

en om het werk van eene ſtrikte en ongeveinsde Godvrucht zonder uitſtel bij de hand te neemen; bijzonderlijk de zulken, die naa de heilige bediening ſtaan wanneer zij den reegelrechten en eenigſten weg willen in ſlaan om aan de goede einden, die zij betuigen te zoeken, te beantwoorden.

Het is te bejammeren, dat 'er maar al te veel grond is om te denken, dat 'er in onze dagen zoo weinig voorbeelden van zulk eene vroege Godvrucht zijn. Indien de Proteſtantſche waereld vol was van zulk ſoort van jonge menſchen; van zulke jonge menſchen, die met zoodaanig eene geſteldheid, diergelijke oeffeningen en ſoortgelijke voorneemens, tot het werk der bediening zich voorbereidden, welk een blij vooruitzigt van de aangenaame gelukkige tijden, die de Kerk van God immer nog gezien heeft, zoude dit op leeveren! welk eene aangenaame hoope, dat het Groote, het Goedertieren Hoofd van de Kerk arbeiders, getrouwe, voorſpoedige arbeiders in zijnen oogst zoude uitzenden; en zijn volk zeegenen zoude met herders, „ die hen weiden zullen met „ weetenſchap en met verſtand! „

Maar indien onze jonge lieden alle bekwaame middelen ter verbeetering van den geest

verwaarloozen; en van eene ernſtige en gezette Godvrucht afkeerig zijn; indien zij verkiezen vreemdelingen van dezelve te blijven, en zich van allen ſchijn daar van op eenen afſtand te houden; indien zij dartel, en aan vleeschlijke vermaaken overgegeeven zijn; welk een akelig vooruitzigt moet dit opleeveren! Indien zij, die in de Heilige bediening treeden; bij een dartel, zorgloos, en het welk met recht den naam mag hebben van een zondig leeven, zich tot weinig en oppervlakkig ſtudeeren van de Godgeleerdheid begeeven, en al ras beginnen te preediken; terwijl al den uiterlijken ernst en iever, waar meede zij aangedaan zijn, alleenlijk uit waereldſche inzigten voortkoomen, en zij van alle bevindelijke kennis met Geestlijke en Godlijke dingen ontbloot zijn, ja zelfs niet eens den ſmaak voor de waare Godgeleerdheid hebben; geen wonder indien de gemeenten ,, drooge borſten zuigen", en 'er zoo veele onweetende wachters zijn.

Dan ten einde de beste uitlegging van de reedsgemelde Voorneemens en van het Dagboek te geeven; en de Leezer eene meer bijzondere, volleedigere en leerzaame beſchouwing mooge hebben van het begin en den voortgang van het Godsdienſtig leeven van den Heer Edwards, als beſtaande in de uitzigten en werk-

zaam-

zaamheden van zijnen geest; ik zegge, tot dat einde word hier ingevoegd een kort bericht het welk onder zijne papieren gevonden is, en het welk tot zijn eigen bijzonder gebruik met zijne hand, en waarſchijnelijk twintig jaaren naa de reeds opgegeevene ſchriften, geſchreeven was.

VIERDE HOOFDSTUK.

Bericht van zijne bekeering, bevindingen en Godsdienst oeffeningen. Door hem zelven gegeeven.

,, VAN mijne kindsheid af had ik zeer veel belang en werk omtrent mijne ziel; maar twee aanmerkelijke tijden van ontwaaking hebbe ik gehad, eer ik die verändering ondervond, door welke ik gebragt wierd tot die nieuwe neigingen, en tot dat nieuw bezef van dingen, welke naaderhand bij mij plaats hadden. De eerste was toen ik nog een jongeling was, eenige jaaren van te vooren, dat ik naar het College ging, op eenen tijd, dat 'er eene aanmerkelijke opwekking in de gemeente van mijnen vader was. Toen was ik verscheide maanden zeer ontroerd, en bezorgd voor de dingen van den Godsdienst, en de zaligheid van mijne ziel; en ik was overvloedig in pligten. Mijn gewoonte was vijfmaal 's daags in het verborgen te bidden, en veel tijd met andere jongelingen in Godvruchtige gesprekken door te brengen; ook was ik gewoon met hun te zamen te bidden. Ik ondervond ik weet niet wat soort van blijdschap in den Godsdienst. Mijn gemoed was

was zeer verbonden aan den Godsdienst, en in eigen gerechtigheid had ik groot behaagen, en ik verblijdde mij in eenen overvloed van Godsdienst pligten. Ik voegde mij bij eenigen van mijne fchoolmakkers, en richtte met hen in een moeras in eene verborgene eenzaame plaats eene tent op, tot een plaats des gebeds. En behalven deeze, had ik voor mijzelven in de bosfchen bijzondere plaatzen, alwaar ik gewoon was mijzelven af te zonderen; en van welken ik van tijd tot tijd met veel hertelijkheid gebruik maakte. Mijne aandoeningen waren leevendig en ligt te beweegen, en ik was in mijn element als ik mij met de pligten van den Godsdiense beezig hieldt. En het komt thans bij mij in geene bedenking, dat veelen, door zulke aandoeningen, door zulk een foort van blijdfchap als ik toen in den dienst van God had, misleid worden, en dezelven voor genade aanneemen."

„ Dan in vervolg van tijd verminderde mijne overtuigingen en aandoeningen, en ik verloor geheellijk alle die lust en blijdfchap in dezelve, ik verliet mijn eenzaam bidden, ten minften zoo ver, dat ik niet aanhoudend beezig was in hetzelve; en ik keerde weeder als de hond tot zijn uitbraakzel, en wandelde voort op den weg der zonde.

Waarlijk ik was zoms zeer ongerust, bijzonderlijk omtrent den laatften tijd van mijn verblijf op het College. Tot dat het God behaagde mij in het laatfte jaar op het College, ten tijde als ik van veele ongeruste gedagten over den ftaat van mijne ziel als omringd was, aan te tasten met 't *pleuris;* in welke ziekte Hij mij naabij het graf bragt, en mij met de verdoemènis dreigde.

,, Dan eevenwel, niet lang naa mijne herftelling, viel ik weeder in mijnen voorigen zondenweg, maar God wilde niet, dat ik daar op eenigzins gerust voortgaan zoude; want ik had groote en heevige inwendige worftelingen tot dat ik, naa veel ftrijds tegen booze neigingen, naa herhaalde voorneemens, en naa mijzelven door zeeker foort van beloften aan God verbonden te hebben, gebragt wierd om alle voorige booze wegen, en allerlei foorten van bekende uiterlijke zonden, af te breeken, en mijzelven te benijveren om mijne zaligheid te zoeken, en de pligten van den Godsdienst te betrachten, doch zonder dat foort van aandoening en blijdfchap, zoo als ik eertijds ondervonden had. Mijn bekommernis werkte nu meer door inwendig worftelen en ftrijden, en zelfs-veroordeelen. Het zoeken van mijne zaligheid maakte ik de voornaamfte beezigheid

heid van mijn leeven. En eevenwel kwam het mij voor, dat ik op eene elendige wijze zogt; het welk mij zoms wel eens deedt vraagen, of dit mijn zoeken ooit wel eindigen zoude in het gene zaligmaakende is? aangezien ik al ras twijfelde, of zulk een elendig zoeken wel ooit van een gewenfcht gevolg zijn zoude. Maar nochthans was ik zoekende geworden op eene wijze, zoo als ik te vooren niet gezogt had. Ik voelde eene neiging om van alle dingen in de waereld te fcheiden, als ik maar deel aan CHRISTUS mogt hebben. Mijne bekommernis bleef en had de overhand, bij veele werkzaame gedagten en inwendige worftelingen; maar nimmer fcheen het mij gepast te zijn, mijne bekommernis met den naam van vreeze uit te drukken."

„ VAN mijne kindsheid af was mijn gemoed doorgaands vervuld met bedenkingen tegen het leerftuk van GODS onbepaalde vrijmagt in het verkiezen tot het eeuwig leeven, dien HIJ wilde, en in het verwerpen, dien HIJ wilde; laatende hen voor altoos verlooren gaan, en eeuwig gepijnigd worden in de hel. Dit leerftuk kwam mij gemeenlijk voor als verfchrikkelijk. Maar ik herinner mij nog den tijd, dat ik overtuigd en ten vollen gerust gefteld wierd, ten aanzien van de onbepaalde vrijmagt van GOD, en zijne rechtvaardigheid, om dus eeu-

wige

wige befchikkingen te maaken over de menfchen, naa zijn vrijmagtig welbehaagen. Maar ik hebbe nooit reeden kunnen geeven, hoe, of door welke middelen, ik aldus overtuigd geworden ben; niet het minfte verbeeld ik mij, dat ik, in dien tijd, ook niet daar naa, hebbe kunnen zeggen, dat 'er een buiten gewoone invloed van Gods Geest bij was: Maar eeniglijk, dat ik nu verder inzag en mijn verftand begreep de rechtvaardigheid en reedelijkheid daar van. Hoe het zij, mijn gemoed beruste in deeze overtuiging, en maakte een einde aan alle die vitterijen en tegenwerpingen, die geduurende den voorgaanden tijd van mijn leeven tot nu toe bij mij gehuisvest hadden. En van dien dag af tot deezen is 'er eene wonderlijke verändering in mijn gemoed ontftaan, ten aanzien van het leerftuk van Gods onbepaalde vrijmagt; zoo dat ik bijnaa nooit het geringfte in mij gewaar geworden ben, dat eene bedenking opperde tegen Gods volftrekte vrijmagt in den ftriktften zin, in het bewijzen van barmhartigheid aan hem, dien Hij barmhertigheid bewijzen wil, en in het verharden en eeuwiglijk verdoemen, dien Hij wil. Gods volftrekte vrijmagt en rechtvaardigheid met opzigt tot de zaliging of verdoemenis, is een ftuk waar van mijn gemoed zich zoo volkoomen fchijnt verzeekerd te houden als van iet, dat ik met mijne oogen zie; ten minften het is zoo

op

op zommige tijden. Doch ik hebbe dikwerf naa die eerfte overtuiging, een geheel ander foort van gevoel van GODS vrijmagt in mijn gemoed gehad, dan ik toen had. Ik hebbe dikwerf naa dien tijd niet eeniglijk eene overtuiging, maar eene *aangenaame* overtuiging gehad. De leere van GODS vrijmagt is mij zeer dikwerf eene zeer heuchelijke, verlichtende en lieflijke leere; en de volftrekte vrijmagt is het gene ik gaarne aan GOD toekenne. Doch mijne eerfte overtuiging was hier meede niet verzeld.

HET eerfte, dat ik mij herinnere ooit wat gefmaakt te hebben van dat foort van innerlijk en zoet vermaak in GOD en Godlijke dingen, het welk ik naaderhand dikwerf genooten hebbe, was bij het leezen van deeze woorden, 1 *Tim.* I: 17. *Den Koning nu der eeuwen, den onverderflijken, den onzienlijken, den alleen wijzen* GOD, *zij eere en Heerlijkheid in alle eeuwigheid, Amen.* Als ik deeze woorden las, kwam 'er in mijne ziel, en het verfpreide zich, als het ware, door dezelve, een gevoel van de Heerlijkheid van het GODLIJK WEEZEN; een nieuw gevoel, geheel verfchillende van alles wat ik ooit te vooren ondervonden hebbe. Nimmer waren mij woorden van de Heilige Schrift zoo voorgekoomen, als deeze woorden. Ik dagt

bij

bij mijzelven hoe voortreffelijk een WEEZEN dat was; en hoe gelukkig ik zijn zoude, indien ik zulk eenen GOD genieten mogt, indien ik bij GOD in den Heemel mogt overkleed worden, en, als het ware, in HEM mogt verzwolgen worden. Ik onthieldt de plaats, en als het ware zingende bij mij zelven over deeze woorden van de Heilige Schrift. Ik begaf mij tot het gebed, om GOD te bidden, dat ik HEM genieten mogt; en ik badt HEM op eene geheel andere wijze dan ik gewoon was te bidden: Ik badt met een nieuw ſoort van aandoening. Maar het kwam nimmer in mijne gedagten op dat hier in iet van eene geestlijke en zaligmaakende natuur was."

„VAN deezen tijd omtrent af, begon ik een nieuw ſoort van begrippen en denkbeelden van CHRISTUS te hebben, als meede van het werk der verloſſing, en van den Heerlijken weg der zaligheid door HEM. Ik genoot een inwendig en zielſtreelend gevoel van deeze dingen, die bij tijden in mijn herte kwaamen; en mijne ziel wierd wechgeleid in aangenaame beſchouwingen en beſpiegelingen van dezelven. Mijn gemoed was grootlijks verbonden mijnen tijd te beſteeden met leezen en mediteeren over CHRISTUS, over de ſchoonheid en voortreffelijkheid van zijn PERSOON, en den beminnelijken weg der

der zaligheid door vrije genade in HEM. Ik vond geene boeken, daar ik meer behaagen in had dan zulken, die over deeze onderwerpen handelden. De woorden *Hoogl.* II: 1. waaren gewoonlijk bij mij: *Ik ben een rooze van Saron, een lelie der dalen.* Zij fcheenen mij de beminnelijkheid en fchoonheid van den HEERE JESUS CHRISTUS op eene bevallige wijze voor te ftellen: Het ganfche *Hooglied* was mij aangenaam, en ik plagt omtrent dien tijd veel daar in te leezen: En ik ondervond van tijd tot tijd eene inwendige lieflijkheid, die mij doorgaands, als het ware, wechvoerde in mijne befpiegelingen; in, het gene ik niet anders weet te befchrijven, eene ftille, aangenaame, aftrekking van mijne ziel van alle beezigheden van de waereld; en in een foort van gezigt, of vastgehechte denkbeelden, of verbeeldingen, dat ik mij op de bergen, of in de eene of andere eenzaame wildernis, verre van het gezelfchap der menfchen, alleen bevondt, lieflijk verkeerende met CHRISTUS, en opgewonden en verzwolgen in GOD. Het bezef, dat ik van Godlijke dingen had, ontftak, als het ware, meenigwerf op het onverwachtst eene brandende liefde in mijn herte, een vuur in mijn binnenfte, het welk ik niet kan uitfpreeken."

,, Niet lang naa dat ik deeze dingen eerst begon te ondervinden, gaf ik mijnen vader kennis van eenige dingen, die 'er in mijn gemoed waren omgegaan. Onder het gefprek, dat wij t'zamen hadden, was ik zeer fterk aangedaan. Toen hetzelve geëindigd was, wandelde ik naar buiten alleen, in eene eenzaame plaats, in mijn's vaders weiland, om mij met befpiegelingen te verlustigen. En terwijl ik aldaar wandelde zag ik op naar het uitfpanzel en de wolken, en 'er kwam zulk een aangenaam bezef in mijnen geest van de Heerlijke Majesteit en genade van God, het welk ik niet weet uit te fpreeken. — Ik befchouwde die twee volmaaktheden lieflijk zamen vereenigd: *Majesteit* en *zagtmoedigheid* bij elkanderen gepaard: Het was eene beminnelijke, zagtmoedige, en heilige Majesteit, en tevens eene ontzag verwekkende zagtmoedigheid; eene geduchte beminnelijkheid; eene verheevene, groote en heilige toegeevenheid."

,, Daar naa is mijn bezef van Godlijke dingen bij trappen toegenoomen, en meer en meer leevendig geworden, en ik genoot inwendig meer lieflijkheden. De gedaante van elk ding fcheen veränderd. 'Er vertoonde zich aan mij, als het ware, in bijnaa alle dingen, een ftil, en lieflijk aanblik, of eene verfchijning van de

de Godlijke Heerlijkheid. De voortreffelijkheid, de wijsheid, de heiligheid, en de liefde van God, fcheenen mij in elk ding openbaar: In de zon, de maan, en de fterren: In de wolken, in het blaauwe uitfpanzel: In het gras, de bloemen en boomen: In het water, en de gansche natuur: en deeze dingen hielden mijnen geest dikwerf beezig. Meenigwerf zat ik eenigen tijd needer de maan te befchouwen: En zoo befteedde ik des daags veel tijd met het befchouwen van de wolken, en het uitfpanzel om de lieflijke Heerlijkheid van God in deeze dingen te aanfchouwen: Terwijl ik ondertusfchen mijne befpiegelingen van den Schepper en den Verlosser met eene zagte ftem zingende uit boezemde. En 'er was bijnaa niets onder alle de werken der natuur mij zoo aangenaam, als de donder en de blixem; en te vooren was 'er mij niets zoo fchriklijk geweest. Ik was eertijds een menfch, dat ongemeen bevreesd was voor den donder, en doorgaands kwam mij vreeze aan, als ik een donderbui zag opkoomen. Maar nu, in tegendeel, was mij zulks tot vermaak. Ik gevoelde God zoo draa, als ik maar een donderbui zag opkoomen; en doorgaands bediende ik mij op zulke tijden van de geleegenheid om mij te bepaalen tot het befchouwen van de wolken om de blixem te zien fchitteren, en

om het ontzagverwekkende en geduchte geluid van den donder GODS te hooren, het welk mij meenigwerf grootlijks verlustigde, en mij opleidde tot aangenaame befpiegelingen van mijnen grooten en Heerlijken GOD. En zoo lang, als ik met deeze befchouwing beezig was, was ik gewoon, en het fcheen mij natuurlijk eigen te zijn, mijne overdenkingen op te zingen, mijne gedagten en alleenfpraaken, al zingende uit te fpreeken."

„ IK gevoelde mij toen ongemeen gerust ten aanzien van mijn genaden-ftaat; doch dit vergenoegde mij niet. Ik vond een fterk verlangen van mijne ziel naa GOD en CHRISTUS, en naa meer heiligheid, waar meede mijn herte vervuld fcheen te zijn, en op het punt van te bezwijken; het geene mij dikwerf deedt gedenken aan de woorden van den Dichter, *Pf.* CXIX: 20. *Mijne ziel is verbrooken van wegen het verlangen.* Dikwerf gevoelde ik eene inwendige droefheid en berouw, dat ik niet eerder tot GOD weedergekeerd was, ten einde ik meerder tijd gehad mogt hebben om in de genade op te wasfen. Mijn gemoed was ongemeen bepaald tot Godlijke dingen, ik was bijnaa altoos beezig in de befchouwing van dezelven. Ik befteedde jaaren aan elkanderen mijnen meesten tijd met het denken aan Godlijke

lijke dingen. Veeltijds wandelde ik alleen in de bosfchen en eenzaame plaatzen, met overdenking, alleenfpraak, bidden en verkeeren met God mij beezig houdende: En op zulke tijden was ik altijd gewoon mijne bepeinzingen al zingende te uiten. En waar ik mij ook bevond, daar was ik bijnaa altoos in uitfchietende gebeden. Het bidden fcheen mij zoo natuurlijk als de ademhaaling, waar door de inwendig brandende begeerten van mijn herte lucht hadden.

De vermaaklijkheden, die ik nu in de dingen van den Godsdienst ondervond, waren van een zeer verfchillenden aart, dan de te vooren gemelde, welke ik, een jongeling zijnde, ondervonden had. Zij waren geheel en al van een ander foort; en de bevatting, of het denkbeeld, dat ik toen van dezelven had, was niet beeter dan een blindgeboorene heeft van de aangenaame en fchoone kleuren. Zij waren van eene meer inwendige, reine, zielverleevendigende, en vernieuwende natuur. Mijne voorige vermaaklijkheden raakten nooit het herte; en ontftonden niet uit het befchouwen van de heilige voortreffelijkheid van de dingen Gods, of uit eenen fmaak van het ziel verzaadigend en leevengeevend goed, dat in dezelven is."

„ Mijn bezef van Godlijke dingen nam bij

trappen toe, tot dat ik naar New-Jork vertrok om aldaar te preediken; het welk geschiedde omtrent anderhalf jaar naa dat hetzelve begonnen was. Terwijl ik mij aldaar bevond, gevoelde ik hetzelve zeer overtuigende, in eenen veel verheeveneren trap dan ik het voor deezen tijd ondervonden had. Mijn verlangen naa God en heiligheid vermeerderde zeer ſterk. Een rein en neederig, een heilig en Heemelſch Christendom, vertoonde zich aan mij zeer beminnelijk. Ik gevoelde in mij eene brandende begeerte om in alles een volmaakt Christen te zijn; en het heerlijke beeld van Christus gelijkformig te worden: En dat ik in alles overeenkomſtig de zuivere, lieflijke en gezeegende wetten van het Euangelie leeven mogt. Ik vond een hijgend verlangen om hier in geduurig te vorderen. En mijne verlangens daar naa zetteden mij 'er toe aan om naar dezelve te ſtreeven en te jaagen. Het was mijne geduurige pooging dag en nacht, en aanhoudend zoeken, hoe ik meer heilig zijn mogt, hoe ik meer heiliglijk, en meer een kind van God en een diſcipel van Christus betaamende, leeven mogt. Ik zogt eene vermeerdering van genade en heiligheid, en mijn zoeken om heilig te leeven, geſchiedde met veel meer iever, dan ik ooit genade zogt, toen ik gewaar geworden was, dat ik geene

genade

genade had. Ik was gewoon mijzelven geduurig te onderzoeken, en ik ſtelde al mijne aandagt te werk tot het uitdenken van zulke wegen en middelen hoe ik heiliglijk leeven zoude, en zulks met veel grooter naarſtigheid en iever, dan ik ooit in mijn leeven iet gezogt had: Doch met een al te groot vertrouwen op mijne eigene kracht; het welk mij naderhand zeer ſchaadelijk geworden is. Mijne ondervinding had mij toen nog niet geleerd, gelijk zij naaderhand gedaan heeft, mijne uiterſte zwakheid en onmagt, in allerlei opzigten; als meede de tallooze en onpeilbaare diepten van verborgen zonden en arglistigheid, die 'er in mijn herte waren. Ik ging eevenwel voort in mijnen iever met te ſtreeven naar meerder heiligheid; en naar eene beminnelijke gelijkformigheid aan Christus.

De Heemel, dien ik begeerde, was een Heemel van heiligheid; dat ik bij God mogt zijn, en dat ik de eeuwigheid mogt beſteeden in Godlijke liefde, en heilige gemeenſchap met Christus. Mijn verſtand was veeltijds werkzaam met beſpiegelingen over den Heemel, over het gene de bewooners van den zelven genieten; en over het leeven aldaar in volmaakte heiligheid, ootmoedigheid, en liefde. Het ſcheen mij doorgaands toe een groot

deel van de Heemelfche gelukzaligheid uit te maaken, dat de Heiligen aldaar hunne liefde aan Christus kunnen betoonen. Het fcheen mij zeer verveelende, hinderlijk en lastig, dat ik, het gene ik in mijn binnenfte gevoelde, God niet konde voorftellen, of voor Hem niet konde uitboezemen, als ik wenfchte. De inwendige gloed van mijne ziel, fcheen belemmerd en befloten te worden, en konde niet, gelijk zij geneegen is, onverhinderd branden. Dikwerf dagt ik: Hoe zal dit lieflijk beginzel in den Heemel zich eens vrij en onbelemmerd kunnen uitlaaten en openbaaren! De Heemel fcheen mij ten uiterften aangenaam, als eene waereld van liefde. Het kwam mij voor, dat alle de gelukzaligheid beftond in te leeven in eene zuivere, ootmoedige, Heemelfche, en Godlijke liefde."

„ Mij geheugen nog de denkbeelden, welken ik toen doorgaands had van de heiligheid. Ik herinnere mij, dat ik toch zoms bij mijzelven zeide: Ik weet voorzeecker, dat ik zulk eene heiligheid, als het Euangelie voorfchrijft, beminne. Zij fcheen mij toe de hoogfte fchoonheid en beminnelijkheid te bezitten; dat zij booven alle andere fchoonheden eene *Godlijke* fchoonheid was; veel zuiverer dan iet hier op aarde, ja alle andere dingen waren in vergelijking

king bij deeze fchoonheid, enkel flijk, onreinheid en befmetting."

„ De heiligheid zoo als ik toen mijne befchouwingen van dezelve in gefchrifte ftelde, kwam mij voor van eenen lieflijken, aanminnigen, bekoorlijken, zagten, ftillen aart te zijn. Zij fcheen mij toe de ziel aan te brengen eene onuitfpreekelijke zuiverheid, fchoonheid, gerustheid en opgetoogenheid: En dat zij de ziel als een veld, of hof van God maakte, beplant met allerlei aangenaame bloemen; een hof, waar in alles aangenaam, vermaakelijk en in eene ongeftoorde rust is; een hof, die het genot heeft van eene lieflijke kalmte, en van de zagte leevenwekkende ftraalen van de zon. De ziel van een waar Christen fcheen mij, toen ik mijne overdenkingen fchreef, gelijk een kleine witte bloem, die wij in het voorjaar zien, laag en neederig op de aarde ftaande, openende haare kelk, om de lieflijke ftraalen van de heerlijke zon te vangen, terwijl zij zich als het ware in eene ftille opgetoogenheid verheugt, en haaren zoeten geur alom verfpreidt, daar zij vreedzaam en aanminnig ftaat in het midden van andere bloemen, welken alle op dezelfde wijze hunne knoppen openen om het fchijnzel van de zon in te zuigen."

„ 'Er was geen gedeelte van ſchepzels-heiligheid, van welks beminnelijkheid ik toen, en op andere tijden, zulk een groot bezef had, als neederig, gebrooken van herte, en arm van geeste te zijn; en 'er was niets waar naa ik zulk een innig verlangen had. Mijn herte hijgde, als het ware, daar naa, om voor God laag te bukken, ja in het ſtof; op dat ik niets, en God alles zijn mogt; op dat ik als een kindeken zijn mogt.

Geduurende mijn verblijf te New-Jork wierd ik zoms door het overdenken van mijn voorig leeven zeer bedroefd, overweegende hoe kort het geleeden was, eer ik waarlijk Godsdienſtig begon te worden; hoe Godloos ik tot op dien tijd geleefd had; en die droefheid ging eens zoo ver, dat ik bitterlijk weende, ja eenen aanmerkelijken tijd aan elkanderen."

„ Op *den* 12^{en} *Januarij* 1722, 3. droeg ik mijzelven plegtig aan God op; en ſtelde zulks in geſchrift: Ik gaf mijzelven en alles wat ik had aan God over; tot dat einde om in het toekoomende in niet het minſte opzigt mijn eigen te zijn; om te handelen als iemand, die in geen eenig opzigt aanſpraak op zichzelven heeft. En ik verbond mij op eene plegtige wijze om God voor mijn eenig en geheel deel

en

en zaligheid aan te neemen; om niets anders als een deel van mijn geluk in 't oog te hebben, noch daar omtrent te handelen als of hetzelve zulks ware; en om zijne wet te houden voor den altoosduurenden reegel van mijne gehoorzaamheid; ja ik verbond mij om met alle mijne magt tegen de waereld, het vleesch, en den duivel, tot aan het einde van mijn leeven te ſtrijden. Maar ik hebbe reeden om mij op het diepſte te verootmoedigen, wanneer ik overweege hoe veel ik te kort gekoomen ben in het beantwoorden aan mijne verpligting.

Ik had toen met de huisgenooten daar ik bij woonde zeer veele Godvruchtige geſprekken, met Mr. John Smith en zijne Godzalige moeder. Mijn herte was door liefde verbonden aan de zulken, bij welken de waare Godvrucht zich vertoonde; en ik konde de gedagten van geene andere gezelſchappen plaats geeven, dan van zulken, die Heiligen en diſcipelen van den gezeegenden Jesus waren."

„ Ik had een ſterk verlangen tot de uitbreiding van Christus Koningrijk in de waereld. Dit was doorgaands het voornaame deel van mijne verborgene gebeden. Wanneer ik maar iet vernam van eene zaak, die 'er in eenig waereld-

reld-deel gebeurd was, welke mij in het een of ander opzigt voorkwam, een gunftig uitzigt te hebben op de belangen van Christus Koningrijk, greep mijne ziel zulks greetig aan, en ik konde daar door zeer bemoedigd en verkwikt worden. De openbaare nieuwspapieren las ik doorgaands vlijtig, en wel met dat oogmerk om te ontdekken of daar in niet eenig gunftig nieuws voor de belangen van den Godsdienst in de waereld gevonden wierd."

,, Zeer dikwerf was ik gewoon in eene eenzaame plaats, aan den oever van *Hudfon's rivier*, op zeekeren afftand van de Stad, mijzelven af te zonderen, tot befchouwingen van Godlijke zaaken, en tot eenen verborgen omgang met God; aldaar had ik veele aangenaame uuren. Zoms wandelde Mr. Smith en ik aldaar te zamen, om van Godlijke dingen te fpreeken; en ons gefprek was veeltijds over de bevordering van het Koningrijk van Christus in de waereld, en de heerlijke dingen, die God voor zijne Kerk in het laatfte der dagen zal daar ftellen."

,, Toen, en op andere tijden, had ik in de boeken van de Heilige Schrift een zeer groot vermaak, een veel grooter vermaak dan in eenig boek hoe genaamd. Zoms onder het

lee-

leezen van dezelven, ſcheen elk woord mijn herte te raaken. Ik gevoelde eene overeenſtemming tusſchen iet, dat in mijn herte is, en deeze lieflijke en krachtige woorden. Meenigwerf ſcheen ik in elke ſpreuk, die mij voorkwam, zoo veel licht te beſchouwen, en daar uit zulk een verkwikkelijk en verrukkelijk voedzel te ontvangen, dat ik niet konde voortgaan met leezen. Het was dikwerf mijne gewoonte bij eene ſpreuk eenigen tijd te blijven ſtaan, om de wonderen, daar in begreepen, te aanſchouwen; en ja bijnaa elke ſpreuk ſcheen mij te zijn vervuld met wonderen."

,, Ik vertrok van New-Jork in de maand *April* 1723. Het ſcheiden van Mevrouw Smith en haaren zoon viel mij zeer bitter. Het ſcheen als of mijn herte in mijn binnenſte zonk, bij het verlaaten van dat huisgezin en die Stad daar ik zoo veele lieflijke en aangenaame dagen genooten had. Ik reisde van New-Jork naar Weathersfield te ſcheep. Toen het ſchip afzeilde, hield ik de Stad zoo lang, als ik konde, in 't oog. En toen zij buiten mijn gezigt was, wierd ik, als ik dien weg heenen zag, door een ſoort van droefgeestigheid, vermengd met aangenaamheid, zeer aangedaan. Eevenwel was ik des nachts, naa dit droevig ſcheiden, te Westchester, alwaar wij te land herbergden, ongemeen getroost in God: En ik had den aange-

ge-

genaamſten tijd van mijn geheele reize te Saijbrook. De gedagte van waarde Chriſtenen in den Heemel te zullen ontmoeten, alwaar nimmer het ſcheiden zal plaats hebben, was mij aangenaam. Te Saijbrook gingen wij aan land op zaturdag, aldaar herbergden wij, en aldaar hielden wij den *Rustdag*. Hier had ik een aangenaamen en verkwikkelijken tijd, eenzaam in de velden wandelende."

„ NAA dat ik te Windſor was 't huis gekoomen, bleef ik veeltijds in dezelfde gemoedsgeſteldheid, waar in ik te New-Jork was geweest, alleenlijk gevoelde ik zoms mijn herte gereed om te bezwijken, als ik aan mijne vrienden te New-Jork dagt. En mijn toevlugt en ſteunzel was, gelijk ik in mijne Dagboek op den 1ſte *Meij* 1723. vinde aangetekent, in beſpiegelingen over den Heemelſchen ſtaat. Het was mij tot vertroosting als ik aan dien ſtaat dagt, alwaar verzaadiging van vreugde is; alwaar eene Heemelſche, aangenaame, bedaarde en vermaaklijke liefde onafgebrooken heerscht; alwaar de dierbaarſte uitdrukkingen van deeze liefde geduuriglijk plaats hebben; alwaar de tegenwoordigheid van de geliefde perſoonen, zonder immer te ſcheiden, genooten word; alwaar die perſoonen, die ons in deeze waereld zoo beminnelijk voorkoo-

koomen, waarlijk onuitfpreekelijk veel beminnelijker, en vervuld van liefde jegens ons, zijn zullen. En hoe lieflijk zullen de weederzijdfche liefhebbers zich te zaamen vereenigen om de liederen van God en het Lam te zingen! Hoe zal de gedagte, dat deeze genieting, deeze aangenaame werkzaamheden, nimmer ophouden, nimmer eindigen, maar altoos tot in alle eeuwigheid duuren zullen, ons met blijdfchap vervullen!"

„ Ik ben in bijnaa dezelfde gefteldheid waar in ik te New-Jork was geweest, doorgaands gebleeven tot dat ik naar New-Haven ging, om aldaar als *Tutor* van 't College te woonen; en ik had toen eenen ganfch ongemeen aangenaamen tijd: Bijzonderlijk eens te Bolton, terwijl ik van Boston reisde, buiten alleen in het veld wandelende. Naa mijn vertrek naar New-Haven verminderde mijn Godsdienst: Mijn gemoed wierd van dien iever en dat heftig jaagen naar heiligheid, afgewend, door sommige zaaken, die mijn geest zeer neerflagtig maakten en ontftelden".

„ In *September* 1725 wierd ik te New-Haven ziek, en willende mij naar huis, te Windfor, begeeven, wierd ik te North-Village door mijne ziekte belet verder te reizen en bleef al-

daar

daar omtrent een vierdedeel jaars ziek. En in deeze ziekte behaagde het GOD mij weeder met de aangenaame invloeden van zijnen GEEST te bezoeken. Mijn gemoed was aldaar zeer gezet op heilige, aangenaame befpiegelingen en zielsverlangens. Ik bemerkte, dat zij, die bij mij waakten, dikwerf uitzagen naa den morgenftond, en naa denzelven verlangden. Dit herinnerde mij de woorden van den Dichter, welke mijne ziel met zeer veel opgewektheid de haare maakte: *Mijne ziele wacht op den Heere, meer dan de wachters op den morgen: De wachters op den morgen.* En wanneer het morgen-licht kwam, en de ftraalen van de zon door de vensters in mijn vertrek kwamen, wierd mijne ziel elken morgenftond verkwikt. Het fcheen mij te zijn zeeker beeld van het lieflijke licht van de heerlijkheid van GOD."

„ MIJ geheugt, dat ik omtrent deezen tijd, gewoonlijk zeer verlangde naa de bekeering van zommigen, aan welken ik verbonden was. Het fcheen mij toe, dat ik hen met blijdfchap eeren, en hen met vermaak dienen zoude, ja mij voor hen zeer diep verneederen, wanneer zij maar waarlijk heilig wierden."

„ DAN eenigen tijd daar naa wierd mijn ge-

gemoed weederom grootlijks afgetrokken door eenige aardſche bekommernisſen, die mijne gedagten zeer werkzaam hielden, en mijne ziele grootlijks doorwondden: en ik ondervond verſcheidene werkzaamheden, welke te verhaalen al te langwijlig zoude zijn, maar die mij veel meer ondervinding van mijn eigen herte verſchaften, dan ik immer te vooren had!"

„ Naa mijne komst in deeze Stad (b), ſchepte ik meenigwerf een zoet behaagen in God, in de beſchouwingen van zijne volmaaktheden, en in de volmaaktheden van Jesus Christus. God is aan mij voorgekoomen, een heerlijk en beminnelijk Weezen te zijn, voornaamlijk wegens zijne heiligheid. De heiligheid van God is mij altoos voorgekoomen als de beminnelijkſte van alle zijne eigenſchappen. De leerſtukken van Gods volſtrekte vrijmagt, en vrije genade, in het bewijzen van barmhertigheid, dien hij barmhertigheid bewijzen wil, en 's menſchen volſtrekte afhangelijkheid van de werkingen van Gods Heiligen Geest, zijn mij zeer dikwerf als beminnelijke en heerlijke leeringen voorgekoomen. Deeze leerſtukken zijn mij tot

(b) *Northampton.*

tot groot vermaak geweest. Gods Souverainiteit is mij altoos voorgekoomen, als een groot deel van zijne Heerlijkheid. Het is mij meenigwerf een zoet vermaak geweest tot God te naaderen, en Hem te aanbidden als een vrijmagtig God, en Hem om vrijmagtige genade te verzoeken."

,, De leeringen van het Euangelie wierden van mij zeer bemind, zij waren voor mijne ziel als graazige weiden. Het Euangelie was in mijn oog de rijkste schat; de schat waar naa ik het meest begeerd en verlangd hebbe, dat dezelve in mij rijklijk woonen mogt. De weg der zaligheid door Christus, is mij in allerlei opzigten heerlijk en voortreffelijk, zeer schoon en beminnelijk verscheenen. Het is mij meenigwerf voorgekoomen, dat den Heemel langs eenen anderen weg te willen verkrijgen in eenen voornaamen zin een rooven van den Heemel mogt genaamd worden. De woorden *Jes.* XXXII: 2. *Die man zal zijn als eene verberging tegen den wind, en eene schuilplaats tegen den vloed*, e. z. v., zijn mij meenigwerf hertroerende en vermaaklijk geweest."

,, Het is mij meenigwerf verkwikkelijk ge-

geweest, met CHRISTUS vereenigd te zijn, HEM tot mijn HOOFD te hebben, en een lidt van zijn lighaam te zijn: en ook CHRISTUS tot mijn LEERAAR en PROPHEET te hebben. Zeer dikwerf vind ik het aangenaam, begeerlijk, en mijn ziel heigt 'er naa, een kindeken te weezen, dat CHRISTUS vasthoudt, en van HEM voortgeleid word door de woestijne deezer waereld. De woorden, *Matth.* XVIII: 3. *Indien gij u niet veränderd, en word gelijk de kinderkens*, zijn mij meenigwerf zoet geweest. Ik vinde het zoo aangenaam tot CHRISTUS te koomen, de zaligheid van HEM te ontvangen, arm van geest, geheel ontbloot en leedig van het eigen te zijn; HEM ootmoedig al de eere te geeven, van mijnen voorigen wortel gansch afgehouwen, en *in* en *door* CHRISTUS te groeijen; GOD en CHRISTUS tot mijn alles in allen te hebben; door het geloove in den ZOON van GOD te leeven, in een ootmoedig en ongeveinsd vertrouwen op HEM. Meenigwerf zijn mij aangenaam geweest de woorden van den Dichter *Ps.* CXV: 1. *Niet ons o HEERE! niet ons, maar uwen Naame zij de eere, om uwer goedertierenheid, om uwer waarheid wille.* En de woorden van CHRISTUS *Luc.* X: 21. *Te dier uure verheugde zich* JESUS *in den Geest, En zeide, ik danke*

u, Vader, Heere *des Heemels en der aarde, dat* gij *deeze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelven den kinderkens geopenbaard. Ja* Vader! *want alzoo is geweest het welbehaagen voor u.* Die vrijmagt van God, waar in Christus zich verheugde, scheen mij een zaak te zijn, waardig om 'er zich in te verheugen; en die verheuging van Christus is mij als een bewijs van de voortreffelijkheid van Christus, en van den Geest waar meede Hij bezield was, voorgekoomen."

„Zoms konde het vermelden van een enkel woord, of alleen het beschouwen van de naam van Christus, of van eenige Godlijke eigenschap, mijn herte inwendig ontvonken. En zoms is God, als Drie-eenig, mij heerlijk voorgekoomen. Het verwekte in mij verheevene gedagten van God, dat Hij bestaat in drie persoonen, Vader, Zoon en Heilige Geest."

„De zoetste vreugden, en vergenoegens, die ik ondervonden hebbe, waren niet zulken, die ontstaan zijn uit de verwachting van mijnen geluksstaat; maar uit eene reegelrechte beschouwing van de heerlijke dingen van het Euangelie. Wanneer ik dit zoete geniete, dan schijnt zulks mij booven de ge-

dag-

dagte van mijnen veiligen ſtaat op te voeren. Het kwam mij op zulke tijden voor als een ondraagelijk verlies mijne oogen van het heerlijk en aangenaam voorwerp, dat ik buiten mij aanſchouwe, af te trekken, en ze te wenden op mijzelven en mijnen gelukſtaat."

„ MIJN herte was zeer gezet op de uitbreiding van CHRISTUS Koningrijk in de waereld. De geſchiedenisſen van de voorleedene uitbreiding van zijn Rijk, zijn mij aangenaam geweest. Als ik de geſchiedenisſen van vroegere eeuwen las, was mij daar in het aangenaamſte van de bevordering van CHRISTUS Koningrijk te leezen. En wanneer ik in het leezen voorzag iet van dien aart te zullen ontmoeten, dan verlangde ik reeds, dat ik aan die plaats mogt koomen. De beloften en voorzeggingen der Heilige Schrift, aangaande de toekomſtige uitbreiding en Heerlijkheid van CHRISTUS Koningrijk in deeze waereld, zijn mij meenigwerf tot vermaak en tot blijdſchap geweest."

„ ZOMS hebbe ik een bezef gehad van de uitneemende volheid van CHRISTUS, en zijne zagtmoedigheid en gepastheid als ZALIGMAAKER, waar bij HIJ mij is voorgekoomen verre booven allen, de voornaamſte der tienduizenden. Zijne offerhande en verzoe-

ning en zijne gerechtigheid is mij aangenaam en dierbaar voorgekoomen; altoos vergezeld gaande met eene vuurigheid van geest, en met inwendige worftelingen, verlangens en zugtingen, welken niet kunnen uitgefprooken worden, om van mijzelven ontleedigd, en met de volheid van Christus vervuld te worden."

„ Eens in het jaar 1737. ter bevordering van mijne gezondheid naar buiten in de bosfchen gereeden, en in eene afgezonderde plaats van mijn paard afgefteegen zijnde om, zoo als mijn gewoonte doorgaands was, al wandelende in Godvruchtige befpiegelingen en gebeden werkzaam te zijn, had ik eene voor mij buitengewoone befchouwing van de Heerlijkheid van den Zoon van God, als Middelaar tusfchen God en menfchen, en van zijne wonderlijke, groote, volle, zuivere en zielverrukkende genade en liefde, en zagtmoedige en vriendelijke neederbuiging. Deeze genade, welke mij zoo bedaard en lieflijk verfcheenen is, is mij voorgekoomen groot booven de Heemelen. De Persoon van Christus is mij onuitfpreekelijk uitmuntend voorgekoomen, met eene uitmuntendheid, die zoo groot was, dat alle gedagte en alle begrip zich daar in verliezen

zen moesten. Deeze beſchouwing duurde, naa ik oordeelen kan, bijnaa een uur; en het grootſte gedeelte van den tijd ſtortte ik eenen vloed van traanen, en weende overluidt. Ik wierd daar beneeven eene vuurigheid van ziel gewaar, welke ik op geene andere wijze weet uit te drukken, dan eene brandende begeerte om ontleedigd en vernietigd te worden; om in het ſtof te liggen, en om alleen van CHRISTUS vervuld te worden! om HEM met eene heilige en reine liefde te beminnen; in HEM te vertrouwen; op HEM te leeven; HEM te dienen en te volgen, en geheel in de volheid van CHRISTUS bewonden te zijn; en om volkoomenlijk geheiligd en rein gemaakt te worden, met eene zuiverheid, die Godlijk en Heemelſch is. Meermaals hebbe ik beſchouwingen van bijnaa dezelfde natuur gehad, en die dezelfde uitwerking hadden."

„ VEELTIJDS hebbe ik een bezef gehad van de Heerlijkheid van den DERDEN PERSOON in de HEILIGE DRIEËENHEID, in zijn amt als HEILIGMAAKER, en in zijne heilige werkingen, Godlijk licht en leeven aan de ziel meededeelende. GOD is mij in de meededeeling van zijnen HEILIGEN GEEST voorgekoomen als een BRON van oneindige Heerlijkheid

en genoegen; zijnde vol en genoegzaam om de ziel te vervullen en te verzaadigen; zichzelven uitſtortende door eene aangenaame meededeeling gelijk de zon in haare Heerlijkheid, op eene lieflijke en aangenaame wijze, licht en leeven verſpreidt."

„ Zoms hebbe ik een gevoelig bezef gehad van de voortreffelijkheid van het Woord van God, als een Woord des leevens; als het licht des leevens; een lieflijk, uitmuntend en leevengeevend Woord: en dit ging gepaard met een dorſten naa dat Woord, dat het in mijn herte rijklijk woonen mogt."

„ Meenigwerf hebbe ik, zeedert ik in deeze Stad gewoond hebbe, zeer aandoenelijke beſchouwingen van mijne eigene zondigheid en onwaardigheid gehad, en dikwerf in dien trap, dat ik geperst wierd om een ruimen tijd aan elkanderen luide te weenen, het welk mij meenigwerf noodzaakte om mijzelven op te ſluiten. Het bezef, dat ik van de boosheid en ondeugendheid van mijn herte had, was ongemeen veel grooter naa mijne bekeering, dan ik ooit voor dezelve ondervonden had. Meenigwerf is het mij voorgekoomen, dat, indien God mijne ongerechtigheden wilde gadeſlaan, het blijken

zou-

zoude, dat ik de ſlegtſte aller menſchen ben; de ſlegtſte van alle menſchen, die 'er van het begin der waereld tot nu toe geleefd hebben; en dat ik den grootſten trap in de verdoemenis hebben zoude. Wanneer anderen, die bij mij kwaamen om over de belangen van hunne ziel met mij te ſpreeken, het bezef, dat zij van hunne eigene boosheid hadden, dus uitdrukten: dat het hun voorkwam, dat zij zoo boos waren als de duivel zelf; dan kwaamen mij hunne uitdrukkingen als zeer flaauw en zwak voor om mijne boosheid af te beelden. Ik dagt, mij te moeten verwonderen, dat zij zichzelven met zulke uitdrukkingen als deeze vergenoegen zouden, indien ik eenigen grond had om te denken, dat hunne zonden eenige eevenreedigheid met de mijnen hadden. Het ſcheen mij toe, dat ik mij over mijzelven zoude moeten verwonderen, indien ik mijne boosheid door zulke zwakke ſpreekwijzen uitdrukte, als zij de hunne deeden."

„ Mijne boosheid, zoo als ik in mijzelven ben, is mij zeedert lang voorgekoomen, als volſtrekt onuitſpreekelijk, en alle gedagte en verbeelding oneindig te booven gaande; ja als een onpeilbaare vloed, of onmeetelijke bergen booven mijn hoofd. Hoedaanig mijne zonden mij voorkwaamen te zijn, weete ik niet beeter

uit te drukken dan door het op een hoopen van het oneindige op het oneindige, en door het vermeenigvuldigen van het oneindige met het oneindige. Geduurende verfcheidene jaaren waren zeer dikwerf deeze uitdrukkingen in mijn gemoed en in mijnen mond: *Oneindigheid op oneindigheid* —— *Oneindigheid op oneindigheid!* Wanneer ik naar binnen keere, en de boosheid van mijn herte befchouwe, gelijkt het naa een afgrond oneindig dieper dan de hel. En het komt mij voor, dat, ware het niet uit vrije genade, verhoogt en verheeven tot het oneindig toppunt van alle de volheid en Heerlijkheid van den grooten *JEHOVA*, en door den arm van zijne magt en genade, uitgeftrekt in alle de Majefteit van zijn alvermoogen, en in alle den luister van zijne vrijmagt; ik zegge, ware het niet door deeze vrije genade, het zoude blijken, dat ik in mijne zonden neederzonk oneindig laager dan de hel zelf, verre buiten het gezigt van alle dingen, behalven van het doordringend oog van GODS genade, het welk neederdaalen kan tot zulk eene diepte, en tot den bodem van zulk eenen afgrond."

„ DAN eevenwel, ik ben in het minfte niet geneegen om te denken, dat ik eene grootere overtuiging van zonden hebbe, dan gewoonlijk. Het fchijnt mij toe, dat mijne overtuiging

ging van zonden zeer gering en flaauw is. Het blijkt mij genoeg, dat het mij verbaazen moet, dat ik geen meer gevoel van mijne zonden hebbe. Ik weet zeekerlijk, dat ik zeer weinig gevoel van mijne zondigheid hebbe. De reeden, dat mijne zonden mij zoo groot voorkoomen, schijnt mij niet te zijn om dat ik zoo veel meer overtuiging van zonden hebbe, dan andere Christenen, maar om dat ik zoo veel slegter ben, en zoo veel meer boosheid hebbe om 'er van overtuigd te worden. Als ik zulke tijden, dat ik moest weenen en kermen over mijne zonden, hebbe gehad, herinnerde ik mij den tijd van dezelven, en mij dagt, dat mijn berouw niets was bij mijne zonden."

„ Zeedert eenigen tijd hebbe ik sterk verlangd naa een verbrijzeld herte, en laag te bukken voor God. En wanneer ik God om ootmoedigheid bidde, dan zijn mij de gedagten ondraagelijk van niet veel meer verootmoedigd te zijn dan andere Christenen. Het schijnt mij toe, dat, offschoon de trappen van ootmoedigheid, welken zij bezitten voor hen gepast moogen zijn; het in mij eene snoode zelfsverheffing zoude zijn, indien ik niet onder alle menschen de laagste in ootmoedigheid was. Anderen spreeken van hun verlangen om tot in het stof verneederd te zijn. Hoewel

wel dit voor hun eene gepaste uitdrukking zijn kan, nochthans, wat mij aangaat, ik denke altoos, dat ik behoorde verootmoedigd te zijn beneeden onder de hel. Dit is eene uitdrukking, welke mij lang eigen en van mij is gebruikt geweest in mijn bidden tot God."

,, Het is aandoenelijk voor mij te denken aan mijne onkunde, toen ik een jong Christen was, noopens de grondelooze, oneindige diepten van boosheid, hoogmoed, geveinsdheid en bedrog, welke nog in mijn herte overgebleeven waren."

,, Ik hebbe onlangs een veel grooter bezef gekreegen van mijne algemeene en volſtrekte afhangelijkheid van Gods genade en ſterkte, en van zijn louter welbehaagen, dan ik voormaals plagt te hebben: en ik ben een grooter afgrijzen van mijne eige gerechtigheid gewaar geworden. De gedagte van eenig genoegen of blijdſchap, in mij uit eene overweeging of beſchouwing van mijne eige vriendelijkheid, of uit eenige van mijne verrichtingen, of bevindingen, of eenige goedheid van herte, of leeven, ontſtaande, is voor mij walchlijk en verfoeijelijk. En nochthans ben ik zeer gekweld met eenen geest van hoogmoed en eige gerechtigheid, veel gevoeliger dan ik wel eer

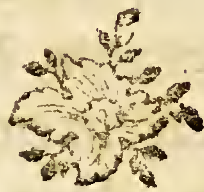
plagt

plagt te ondervinden. Ik zie overal, rondom mij, opfteeken en te voorfchijn koomen, den kop van dien flang.

„ Hoewel het mij toefchijnt, dat ik in zommige opzigten, de twee of drie eerfte jaaren naa mijne bekeering een veel beeter Christen was, dan thans; en ik toen in eene meer aanhoudende blijdfchap en genoegen leefde; echter hebbe ik in laatere jaaren een meer volkoomen en beftendig bezef gehad van de volftrekte vrijmagt van God, en een genoegen in die vrijmagt; en ik hebbe ook veel meer bezef ontvangen van de Heerlijkheid van Christus als Middelaar, zoo als Hij in het Euangelie geopenbaard is. Inzonderheid op zeekeren *Zaturdag-nacht*, had ik eene bijzondere ontdekking van de voortreffelijkheid van het Euangelie van Christus booven alle andere leerftelzels, zoo dat ik niet naalaaten konde bij mijzelven te zeggen. Dit *is het licht, dat ik gekoozen, dit is de leere, die ik gekoozen* hebbe; en van Christus, *deeze is de Propheet, dien ik gekoozen* hebbe. Het is mij onuitfpreekelijk aangenaam voorgekoomen, Christus te volgen, door Hem verlicht, geleerd en onderweezen te worden, van Hem te leeren, en voor Hem te leeven."

„ Op

„ Op eenen anderen *Zaturdag-nacht*, *Januarij* 1738, 9. had ik zulk een bezef, van het lieflijke en zalige, dat 'er is in het bewandelen van den weg van pligt, in het doen van het gene, dat billijk en betaamelijk is, en van het gene, dat over een koomende met den heiligen wil van God geschieden moet; dat het mij deedt uitbreeken in een overluid weenen, het welk eenigen tijd duurde, zoo dat ik genoodzaakt was in mijnen kaamer te blijven en de deur te sluiten. Ik konde niet anders dan, als het ware, uitroepen. *Hoe gelukkig zijn zij, die doen het gene recht is in de oogen van* God! *Zij zijn waarlijk de gezeegenden, zij zijn de gelukkigen!* Ik had op dien zelfden tijd een zeer aandoenelijk bezef van het gepaste en betaamelijke, dat daar in is, dat God de waereld regeerde, en alle dingen naa zijn eigen welbehaagen bestierde; en ik verblijdde mij daar over, dat God geregeerd had, en dat zijnen wil geschied was."

DER-

DERDE AFDEELING

Behelzende eene geſchiedenis van zijn leeven van den tijd, dat hij het werk der heilige bediening aanvaardde, tot zijnen dood toe.

EERSTE HOOFDSTUK.

Zijne gewoone leevenswijze.

§. 1.

Ernſtig en Godsdienſtig.

De Heer Edwards maakte een geheim van zijne afgezonderde Godsdienstigheid, en daarom kan dezelve niet bijzonderlijk bekend zijn: hoewel 'er zeer veel bewijs is, dat hij ſtipt, gezet en aanhoudende was in het eenzaam bidden, en dikwerf vast-en bede-dagen in het verborgen hieldt: Dat hij een tijd afzonderde voor ernstig Godsdienstig mediteren over Geestlijke en eeuwige dingen, als een deel van zijne Godsdienst-oeffening in het verborgen. Het blijkt uit zijn Dagboek, dat hij in zijne jeugd beſloten had het eenzaam

zaam bidden meer dan tweemaal daags, als het de omſtandigheden zouden toelaaten, waar te neemen. Hij was, zoo ver als het kan bekend zijn, dikwerf op zijne knieën in 't verborgen, en in het Godsdienstig leezen en overdenken van het Woord van God. Zijne beſtendige en plegtige verkeering met God in deeze verborgene Godsdienst-oeffeningen, deedt zijn aangezigt, als het ware, blinken in de tegenwoordigheid van anderen. Zijn uiterlijk voorkoomen, zijn gelaat, en zijn geheel gedrag, was (hoewel zonder de minſte gemaaktheid, of ſtijve houding) vergezeld van eene ernstigheid, deftigheid en ſtaatigheid, welke de natuurlijke en echte kentekens en uitdrukzels waren, van een diep en bijblijvend bezef van Godlijke dingen in zijn gemoed, en van zijn ſtandvastig leeven in de vreeze Gods.

§. 2

Maatig in het gebruiken van ſpijs en drank en in het ſlaapen.

Overeenkomstig zijne voorneemens was hij zeer ſober in het eeten en drinken: Gelijk zulks ongetwijfeld noodzaakelijk was voor zulk een groot Student, en een perſoon, die

van

van zulk eene teedere en zwakke lighaamsgesteldheid was, als hij, ten einde aangenaam en nuttig te zijn. Toen hij, door eene zorgvuldige waarneeming, gevonden had, welk soort en welke hoeveelheid van eeten en drinken, het beste met zijne gesteldheid over een kwam, en hem het geschiktste tot voorzetting van zijn werk maakte, was hij zeer stipt en naauwkeurig om zich daar naa te schikken, en in dit opzigt *leefde hij volgens een reegel.* Hier in oeffende hij geduuriglijk eene groote zelfs-verloochening; en zulks deedt hij ook in zijn vroegtijdig ontwaaken en opstaan, ten einde den tijd voor zijne studie uit te koopen. Hij was gewoon omtrent vier uuren, of tusschen vier of vijf uuren in den morgenstond, op te staan.

§. 3.

Zijne uitspanningen.

Ofschoon hij van eene teedere en zwakke gesteldheid was, nochthans zullen weinig studeerende persoonen in staat zijn om zoo gezet meer uuren in eenen dag te beïeveren, dan hij. Doorgaands besteedde hij elken dag tot zijne studie dertien uuren. Zijne ge-

woonſte uitſpanning was het paard rijden, en het wandelen. Hij was doorgaands gezet, ten ware hij daar van afgetrokken wierd door gezelſchap, naa de maaltijd twee of drie mijlen te rijden naar zeeker eenzaam boschje, alwaar hij verkoos van zijn paard af te ſtijgen en eenigen tijd door te brengen met wandelen. Op die tijden voerde hij gemeenlijk bij zich zijne pen en inkt, om op te ſchrijven zulke gedagten, die bij hem mogten opkoomen, en die hij verkoos te bewaaren, om naa te ſpeuren, wanneer dezelven eenig licht over het een of ander gewigtig onderwerp beloofden. In den winter was hij gewoon, bijnaa alle dagen, geduurende den tijd van een half uur, of meer, een bijl te neemen en maatiglijk hout te hakken.

§. 4.

Zijn leerzugt, en de wijze van zijne ſtudie.

Hij had eene ongemeene begeerte naar kennis, en in het jaagen naar dezelve ſpaarde hij geene moeiten noch koſten. Hij las alle boeken, bijzonderlijk Godgeleerde boeken, die hij konde magtig worden, als hij maar hoopen konde, dat hij uit dezelven iet haalen zoude, dat hem in zijn jaagen naar

ken-

kennis enigzins behulpzaam zoude zijn. En hier in bepaalde hij zich niet aan fchrijvers van eene bijzondere fecte, of gezindheid: Ja hij deedt veel moeite om de boeken te bekoomen van de meest bekende fchrijvers, die een ftelzel van Godgeleerdheid, geheel ftrijdig met zijne eigene grondftellingen, verdeedigden en ftaande hielden. Maar hij beftudeerde den Bijbel meer dan alle andere boeken, en meest andere Godgeleerden. Zijne ongemeene kundigheid in den Bijbel blijkt in zijne leerredenen, en in de meesten van zijne uitgegeevene fchriften. En de groote moeite, die hij aanwendde in het ftudeeren in denzelven, is openbaar uit zijne gefchreevene aantekeningen op denzelven; waar van een meer bijzonder bericht hier naa zal gegeeven worden. Hij haalde zijne Godsdienftige grondftellingen uit den Bijbel, en niet uit eenig menfchlijk ftelzel, of zamenftel van Godgeleerdheid. Offchoon zijne grondftellingen *Calvinistisch* waren, nochthans noemde hij niemand vader. Hij dagt en oordeelde voor zichzelven, en hij was waarlijk zeer dikwerf de eerfte in zijn denken en oordeelen over veele zaaken. Dit is blijkbaar uit het gene hij in zijnen leeftijd uitgegeeven heeft, en zulks blijkt nog meer uit zijne Handfchriften. Van welken hij vee-

le deelen naagelaaten heeft: De Leezer verwagte in het vervolg een meer bijzonder bericht van dezelve. Het leezen was het eenigste middel niet waar van hij gebruik maakte om zijnen geest te verbeeteren, maar hij bediende zich ook veeltijds van het schrijven; buiten het welk, naa alle waarschijnelijkheid, geen Student vorderingen, ten meesten voordeele, maaken kan. Overeenkomstig zijn elfde voorneemen leidde hij zich met al zijne magt toe om de waarheid uit te vinden. Hij zogt naa verstand en kennis, als naa zilver, hij speurde dezelven naa, als verborgene schatten. Elke gedagte over eenig onderwerp, welke hem voorkwam waardig gevolgd en bewaard te worden, volgde hij zoo ver als hij op dien tijd konde, met de pen in zijne hand. Dus verzaamelde hij alle zijne dagen, gelijk de ieverige Bije haare hooning uit elken open bloem, een schat van weetenschap, welke hem in de daad zoo zoet was als de hooning, als de hooning-raat. En naa dat hij in jaaren en in kennis toenam, wierd zijne pen al meer en meer gebruikt, en zijne schriften vermeerderden veel spoediger onder zijne handen.

§. 5.

§. 5.

Hoe hij zijne tong bestierde.

Hij wierd van zommigen, die hem niet van naabij kenden, gehouden voor ſtijf en ongezellig; maar zulks was toe te ſchrijven daar aan, dat zij geen beeter omgang met hem hadden. Hij was wel geen man van veel woorden, en hij was eenigzins achterhoudende onder de genen, die hem vreemd waren, en bij de zulken op welker oprechtheid en vriendſchap hij wist geen ſtaat te kunnen maaken. En zulks was waarſchijnelijk aan twee dingen toe te ſchrijven. Voor eerst aan de ſtrenge wacht, die hij reeds van zijne jeugd af over zijne tong gezet had, naauwkeurig zorg te draagen dezelve nimmer te gebruiken, daar zij in eenig opzigt voor iemand ſchaadelijk zoude kunnen worden; nimmer *te zondigen met zijne tong*: Dezelve ook niet te gebruiken om iedele, beuzelachtige en onbehoorlijke woorden te ſpreeken, welke gemeenlijk het grootſte gedeelte uitmaaken van het geſprek der zulken, die in alle gezelſchappen zoo vol woorden zijn. Hij was bewust, dat 'er in de meenigte van woorden geene zonden ontbreeken, en daarom bedwong hij zijne lippen, en hij gewen-

de zichzelven eerst te *denken* eer hij *ſprak*, en zich eenig goed einde in alle zijne woorden voor te ſtellen; dit leidde hem om meer dan veele anderen *traag te zijn in 't ſprecken*, overeenkomſtig den raad van den Apostel *Jacobus*. — Ten tweede, het was ten deele de uitwerking van zijne lighaams-geſteldheid. Hij bezat maar eenen in vergelijking kleinen trap van dierlijk leeven: Zijne dierlijke geesten waren gering, en hij had die kracht van long niet, die 'er vereischt word om iemand te maaken waar voor hij wil gehouden zijn, een geſpraakzaam en geestig man in alle gezelſchappen. Zulk een, die eenen grooten overvloed van dierlijke geesten bezit, en dus met meer gemak en minder naadeel ſpreeken kan, kan ongetwijfeld meer vrijheid hebben om in alle gezelſchappen tot minder einden (bij voorbeeld om te behaagen en zichzelven aangenaam te maaken) gemeenzaam te ſpreeken; ik zegge zulk een kan meer vrijheid van ſpreeken hebben, dan hij, die zoodaanig eenen voorraad niet uit te geeven heeft. Het betaamt hem te bewaaren het gene hij heeft, tot eenen grooter en uitneemender dienst. Behalven dat, het gebrek van dierlijke geesten ſtelt iemand ook in een *natuurlijk* onvermoogen om ten allen tijde en in welk een gezelſchap hij ook is, vrij te ſpree-

ſpreeken en de grootſte trap van eene gezellige geſteldheid, neederigheid en goedwilligheid, zal deezen hinderpaal niet wechneemen.

Hij was niet geneegen onder vreemdelingen in eenig geſchil te treeden, noch in gezelſchappen daar menſchen van verſchillende gevoelens waren; bewust zijnde, dat zulke geſchillen doorgaands onvoordeelig, meenigwerf zondig, en van kwaade gevolgen zijn: Maar hij oordeelde het allervoordeeligſte te zijn met de pen in zijne hand te twisten. Doch hij was altoos gewillig om zijn gevoelen te zeggen over eenig onderwerp, dat men hem mogt voorſtellen; en de zwaarigheden of tegenwerpingen, die hem bij wege van onderzoek geopperd wierden, op te loſſen, of wech te neemen, wanneer zij het gene hij als waarheid beſchouwde in den weg waren. Maar hoe ongegrond den laster van *ſtijf* en *ongezellig* was, weeten zijn bekende en beproefde vrienden het beste. Zij vonden hem altoos zeer geneegen om hen te hooren, vriendelijk en beſcheiden; en ofschoon niet praatächtig, echter altoos ſpraakzaam en openhertig. Bij zulken welker oprechtheid en vriendſchap hij ondervonden had, was hij niet achterhoudend, maar openhertig en vrij; geheel lijdzaam onder tegenſpreeken,

als zijne gevoelens, die eenige moogelijke tegenſpraak of tegenwerpingen onderheevig waren, de grootſte teegenſtand gedaan wierden. En waarlijk, hij was, bij alle geleegenheden, zeer gezellig en openhertig jegens een ieder, die eenig bijzonder werk bij hem te doen had.

§. 6.

Zijn gedrag onder zijne huisgenooten, jegens Mevrouwe Edwards, en zijn Huis-Godsdienst.

In zijn gedrag onder zijne huisgenooten nam hij die gemoedelijke naauwkeurigheid in acht, welke in alle zijne handelingen zigtbaar was. Hij behieldt eene groote achting en eerbied voor zijne beminnelijke en deugdzaame echtgenoote. Zijne liefde en vriendelijkheid jegens haar openbaarde hij in zijn ſpreeken, en in zijn gedrag jegens haar. Hij liet haar dikwerf in zijne ſtudeer-kamer koomen om met haar over de zaaken van den Godsdienst vrij te kunnen ſpreeken. Hij was gewoon met haar in zijne ſtudeer kamer, ten minſten eenmaal daags, te bidden, ten ware iet buitengewoons zulks verhinderde. De tijd, waar in dit gemeenlijk geſchiedde, was, eeven voor dat zij zich naar bed begaaven, naa dat

hij

hij met zijne huisgenooten gebeden had. Dewijl hij zelve zeer vroeg in den morgenſtond opſtond, was hij gewoon, dat zijn huisgezin ook bij tijds opſtond; waar naa hij met het huisgezin, eer het zich tot de beezigheden van den dag begaf, badt; wordende, doorgaands bij het kaars-licht in den winter, een hoofdſtuk in den Bijbel geleezen; en dit geſchied zijnde deedt hij zijne kinderen vraagen naa hunne jaaren en vatbaarheid, en verklaarde bij die geleegenheid eenige plaatzen uit denzelven, of hij drong op de betragting aan van deezen, of dien pligt daar in aanbevolen *enz.*, naa dat hij zulks het meeste noodig vondt.

§. 7.

Het beſtieren en onderwijzen van zijne kinderen, en ſtipte waarneeming van den Rustdag.

Hij was in allerlei opzigten zorgvuldig in het beſtieren van zijne kinderen; en, het gevolg daar van was, dat zij hem eerbiedigden, achteden en beminden. Hij droeg bijzonderlijk zorg, dat hij de beſtiering over hen bij tijds begon. Wanneer zij voor de eerſtemaal eenen grooten trap van kwaadwilligheid en halſtarrigheid ontdekten, hieldt hij ze bij zich tot dat hij ze volkoomenlijk onderdaa-

nig gemaakt en tot gehoorzaamheid gebragt had. En zulk eene recht voorzigtige tucht, oeffende hij met de grootſte bedaardheid, en gemeenlijk zonder een ſlag te ſlaan, en dit eens, of tweemaal, herhaald zijnde, was zulks doorgaands genoeg voor dat kind; en het bevestigde op de krachtdaadigſte wijze zijn vaderlijk gezag, en het bragt naaderhand altoos eene blijde gehoorzaamheid te wege.

Hij hield een waakzaam oog over zijne kinderen, op dat hij hen over den *eerſten* verkeerden ſtap vermaanen, en hen den rechten weg wijzen mogt. Hij verkoos zoms om met hen alleen en bijzonder in zijne ſtudeer-kamer te ſpreeken over de belangen van hunne ziel; en om hen te waarſchouwen, te vermaanen of te beſtieren, naa dat hij zulks dienſtig oordeelde. Hij deedt veel moeite om hen in de grondbeginzelen van den Godsdienst te onderwijzen, in welk onderwijs hij zich bediende van de *Asſembly's Shorter Catechiſm;* niet eeniglijk door zorg te draagen, dat zij dezelve van buiten leerden, maar door hen te leiden tot het verſtand van de leeringen, die daar in geleerd worden, door hen vraagen te doen bij elk antwoord, en hen daar van de uitlegging te geeven. De gewoone tijd van dit zijn onderwijs, was, des avonds voor

den

den *Rustdag*. En gelijk hij geloofde, dat de *Rustdag*, of de Heilige tijd zijn begin nam bij zonnen ondergang des avonds voor dien dag, zoo beval hij zijnen huisgenooten, op, of voor, dien tijd alle hunne waereldsche beezigheden te staaken; wanneer zij allen bij een geroepen wierden, te zamen een Psalm zongen en het gebed bijwoonden, als eene inleiding tot de heiliging van den *Rustdag*. Deeze zorge en naauwkeurigheid verhinderde op eene krachtdaadige wijze dien indrang op den heiligen tijd door het waarneemen van waereldsche beezigheden, al te gemeen in huisgezinnen daar men voorgeeft, dat de avond voor den *Rustdag* onderhouden word.

Hij was een groot vijand van de ontijdige gezelschappen en vroolijke bijeenkomsten van jonge lieden, om dat hij dezelven aanzag als sterke middelen om de jeugd te bederven en te verwoesten. En de verschooning van veele ouders om hunne kinderen daar in door de vingeren te zien (naamlijk om dat het de gewoonte is, en om dat andere kinderen het doen, waar door het moeielijk, ja onmoogelijk, word om hunne kinderen daar van te weerhouden) vondt hij ongenoegzaam, ja beuzelachtig: En dat dezelve een hoogen trap van hardigheid openbaarde op de onderstelling, dat

de

de praktijk daar van ſchaadelijk en gevaarlijk was voor hunne zielen. En bij het opwasſen van zijne kinderen, had hij geene moeite om dezelven van deeze gevaarlijke gewoonte af te houden; maar zij volgden den wil van hunnen vader hier in gehoorzaam op. Hij gaf zijnen kinderen, wanneer zij buiten's huis hunne vrienden bezogten, of naar gezelſchappen gingen, geene vrijheid om uit te blijven naa neegen uuren des avonds; en wanneer iemand van hun in zijn huis, een bezoek van vrienden kreeg, mogten zij dezelven niet lang naa den gemelden tijd van neegen uuren bij zich houden. Indien een Heer met zijne dochters wenſchte te verkeeren, wierd hem, naa zichzelven fatzoenelijk in te leiden door de ouders beleefdelijk te raadpleegen, alle gepaste geleegenheid daar toe vergund, ook een kaamer, en vuur als zulks noodig was, maar hij mogt op de geſtelde uuren van rust en ſlaap, of op den Godsdienst en de orde van het huisgezin geen indrang maaken.

§. 8.

Zijne onſchendbaare achting voor waarheid en gerechtigheid.

Hij had eene ſtrikte en onſchendbaare achting

ting voor gerechtigheid in alle zijne handelingen met zijnen naasten, en hij bekommerde zich grootlijks om te bezorgen het gene eerlijk is in de oogen van alle menſchen. Zoo dat 'er bijnaa niemand was, die wat met hem te doen had, of hij had bewustheid van zijne oprechtheid. Hij toonde te bezitten eene heilige eerbied voor de waarheid met zijne woorden, beide in het gene hij beloofde, en in het gene hij verhaalde, overeenkomſtig zijne Voorneemens. Dit was ongetwijfeld een van de reedenen waarom hij niet zoo vol van woorden was dan veele anderen zijn. Niemand ſchroomde op zijn woord ſtaat te maaken.

§. 9.

Zijne vrienden en zijne handelwijze omtrent dezelven.

Hij was voorzigtig in het verkiezen van *boezem-vrienden*, en daarom had hij 'er niet veel, die eigenlijk zulken genoemd konden worden; maar jegens dezelven betoonde hij zich op eene bijzondere wijze vriendelijk. Hij was waarlijk een getrouw vriend, en booven de meeste anderen in ſtaat om een zaak geheim te houden. Aan hun openbaar-

de

de hij meer dan aan anderen, ftelde hen in bijzondere gevallen voor, de inzigten en einden van zijn gedrag waar uit het hen overvloedig blijkbaar wierd, dat hij de menfchlijke natuur zeer wel kende; en dat zijne gewoone achterhoudendheid, in veele bijzondere voorbeelden van zijn gedrag, welke een vreemdeling konde wijten aan gebrek aan menfchen kennis, weezenlijk was toe te fchrijven aan zijne ongemeene kennis van het menfchdom.

Zijne verkeering met zijne vrienden was altoos aangenaam en nuttig; hier in was hij aanmerkelijk en meestal bijzonder. —— Hij was niet gewoon met hen zijnen tijd door te brengen met lasteren, kwaad fpreeken, achterklappen, of met dwaaze fpotternijen, iedel gefnap en het verhaalen van fprookjes: maar zijn mond was als de mond van eenen rechtvaardigen, die wijsheid voortbrengt, en zijne lippen weetenfchap. Zijn tong was als de pen van eenen vaardigen fchrijver, want hij fprak over gewigtige, heemelfche en Godlijke dingen, waar meede zijn herte zoo vervuld was, op zulk eene natuurlijke en ongemaakte wijze, dat zijn fpreeken aangenaam en leerzaam was; waarom niemand van zijne vrienden zijn gezelfchap konde bij-

woo-

woonen zonder onderwijs en voordeel, ten ware zij het zichzelven te wijten hadden.

§. 10.

Zijne goedwilligheid en liefdaadigheid.

ZIJNE groote goedwilligheid jegens het menſchdom openbaarde zich onder anderen, door de ongemeene zugt, die hij toonde tot milddaadigheid, en liefdaadigheid jegens de armen en noodlijdenden. Deeze wierden meenigwerf door hem aanbevoolen, beide in zijne openbaare reedenvoeringen en in zijne bijzondere geſprekken. Dikwerf verklaarde hij het voor zijn gevoelen, dat de belijders van het Christendom in deeze dagen zeer gebrekkig waren in het uitoeffenen van deezen pligt, ja gebrekkiger in deezen pligt, dan in andere deelen van den uiterlijken Christelijken Godsdienst. Meenigwerf merkte hij aan hoe veel 'er in de Heilige Schrift van deezen pligt geſprooken, dezelve aanbevoolen en aangepreezen word, bijzonderlijk in het Nieuwe Testament. En hij was van gevoelen, dat in elke bijzondere gemeente door meenigvuldige en milde giften, eene gemeene fonds ten dienſte van de arme en behoeftige leeden van die gemeente, behoorde in ſtand gehouden

te

te worden: En dat het den Diakenen voornaamſte werk is zorg te draagen voor de armen in het getrouwlijk en met overleg uitdeelen en beſteeden der inkomſten van de gemeente, welke in hunnen handen zijn toevertrouwd. Hij vergenoegde zich ook niet met de liefdaadigheid aan anderen alleen maar aan te prijzen, maar hij maakte zelve daar van veel werk: alhoewel hij, ingevolge den raad van zijnen MEESTER, zeer veel zorg droeg om zijne liefde-werken te verbergen; door welk middel, ongetwijfeld de meesten van zijne aalmoesſen zullen verborgen zijn tot den dag der opſtanding, welke, indien dezelve nu bekend waren, bewijzen zouden, dat hij zulk een groot voorbeeld van liefdaadigheid geweest is, als iemand in deeze eeuw kan aanwijzen. Dit is geen enkel gisſen, maar het is bekend langs verſcheide wegen. Hij was gereed te geeven bij alle openbaare geleegenheden van liefdaadigheid, hoewel hij, wanneer het gevoegelijk geſchieden konde, altoos de ſom, die hij gaf, verborgen hieldt. Zommige voorbeelden van zijne giften in 't verborgen, zijn toevalliglijk tot de kennis van anderen gekoomen, waar door de buitengewoone trap van zijne milddaadigheid openbaar geworden is. Een van die voorbeelden was deeze: Op het hooren, dat een arm onbe-

bekend perfoon, dien hij nimmer gezien had, en ook niemand van zijne naastbeftaanden, door eene buitengewoone lighaamlijke ongefteldheid gebragt was in groote engten; gaf hij, ongevraagd, een aanmerklijke fom aan zeekeren vriend om dezelve aan den in verleegenheid zijnde perfoon ter hand te ftellen; hebbende vooraf zijn vriend verzogt, hem te belooven, nog aan den perfoon, die het voorwerp van zijne liefdaadigheid was, nog aan iemand anders te zeggen, door wien de gift gegeeven was. Dit kan dienen tot een voorbeeld van zijne buitengewoone liefdaadigheid, en de groote zorge, die hij had om dezelve te verbergen (*a*).

§. 11.

Zijne groote begaafdheden en voortreffelijkheid als Predikant.

De Heer Edwards had het algemeenfte getuigenis van een *goed Prediker*, meer dan eenig

(*a*) Naardien beide, de geéver, en het voorwerp van zijne liefdaadigheid, overleeden zijn, en aan alle de einden van de beloofde geheimhouding voldaan is; oordeelt men, dat het met de boovengemelde belofte niet onbeftaanbaar is, het gebeurde, zoo als het hier befchreeven is, bekend te maaken.

eenig Leeraar van deezen tijd. 'Er waren maar weinigen van zijne hoorers , die hem geen *goed Prediker* noemden, hoe zij anders zijne Godsdienſtige grondbeginzels ook verachten mogten , en dikwerf over dezelfde waarheden, wanneer zij door anderen wierden voorgeſteld, geërgerd wierden. Weinigen waren 'er, die hem hoorden, en hem niet booven anderen, die zij gehoord hadden, bewonderden. Zijne voortreffelijkheid als Predikant, ſcheen uit de volgende dingen te ontſtaan.

Voor eerst: hij deedt ongemeen veel moeite om zijne leerreedenen op te ſtellen, bijzonderlijk in den eerſten tijd van zijn leeven. Gelijk hij, door zijn vroeg opſtaan, en gezette waarneeming van zijne ſtudie, meer tijd had dan de meeste anderen, zoo beſteedde hij ook meer tijd tot het opſtellen van zijne predikaatzien. Hij ſchreef de meesten van zijne predikaatzien geheel uit, geduurende omtrent twintig jaaren naa dat hij eerst begonnen had te prediken, offchoon hij zich niet geheellijk bepaalde bij zijne aantekeningen in het voorſtellen van dezelven.

Ten tweede : zijne groote ervaarenheid in de Godgeleerdheid, zijne ſtudie en kennis van

van den Bijbel. Zijne uitgebreide en algemeene kundigheid, en uitneemende klaarheid van denkbeelden, ſtelde hem in ſtaat om elk onderwerp zeer verſtandig en gepast te behandelen, en om uit zijnen ſchat oude en nieuwe dingen voort te brengen. Elk onderwerp, dat hij behandelde, was leerzaam, klaar, aangenaam en nuttig; het welk meestendeels was toe te ſchrijven aan zijn verſtand van het onderwerp, en aan zijne bekwaamheid om hetzelve op de natuurlijkſte, gemaklikſte en voordeeligſte wijze te behandelen. Geen van zijne opſtellen waren drooge beſpiegelingen, of nietsbeduidende vertoogen, of woorden zonder denkbeelden. Wanneer hij op zulke waarheden, die meenigwerf door veelen betwist en beſtreeden worden, ſtaan bleef, het welk dikwerf gebeurde, ſtelde hij dezelven in zulk een natuurlijk en helder licht, en elk gevoelen het een naa het ander, droop zoo van zijne lippen, gepaard met zulk een klaar en treffend bewijs, beide uit de Heilige Schrift en uit de reede, dat het de toeſtemming van elk aandagtig hoorer afperſte.

Ten derde: zijne uitmuntendheid als Prediker was in veelen opzigte het gevolg van zijne uitneemende kennis met zijn eigen herte,

van zijn inwendig bezef en eedelen ſmaak van Godlijke waarheden, en van zijne voortreffelijke oeffening van den waaren bevindelijken Godsdienst. Dit gaf hem een groot inzien in de menschlijke natuur; hij wist wat in den mensch was, beide in den heiligen en in den zondaar. Hier door kreeg hij dat vermoogen om de waarheid aan het gemoed alzoo voor te ſtellen, dat niet alleen het verſtand daar van overreed, maar ook het herte en de conscientie getroffen wierd; en het ſtelde hem in ſtaat om uit den overvloed van zijn herte te ſpreeken het gene hij kende, en te getuigen het gene hij gezien had en ondervondt. Dit gaf hem een ſmaak en kundigheid, zonder welken hij zijne leerreedenen niet zoo had kunnen vervullen, gelijk hij dezelven vervulde met zulke treffende, hertroerende gevoelens, welke allen geſchikt waren om het herte van den hoorer aan den Godsdienst te verbinden, het zelve aan te ſpooren en te verbeeteren. Zijne leerreedenen hadden een goed verband, doorgaands niet uitvoerig, en gemeenlijk maakte de gebruiken een groot gedeelte van dezelven uit, welke een zeer naauw verband hadden met de onderwerpen, en beſtonden in gevoelens, die natuurlijker wijze daar uit voortvloeiden.

DAN

Dan geene beſchrijving van zijne leerreedenen zal den Leezer zulk een denkbeeld van dezelven geeven, als dezulken daarvan hadden, die hem hebben hooren prediken, of die eenigen van zijne leerreedenen, die gedrukt en in 't licht gegeeven zijn, geleezen hebben. 'Er is nog een groote meenigte geſchreeve voor handen, welke waarſchijnelijk zoo waardig zijn, onder het oog van het Publick te koomen, ten minſten zoo zeer tot onderwijzing en opwekking der Christenen ſtrekken, als de meesten, die in deeze eeuw in het licht gekoomen zijn.

Zijne verſchijning op den predikſtoel was met eene goede bevalligheid, en hij predikte klaar, ongedwongen en zeer deftig. Hij had geen ſterke, harde ſtem; maar hij verſcheen met zulk eene ernſtigheid en ſtaatigheid, en hij ſprak met zulk eene onderſcheiding, klaarheid en naauwkeurigheid, zijne woorden waren zoo zaakrijk, in zulk een helder en krachtig licht geſteld, dat weinig ſpreekers, dat vermoogen hadden, gelijk hij, om de aandagt van de hoorers te trekken. Zijne woorden ontdekten meenigwerf een grooten trap van inwendigen iever, zonder veel gerucht of uiterlijke beweeging, en dezelven vielen met zeer veel gewigt op de ge-

moederen van zijne hoorers. Hij maakte op den predikſtoel zeer weinig beweeging met zijn hoofd, of handen, maar zijn ſpreeken was zoodaanig, dat het de beweeging van zijn herte openbaarde, het welk op de natuurlijkſte en krachtigſte wijze ſtrekte om anderen te beweegen en te ontroeren.

Vermids hij zijne leerreedenen geduurende veele jaaren geheel uitſchreef, en altoos een zeer aanmerkelijk gedeelte van zijne reedenvoeringen, die hij in het openbaar hieldt, ſchreef; nam hij zijne aantekeningen met zich op den predikſtoel, en las aldaar het meeste, dat hij aangetekend had; nochthans was hij aan zijne aantekeningen niet gebonden, zoo als hij die geheel geſchreeven had, maar hij konde, indien hem onder 't ſpreeken te binnen kwam eene gedagte, die hem onder 't ſchrijven niet was voorgekoomen, en die hem nochthans naadruklijk en klemmend ſcheen, met zulk eene gepastheid en vloeibaarheid, en meenigwerf met eene ſterkere aandoening van zijn gemoed, en vergezeld van eene meer onbetwistbaar goede uitwerking op zijne hoorers, voorſtellen, dan alles wat hij geſchreeven had.

Ofschoon hij, gelijk wij reeds aangemerkt hebben, gewoon was zulk een aanmerkelijk deel van het gene hij predikte, te leezen; echter dagt hij geenzins, dat dit over het algemeen de beste wijze van prediken was; maar hij merkte aan, dat het gebruikmaaken van aantekeningen voor zoo veel hij zulks deedt, een gebrek en zwakheid was. En in den laatſten tijd van zijn leeven, helde hij tot die gedagte over, dat het beeter was geweest, wanneer hij zich nimmer in het minſte aan zijne aantekeningen gewend had. Het prediken zonder aantekeningen kwam hem voor, de allernatuurlijkſte wijze van prediken te zijn, overeenkomſtig de gewoonte in de meeste proteſtantſche landen; en het is kennelijk, dat zulks ook geweest is, de gewoonte van de Apostelen en van de eerſte Dienaars van het Euangelie; en hij bezat, over het geheel, de grootſte geneigdheid om aan het einde van het prediken te beantwoorden: ja hij onderſtelde, dat niemand, die de talenten had, eevenreedig aan de Heilige bediening, onbekwaam was om *van buiten* (*memoriter*) te ſpreeken, wanneer hij, om daar toe in ſtaat te worden, van zijne jeugd af op eene behoorlijke wijze de moeite deed. Hij wilde, dat een jong Predikant, alle zijne leerredenen, of ten minſten het grootſte gedeelte van

dezelven, geheel in gefchrifte ftelde, en in plaats van dezelven zijne hoorers voor te leezen, de moeite deede om dezelven in zijn geheugen te krijgen. Het welk, offchoon zulks eerst veel arbeid zoude vereifchen, nochthans door het gebruik haast gemaklijker worden, en hem in ftaat ftellen zoude om zonder fouten en vrijmoedig te fpreeken; en het welk hem alle zijne dagen van grooten dienst zijn zoude.

§. 12.

Zijn bidden.

Zijne gebeden waren in de daad *extempore*, hij badt dezelven zonder eene voorafgaande bearbeiding. Geen mensch konde verder zijn van den fchijn van een formulier, beide in woorden en in de manier van uitdrukken, dan hij was. Hier in was hij geheel bijzonder en onnaavolgbaar door iemand, die den geest niet had van eene waare en ongeveinsde Godvrucht: en hij drukte zich altoos zeer gepast en eerbiedig uit. Hij fcheen eene groote maate van de genade en den geest des gebeds te bezitten; om met den geest en het verftand te bidden. En hij verrichte meenigwerf dit gedeelte van den pligt tot aangenaamheid en ftichting van de genen, die zich met

met hem vereenigden. In gemeene gevallen was hij niet gewoon lange gebeden te doen: een misflag, die hem voorkwam, dikwerf fchaadelijk te zijn voor het openbaar en gemeenfchaplijk bidden, om dat zulks eerder ftrekte om de waare Godsdienftigheid te beneevelen dan te bevorderen.

§. 13.

Zonder waereldfche zorgen, en zijne gewoonte om zijne gemeente meer afgetrokken te onderwijzen.

Hij hieldt zich ten eenemaal buiten waereldfche zorgen. Hij gaf zich geheel over aan het werk der bediening, en hij bemoeide zich niet met de dingen van dit leeven. Hij liet het bijzonder opzigt en beftier over de tijdlijke belangen van zijn huisgezin bijnaa geheel over aan Mevrouwe Edwards; die beeter in ftaat was dan de meeften van haare fexe om de geheele zorg daar van op haare handen te neemen. Hij was met de meesten van zijne tijdlijke zaaken minder bekend dan het grootfte gedeelte van zijne naabuuren; en zelden wist hij wanneer en door wien den voorraad van voeder voor zijne beesten voor den winter was ingezaameld geworden, hoeveel melk-

koeijen hij had; en van waar zijne tafel voorzien wierd, e. z. v.

Hij maakte 'er geene gewoonte van om zijne gemeente in haare huizen te bezoeken, ten ware om hem gezonden wierd door zieken, of hem ter oore kwam, dat deeze, of geene, van zijne gemeente met de eene of andere tegenheid bezogt was. In plaats van zijne gemeente van huis tot huis te bezoeken, plagt hij dikwerf in afzonderlijke bijeenkomſten, in bijzondere naabuurſchappen, te prediken: en dikwerf riep hij de jonge lieden en de kinderen aan zijn eigen huis, en dan was hij gewoon met dezelven te bidden en te ſpreeken op eene wijze overeenkomſtig hunne jaaren en omſtandigheden. Alle *Rustdagen* in den zoomer Catechiſeerde hij de kinderen in het openbaar. Aan bijzondere jonge lieden plagt hij vraagen in geſchrifte voor te ſtellen, om dezelven, naa het einde van den aan hen geſtelden tijd om zich daar toe te bereiden, te beantwoorden. In het opgeeven van deeze vraagen trachtte hij dezelven te richten naa den ouderdom, de genie, en bekwaamheden van dezulken, aan wien dezelven voorgeſteld wierden. Zijne vraagen waren gemeenlijk van dien aart, dat zij maar een kort antwoord vorderden: en noch-

nochthans konden dezelven niet beantwoord worden, zonder eene bijzondere kennis van het een of ander hiſtorisch gedeelte van de Heilige Schrift, en daarom wierden de perſoonen door dezelven geleid, ja zelfs verpligt, om den Bijbel te leezen.

Hij verzuimde het bezoek van zijne gemeente van huis tot huis daarom niet, om dat hij zulks in gewoone gevallen niet aanzag als een gedeelte van het werk van den Euangelie-dienst: maar hij onderſtelde, dat de Leeraars, ten aanzien hier van, hunne talenten en omſtandigheden raadpleegen, en dat zij hunne gemeente meer of minder bezoeken moesten, naa maate zij hoopen konden daar door de groote einden van den Euangelie-dienst te bevorderen. Hij merkte aan, dat zommige Leeraars een aangenaam en nuttig talent hadden om hunne gemeente bij toevallige geleegenheden te bezoeken. Dat zij vaardig zijn in 't ſpreeken, en terſtond een nuttig, Godvruchtig geſprek, op eene gemeenzaame, ongedwonge en, als het ware, op geene opzetlijke wijze, in kunnen voeren. Hij ſtelde, dat dezulken eene roeping hadden om een groot gedeelte van hunnen tijd in het bezoeken van hunne gemeente te beſteeden; maar zijne talenten beſchouwde hij geheel anders te

zijn.

zijn. Hij was niet bekwaam om met elk, die hij ontmoette, in een gemeenzaam gefprek te treeden, en hetzelve op eene gemaklijke wijze te leiden op zulk een onderwerp als hij wilde, zonder de hulp van anderen, en, als het gebeurde, tegen hunne neiging. Daarom vondt hij, dat zijne bezoeken van dat foort in eenen grooten trap onvoordeelig moesten zijn. En dat, vermids hij in eene groote Stad woonde, het bezoeken van zijne gemeente van huis tot huis, een groot gedeelte van zijnen tijd zoude wechgenoomen hebben, welke hij oordeelde in zijne ftudeer-kamer te kunnen befteeden tot veel gewigtiger oogmerken, en om zoo veel beeter de groote einden van zijne bediening te bevorderen. Want het kwam hem voor, dat hij het grootfte goed doen, en de zaak van Christus het meest bevorderen konde door prediken en fchrijven, en met menfchen, die onder Godsdienftige indrukken waren, in zijne ftudeerkamer te fpreeken: daar verzogt hij alle de zoodaanigen bij een te koomen: daar konden zij verzeekerd zijn, hem, bij gewoone geleegenheden, te vinden, en een vrijen toegang tot hem te zullen ontvangen: en daar wierden zij behandeld met alle die teederheid, vriendelijkheid, en gemeenzaamheid, die men wenfchen kan. Daarom was in tijden van de

uit-

uitſtorting van GODS GEEST en de herleeving van den Godsdienst onder zijne gemeente, zijne ſtudeer-kamer geheel vol met menſchen, die bij hem kwaamen om over den ſtaat van hun gemoed te ſpreeken, en raad en beſtiering te zoeken: Hij ontving dezelven en ſprak met hen, zeer vrijmoedig en aangenaam, en hier had hij de beste geleegenheid om op de gemeenzaamſte wijze met elk om te gaan.

HIJ was een verſtandig beſtierer van zielen, die in Geestlijke twijfelingen waren. En daarom wierd hij gezogt niet alleen door zijne eige gemeente, maar door dezulken, die twintig mijlen verre van hem af woonden. Hij was zulk een bekwaam beſtierer, van zielen geworden, deels door zijne bevindelijke kennis in Godlijke dingen, en zijn onvermoeid leezen en overdenken van het Woord van GOD; en deels door het groot belang, dat hij ſtelde in zielen, die in geestlijke ongeleegenheden waren; want maar weinig jaaren naa zijne bevestiging in de Heilige bediening geſchiedde de wonderlijke uitſtorting van den GEEST van GOD op zijne gemeente, waar door eene groote bekommernis over hunne zielen bijnaa algemeen plaats had, en 'er wierd een groot aantal

ge-

gevonden waar van eene zaligmaakende bekeering te hoopen was. Dit geschiedde voornaamlijk in het jaar 1734, waar van hij zelve een bijzonder bericht geschreeven heeft, getiteld, *A faithful narrative of the surprizing work of God, in the conversion of many hundred souls in Northampton.* Dat is: Getrouw verhaal van het verbaazend werk van GOD, in de bekeering van veel honderden zielen te Northampton: het welk door den druk in Engeland, Duitschland en America is gemeen gemaakt geweest; waar heenen wij onze Leezeren wijzen moeten.

DAN 'er was eene andere aanmerkelijke tijd van de uitstorting van den GEEST van GOD in het jaar 1740, en 1741., waar in Northampton een groot aandeel had; hoewel niet met uitsluiting van de andere plaatzen van het land. In deezen tijd had de Heer Edwards niet alleen te doen met zijne eige gemeente, maar met zeer veele anderen. Het gerucht, dat dezelfde dingen te Northampton eenige jaaren van te vooren hadden plaats gehad, en de goede naam, die de Heer Edwards om zijn verstand, Godvrucht en zijne groote ervaarendheid in den bevindelijken Godsdienst, had, leidde natuurlijker wijze beide Leeraars en gemeenten uit bijnaa

alle plaatzen van Nieuw-Engeland, om, in deezen buitengewoonen tijd, bij den Heer Edwards raad en bijſtand te zoeken. In deezen tijd door Leeraars en gemeenten van verſcheiden plaatzen ernſtig verzogt wordende om onder hen te koomen en te prediken, begaf hij zich tot veelen en predikte voor dezelven; hoewel hij buiten ſtaat was om aan het verzoek van elk te voldoen: En zijn prediken was van een grooten zeegen achtervolgd.

En naardien veelen van de Leeraars en gemeenten van Nieuw-Engeland onbekend waren met zulke dingen, als 'er toen gezien wierden, liepen zij groot gevaar om, als het ware, in het *wild te loopen*, en zij, door de listige verzoekingen van den duivel, die zich van de onweetendheid en boosheid van 's menſchen herte bedient, gingen werklijk tot groote buitenſpoorigheden, beide als vijanden en als vrienden van het werk van God. Tegen deeze twee tegenſtrijdige uiterſten was de raad en de bijſtand van den Heer Edwards, beide door onderlinge geſprekken, en door prediken en ſchrijven, ongemeen behulpzaam. Zijne uitgegeevene ſchriften bij deeze geleegenheid waren bijzonderlijk van een grooten en uitgeſtrekten dienst. En het

komt

komt hier te pas van dezelven eenig bericht te geeven.

Het eerste is eene predikaatzie gepredikt te New-Haven op den 10^en^ *April* 1741, over de *onderscheidende kenmerken van den* Geest *van* God, e. z. v.

In het jaar 1742., gaf hij in vijf deelen in het licht een werk, getiteld: *Some thoughts concerning the present revival of Religion in New-England, and the way in which it ought to be acknowledged and promoted &c.* Dat is: Eenige gedagten aangaande de tegenwoordige herleeving van den Godsdienst in Nieuw-Engeland, en de wijze op welken dezelve behoorde erkend en bevorderd te worden, e.z.v.

In het jaar 1746 gaf hij *a Treatise on Religious affections.* Dat is: Verhandeling over de Godsdienstige hartstogten, e. z. v.; in 't licht. Alle welken door de Kerk van Christus te recht moogen aangemerkt worden als een stemme achter haar zeggende: *Dit is de weg wandelt in denzelven.* Bijzonderlijk het laatstgemelde boek, dat door veelen voor het beste, 't welk over dit onderwerp is geschreeven, gehouden word, wordende daar in het onderscheid tusschen den waaren en valschen Godsdienst in het klaarste en krachtigste licht gesteld.

Tot

Tot het zelfde einde dient het boek, dat door den Heer Edwards in het jaar 1749 uitgeeven is en ten titel heeft: *The live of the Reverend Mr.* DAVID BRAINERD *with Reflections and obfervations there on.* Dat is: Het leeven van den Weleerwaarden Heer DAVID BRAINERD met bedenkingen en aanmerkingen op hetzelve.

§. 14.

Zijne grondbeginzels.

DE Heer Edwards was, het welk zommigen noemen, een ftreng *Calvinist.* Zulke leeringen van het Calvinistendom, welke den meesten tegenfpraak geleeden, en de grootfte ergernis gegeeven hebben, fcheenen hem zoo fchriftuurlijk, zoo reedelijk, zoo gewigtig, als eenigen: en hij oordeelde, dat het opgeeven van dezelven, in de daad een opgeeven van alles was. En daarom befchouwde hij de genen, die zich Calvinisten noemden, en geneegen waren om de zaak te bemantelen, door de knoopen van het Calvinistendom, als het ware, door te houwen, ten einde zij hetzelve meer naa den fmaak mogten maaken van dezulken, die zeer gezet zijn om hetzelve tegen te fpreeken; ik zegge,

daarom befchouwde hij zulken als de genen, die de zaak, welke zij voorwendden te behertigen, weezenlijk opgeeven en verraaden; en die den weg baanen niet alleen voor het *Arminianismus*, maar ook voor het *Deismus.* Want hij zag, indien deeze leeringen in derzelver geheele lengte en breedte zouden verzaakt worden, geenen grond waar op de menfch gerust en veilig zijnen voet zetten kan; noch bij het *Deismus*, of wel bij het *Atheismus*, of liever op het algemeen *Scepticismus*, dat is het *gevoelen der twijfelaars.*

Hij oordeelde, dat niets zoo noodzaakelijk was, dan dat men deeze leeringen beknoptlijk ter neder gefteld en verftandiglijk en bondiglijk verdeedigd had, ten einde het blijken mogte, dat zij in allen deele overeenkomftig zijn zoo wel met de reede en het gezond verftand, als met de leeringen van de Godlijke Openbaaring; en dat dit dan het eenigfte en krachtigfte middel was om de tegenfpreekers te overtuigen, of te doen zwijgen en befchaamd te maaken. Aangaandé de waarheid van dit alles, zal iemand zichzelven kunnen voldoen, wanneer hij leest, zijne verhandeling *over de Rechtvaardiging*, en zijne twee laatfte boeken *over de vrijheid van den wil*, en *over de erfzonde.*

De

De dingen dus befchouwende, oordeelde hij het van gewigt, dat de Leeraars in hun examen van *Candidaten* voor de Heilige bediening, zeer naauwkeurig behoorden te zijn, met opzigt tot hunne *grondbeginzels* zoo wel, als tot hunne Godsdienftige neigingen en zeeden. En om die reeden vondt hij in zommige gevallen groote moeielijkheid en zeer veel tegenftand. Hij was van gevoelen, dat een onrechtzinnig en ontrouw Leeraar waarfchijnelijk meer kwaad dan goed doen konde voor de Kerk van Christus. En daarom konde hij de hand niet hebben om iemand tot de Heilige bediening toe te laaten, zoo het niet bleek, dat hij *gezond was in het geloove*, en zoo het aan het oordeel der liefde niet openbaar was, dat hij eene *geneigdheid had om getrouw te zijn.*

TWEEDE HOOFDSTUK.

Zijn ontſlag uit Northampton, met de geleegenheid en de omſtandigheden van hetzelve.

De Heer Edwards genoot veele jaaren de achting en liefde van zijne gemeente, en 'er deedt zich het grootſte vooruitzigt op, dat hij dezelven zijn leeven lang tot in den dood behouden zoude. Hij was van alle de Leeraars in Nieuw-Engeland, bijnaa de laatſte, dien men zoude uitgekoozen hebben, om door zijne gemeente tegengeſtaan en afgezet te worden. Dan uit het gene 'er met opzigt tot deeze zaak gebeurd is, hebben wij een leerzaam onderwijs noopens de onbeſtendigheid van alle menſchlijke zaaken, en hoe onreedelijk het vertrouwen op menſchen zij.

§. 1.

Ongelukkige verwijdering tusſchen hem en zijne gemeente.

In het jaar 1744. wierd de Heer Edwards onderricht, dat eenige jonge lieden in de Stad, die leeden van de gemeente waren, boeken on-

onder zich hadden van welken zij zich bedienden om onkuisſche en onbeſchofte taal onder de jeugd te verſpreiden. En daar naa onderzoek doende, vondt hij zeer veel perſoonen, die getuigden, dat zij de een den anderen van tijd tot tijd vuile woorden hadden hooren ſpreeken, daar toe verleid wordende door het leezen van een boek, of boeken, die zij onder zich hadden. Waar op de Heer Edwards van oordeel was, dat de broederen van de gemeente de zaak behoorden in te zien. En ten einde daar meede een begin te maaken deedt hij eene predikaatſie over *Heb.* XII: 15, 16. *Toeziende, dat niet iemand en verachtere van de genade* GODS; *dat niet eenige wortel der bitterheid opwaarts ſpruite en beroerte maake, en door dezelve veele ontreinigd worde. Dat niet iemand en zij een hoereerer, of een onheilige, gelijk Ezau*, e. z. v. De predikaatſie geëindigd zijnde, verzogt hij de broederen van de gemeente te vertoeven, waar op hij hen verhaalde welk een onderricht hij gekreegen had, en daar bij voorſtelde, of zij het ook dienſtig oordeelden eenige maatreegelen te neemen om naa de zaak onderzoek te doen. Zij verklaarden eenpaarig en met veel iever hun gevoelen te zijn, dat de zaak behoorde onderzogt te worden. En gingen vervolgens voort tot het verkiezen

van zeeker getal perſoonen om hunnen Herder in het onderzoeken van de zaak bij te ſtaan. Waar op de Heer Edwards den tijd van hunne bijeenkomst ten zijnen huize bepaalde; en las toen een lijst van de naamen der jonge lieden, welken hij begeerde, dat op denzelfden tijd aan zijn huis zouden koomen. Deezen waren deels de beſchuldigden deels de getuigen; maar 'er wierd niet onderſcheiden bij opgeleezen wie eigenlijk tot het eerſte, of tot het laatſte getal behoorde.

Toen de naamen bekend gemaakt wierden bleek het, dat 'er maar weinigen van de aanzienelijke famielien in de Stad waren tot welken de opgenoemde perſoonen niet behoorden, of naauw bevriend waren. Het zij dit de geleegenheid tot de verändering was, of niet, eer de beſtemde dag gekoomen was, veränderde een groot getal van de hoofden der famielien van voorneemen (ja veelen veroordeelden reeds het gene zij gedaan hadden eer zij in hun huis gekoomen waren.) en verklaarde, het niet dienſtig te vinden verder aldus te handelen, gelijk zij begonnen hadden; dat hunne kinderen op zulk eene wijze, om zulke dingen, niet tot reekenſchap behoorden geroepen te worden, e. z. v. — e. z. v. En daar op was de Stad terſtond geheel beroerd. Dit ſterkte de handen van de beſchuldigden. Zommi-

migen wilden niet verschijnen, en anderen, die verscheenen, gedroegen zich onbehoorlijk, en met zeer veel onbeschaamdheid, en met verächting van het gezag van de Kerk. Zoo dat 'er weinig of niet in de zaak gedäan konde worden.

DIT was de aanleiding van het verzwakken van de Heer Edwards handen in het werk der bediening, bijzonderlijk onder de jonge lieden; onder welken hij door dit middel zijnen invloed grootlijks verloor! Dit scheen in eene groote maate een einde te maaken aan de nuttigheid van den Heer Edwards te Northämpton, en het heeft ongetwijfeld den grond gelegd, ja het zal dienen om reeden te geeven van de ongewoone gebeurtenisfen, welke terstond zullen verhaald worden. Zeeker, zijn dienst was naa deeze gebeurtenis niet meer zoo zeer zigtbaar gezeegend; en de invloeden van GODS GEEST wierden aanmerkelijk ingetrokken, en zorgloosheid en aardschgezindheid namen onder hen zeer de overhand. Die groote en ongewoone trap van uiterlijke Godsdienstigheid en goede orde, die onder hen te vooren was gevonden geweest, begon allengskens af te neemen, en de jeugd is zeedert dien tijd darteler en ongebondener geworden.

§. 2.

Zijne grondstellingen, welke tot zijn ontslag aanleiding gaven.

De Heer Stoddard, de grootvader, en, in het werk der bediening, de voorganger van den Heer Edwards, was van gevoelen, dat onbekeerde menschen in het oog van God, of die als zoodaanigen aangemerkt wierden, recht hadden tot het Sacrament van het Heilig Avondmaal; dat het daarom hunne pligt was tot die instelling te koomen, offchoon zij bewust waren, dat zij geene waare goedheid, of Euangelische heiligheid hadden. Hij beweerde, dat het zigtbaar Christendom niet geleegen is in eene belijdenis, of vertooning van het gene waar in de waare heiligheid of het weezenlijk Christendom bestaat: Dat daarom de belijdenis, die de menschen doen om als zigtbaare leeden van de Kerk van Christus aangenoomen te worden, niet behoort te zijn van dien aart, dat zij uitdrukke of te kennen geeve eene weezenlijke onderwerping, of toestemming aan de voorwaarden van het verbond der genade, of eene hertelijke omhelzing van het Euangelie. Zoo dat dezulken, die den Heere Jesus Christus in de daad verwerpen, den Euangelie-weg

der

der zaligheid in hunne herten verächten, en bij zichzelven bewust zijn, dat zij zulks waarlijk doen, de belijdenis zonder te liegen, en ongeveinsd doen kunnen. Vervolgens had hij zich bevleitigd om eene korte belijdenis op te ſtellen, die de menſchen doen moesten om in de gemeenſchap der Kerke aangenoomen, en tot het gebruiken van het Sacrament toegelaaten te worden, overeenkomſtig deeze zijne grondſtellingen; en dezelve greep ſtand en wierd in gebruik gebragt te Northampton; en de menſchen wierden tot de gemeenſchap van de Kerk, en tot het Heilig Avondmaal toegelaaten, niet onder het denkbeeld, dat zij opregte Heiligen waren, of dat zij eenige weezenlijke goedheid hadden

De openlijke verdeediging van deeze grondſtelling door den Heer Stoddard, maakte in het land een groot gerucht. En hij wierd tegengeſtaan als invoerende eene zaak, die ſtrijdig was tegen de grondſtellingen en de praktijk van bijnaa alle de gemeenten in Nieuw-Engeland. En het ſtuk wierd openlijk in geſchil getrokken tusſchen hem en Dr. Mather van Boston. Eevenwel wierd dezelve te Northampton, door den grooten invloed en het vermoogen van den Heer Stoddard op het volk aldaar, ingevoerd, hoewel

niet zonder tegenſtand. En zijne grondſtellingen wierden allengskens onder de Leeraars en gemeenten van die Provincie, en in andere deelen van Nieuw-Engeland verſpreid. Ofſchoon geene gemeente, uitgezonderd die van Northampton, volgens deezen grondreegel openlijk en opzetlijk handelde, door de belijdenis der genen, die tot het Heilig Avondmaal toegelaaten wierden, overeenkomſtig deezen grondreegel, te veränderen: maar zij eiſchten van een ieder, die zich tot de Kerk voegde, eene belijdenis van dat gene, waar in het waare Christendom beſtaat, of waar in de weezenlijke Godzaligheid geleegen is. En in deeze laatſte jaaren is zijn gevoelen, dat menſchen, die geene weezenlijke goedheid hebben, in eenen onchristelijken ſtaat leeven en daar van zelven bewust zijn, eene Christelijke belijdenis doen en het Heilig Avondmaal gebruiken moogen, zonder dat zij liegen en geveinsd zijn; als meede, dat zij recht hebben, en verpligt zijn om alzoo te doen; ik zegge in deeze laatſte jaaren is dit zijn gevoelen door het land aanmerkelijk verſpreid geworden.

De Heer Edwards had eene twijfeling over deeze zaak toen hij zich eerst te Northampton met 'er woon ter neederzettede, en

naa-

naaderhand: Maar hij kreeg aangaande het verkeerde, dat menfchen in de gemeenfchap van de Kerk wierden toegelaaten, die geene weezenlijke Godzaligheid voorgaven, zulk eenen trap van overtuiging niet, geduurende eenige jaaren, dat hij met eene goede confcientie dat gebruik konde verhinderen. Maar ten laatften vermeerderden zijne twijfelingen noopens dit ftuk zeer fterk, het welk hem de zaak veel grondiger deedt onderzoeken, dan hij ooit te vooren gedaan had, door het raadpleegen van de Heilige Schriften, en het leezen en onderzoeken van zulke boeken, die gefchreeven waren om te verdeedigen, dat menfchen, buiten de belijdenis van het zaligmaakend geloof, tot het gebruik van de Sacramenten mogten toegelaaten worden. En het gevolg daar van was, eene volkoomene overtuiging van de verkeerdheid van de zaak, en dat hij dezelve met eene goede confcientie niet beoeffenen konde. Hij was ten vollen overtuigd: Dat een *zigtbaar Christen* te worden, een aandoen was van de zigtbaarheid of den fchijn van een waar Christen; dat de belijdenis van het Christendom eene belijdenis is van dat gene waar in het wáár Christendom beftaat; en daarom eene belijdenis is van eenen waaren eerbied voor Christus, en eene hertelijke omhelzing van het

het Euangelie, e. z. v. Dat dierhalven niemand, die CHRISTUS in zijn herte verwierp, zulk eene belijdenis, bestaanbaar met de waarheid, doen konde. En daarom, naademaal het Sacrament van des HEEREN Avondmaal is ingesteld voor uitwendig belijdenis doende Christenen, kan niemand dan zulken, die waarlijk Christenen zijn, een weezenlijk recht hebben in het oog van GOD om tot dat Sacrament te koomen; en dienvolgens behoorde daar toe niemand te worden toegelaaten, die geen belijder was van het waare Christendom, en die dus in het oordeel der liefde niet als een waar vriend van den HEERE JESUS CHRISTUS, of als een waar Heilige, kan ontvangen worden (*b*).

§. 3.

(*b*) De Leezers, die een meer volleedig bericht van dit geschil begeeren, en weeten willen of het zelve alhier recht is voorgesteld, kunnen leezen het gene de Heer Edwards bij deeze geleegenheid, ter verklaaring en verdeediging van zijne grondstellingen, geschreeven heeft; als meede het antwoord van den Wel Eerwaarden Heer Williams, en het weeder-antwoord aan hem door den Heer Edwards. En indien zij lust hebben, kunnen zij ook raadpleegen het gene Dr. Mather en de Heer Stoddard over dit onderwerp geschreeven hebben.

§. 3.

De onrust en beroerte van zijne gemeente.

Toen de gevoelens van den Heer Edwards in de lente van het jaar 1744. bekend wierden veroorzaakten dezelven groote ergernis, en daar wierd in de Stad eene ſterke gisting onder 't volk. Dan eer men hem zijne zaak hoorde verdeedigen, of eer veelen kennis hadden wat zijne grondſtellingen waren, was het algemeen roepen, dat men hem ontſlaan moest, en dat zulks hun alleen voldoen zoude. Dit was blijkbaar uit den geheelen ſchaakel van hun gedrag, naardien zij de meest gepaste middelen om de zaak in verſchil bedaard te overweegen, ten einde daar door tot kennis van dezelve te koomen, van de hand weezen en tegenſtonden, en daar bij volſtandig bleeven weigeren om acht te geeven op het gene de Heer Edwards tot verdeediging van zijne grondſtellingen in te brengen had. Ja, dewijl zij van het begin tot het einde, de maatreegelen, die de beste werking beloofden om de zwaarigheid wech te neemen, tegengegaan, en met veel iever getracht hebben naar zulken, waar van zij op eene zeekere en ſpoedige ſcheiding ſtaat maaken konden.

§. 4.

§. 4.

Hunne handelwijze tegen den Heer Edwards in zommige gevallen.

De Heer Edwards meende over het onderwerp te prediken op dat zij aangaande zijne gevoelens en de gronden waar op dezelven rusteden, (van welken beide hij bewust was, dat de meesten van hun volſtrekt onkundig waaren) kennis hebben mogten, alvoorens men zoo ver kwam, dat men tusſchen hem en zijne gemeente eene ſcheiding maakte. Dan ten einde hij niets doen zoude om het oproer te vermeerderen, maar in tegendeel alle zoodaanige weegen, welke tot vreede ſtrekken, inſlaan, zoo ver als met een goed geweeten geſchieden konde, ſtelde hij de zaak eerst voor aan de gewoone gemagtigde vergaadering van de gemeente, onderſtellende, dat, indien hij met hunne toeſtemming het onderwerp openlijk begon te verhandelen, zulks zoude voorkoomen de kwaade gevolgen, welke hij anders vreesde, dat daar uit voortkoomen zouden. Maar de meesten van die vergaadering weigerden zulks toe te ſtemmen, en verzetteden zich zeer ſterk daar tegen. Waar op hij voor het tegenwoordige af zag van zijn voorneemen als het welk in de tegenwoor-

woordige omſtandigheden veel eer oproer zoude verwekt en het vuur veel ſterker aangeblaazen hebben, dan aan de goede oogmerken, daar door bedoeld, te beantwoorden.

De Heer Edwards bewust zijnde, dat zijne grondſtellingen niet verſtaan, en overal in het land zeer verkeerd voorgeſteld wierden; en vindende, dat zijne gemeente op dien tijd in eenen al te ſterken drift was om bedaardlijk op de zaak in verſchil te letten; ja dat zij in eene geſteldheid was van te weigeren om hem daar over te hooren prediken, nam bij zichzelven voor om te laaten drukken het gene hij over het ſtuk te zeggen had; wijl zulks de eenigſte weg ſcheen, welke hem was opengelaaten om een reedelijk gehoor te krijgen. Dienvolgens gaf zijne gemeente haare toeſtemming om de bijeenroeping van eene Kerkvergaadering uit te ſtellen, tot dat het gene hij ſchrijven zoude, gedrukt en in het licht gekoomen was. Maar zij openbaarde eene groote ongerustheid in het wachten eer het van de pers kwam. En hetzelve in het licht gekoomen zijnde, wierd het maar door weinigen van haar geleezen. De Heer Edwards daar van kennis hebbende, vernieuwde zijn voorſtel om over hetzelve te prediken. En in eene bijeenkomst van de broederen der gemeente vraagde hij hunne

toe-

toeſtemming in de volgende bewoordingen: *Ik verzoek, dat de broederen hunne toeſtemming geeven willen, dat ik de reedenen van mijn gevoelen betrekkelijk tot eene volkoomene gemeenſchap in de Kerk, in naademiddags predikaatſien tot dat einde beſtemd, zal verklaaren; niet als eene daad van gezag, of als daar door de magt om den geheelen raad van* GOD *bekend te maaken uit mijne handen te ſtellen; maar om vreede's wille, en om geleegenheid tot twisten voor te koomen.*

DOCH dit wierd met neenzeggen voorbijgegaan.

TOEN ſtelde de Heer Edwards voor, dat het dan aan eenige weinige naabuurige Predikanten behoorde overgelaaten te worden of het niet, alle dingen overwoogen zijnde, reedelijk was, dat hij van den predikſtoel gehoord wierd, alvoorens de zaak haar vol beſlag zoude krijgen. Maar dit wierd ook met neenzeggen voorbijgegaan.

§. 5.

Hij predikt over het onderwerp.

DAN eevenwel de Leeraars en afgezondenen, die uit de naabuurige gemeenten te Northampton gekoomen waren om hen onder hunne moeielijkheden te raaden, hadden hem den raad

raad gegeeven, dat hij maar zoude voortgaan om eene naademiddagspredikaatſie vast te ſtellen om over het onderwerp te prediken, en voorneemen moest om zulks van week tot week te doen, tot dat hij zoude geëindigd hebben het gene hij te zeggen had. Op maandag was 'er een bepaald of rondgaand gezelſchap, waar in een voorſtel gedaan wierd om uit hun midden eenige gemagtigden naar den Heer Edwards te zenden, met het verzoek geene naademiddagspredikaatſien te doen over het onderwerp in verſchil, volgens het gene hij verklaard en vastgeſteld had. Overeenkomſtig dit voorſtel tradt men tot het verkiezen van drie gemagtigden, welke den Heer Edwards gingen bezoeken, en hunne boodſchap overbragten. Dan de Heer Edwards oordeelde het dienſtig om overeenkomſtig zijn voorneemen te handelen, en predikte dienvolgens eenige Leerreedenen tot dat hij had geëindigd, het gene hij over dat onderwerp te zeggen had. Deeze naademiddagspredikaatſien wierden gehoord door zeer weinigen van zijne eige gemeente, maar eene zeer groote meenigte vreemdelingen waren uit de naabuurige Steeden opgekoomen om hem te hooren, en deeze maakten meer dan de halve vergaadering uit. Dit gebeurde in *Februarij* en *Maart* 1750.

§. 6.

De moeite, die 'er was om overeen te koomen tot het beleggen van eene Kerkvergaadering.

Het bij een roepen van eene beslisschende Kerkvergaadering om de zaak in verschil tusschen Herder en kudde te doen ophouden; of liever den Herder van zijne gemeente en kudde wech te zenden, (want over het vertraagen daar van was eene zeer groote ongeduldigheid algemeen openbaar geworden) wierd nu van den Heer Edwards en de gemeente meer bijzonderlijk gewagt.

De Heer Edwards had voor deezen van tijd tot tijd aangedrongen, dat zij geenzins rijp was voor zulk eene rechtshandeling; (naardien zij hem ter verdeediging van zijne zaak nog geen vrij gehoor had gegeeven: het welk, indien zij het had willen doen, misschien het bijeenroepen van zulk eene Kerkvergaadering geheel onnoodig zoude gemaakt hebben.) En daar te booven oordeelde hij, dat 'er overvloedige bewijzen voor handen waren, dat zij geenzins in die gesteldheid was, welke geschikt is om acht te geeven op, en zich in te laaten in, zulke handelingen, als het los maaken was van de be-

trek-

trekking, die 'er tusfchen haar en haaren Herder was; het welk, gelijk de zaaken toen ftonden, waarfchijnelijk gebeuren zoude. Hij zeide: *Dat het de gemeenten van het* LAM GODS *ten eenemaal onbetaamende was omtrent Godsdienftige zaaken van het grootfte aanbelang, driftig en oproerig te werk te gaan, welke met eene groote plegtigheid, ongemeene ootmoedigheid, een ontzag voor het vreezelijk ongenoegen des* HEEMELS *en neederig vertrouwen op* GOD, *vergezeld van een ernstig bidden en fmeeken tot* HEM, *behoorden behandeld te worden. Dat daarom de onderneeming van zulk eene zaak, en op zulk eene wijze, als zij die ondernam, volftrekt aanliep tegen het Euangelie, en* GOD *en den Godsdienst grootlijks ontëerde, en een weg zoude zijn waar op de gemeente geen zeegen verwachten konde. Dat zulk eene zaak, als deeze, met een bedaard overleg behoorde ondernoomen te worden; maar dat de gefteldheid waar in de gemeente zich toen bevondt, daar meede geheellijk onbeftaanbaar was.*

DAN alle middelen, die hij konde denken binnen zijn bereik te zijn om haar tot eene bedaarder en eene meer infchikkelijke gefteldheid te brengen, en om hen met aandagt en zonder vooroordeel te doen hooren en overweegen het gene hij tot zijne verdeediging in te brengen had, beproefd hebbende; en vinden-

de, dat 'er niets op haar te verwinnen, maar dat veel eer de gisting en het oproer toegenoomen was, bewilligde hij, dat 'er, zonder een verder uitſtel, eene beſlisſchende Kerkvergaadering zoude bij een geroepen worden.

Maar bij het verkiezen van de leeden deezer Kerkvergaadering ging eene zwaarigheid verzeld, die geduurende eenigen tijd onoverkoomelijk was. Men was overeengekoomen, dat de leeden van die vergaadering weederzijds zouden gekoozen worden. De eene helft door de gemeente. Maar het volk drong daar op aan, dat hij in zijne keuze moest bepaald worden aan de Provincie. De Heer Edwards oordeelde, dat de bepaaling, die men hem daar in ſtelde, onreedelijk was, om dat het bekend was, dat de Leeraars en de gemeenten in de Provincie bijnaa allen in het verſchil, dat hem en zijne gemeente verdeeld en tot twee partijën gemaakt had, tegen hem waren. Hij ſtelde voorzeeker niet, dat het werk van de voornoemde Kerkvergaadering zijn zoude het beſlisſchen, of zijn gevoelen, het welk de oorzaak was van de moeielijkheid tusſchen hem en zijne gemeente, rechtzinnig was of niet: of dat het gene waar over zij oordeelen zoude daar van afhing. Maar

dat

dat haar werk zoude zijn —— om te beproeven en te beslisschen of 'er eenige moogelijke weg was uit te vinden tot een vergelijk tusschen Leeraar en gemeente, en haare wijsheid en poogingen daar toe in het werk te stellen. En dat, indien zij dit niet werkstellig maaken konde, zij dan zoude beoordeelen of de dingen nu rijp geworden waren tot eene scheiding; of dat gene, het welk naa rechte eene scheiding behoort voor te gaan alreede werklijk geschied was, zoo dat 'er naa rechte niets meer door beide de belanghebbende partijën te eischen was, eer 'er eene scheiding zoude plaats hebben. En dat, wanneer hij door haar ontslagen was, het haar werk zijn zoude om waereld-kundig te maaken de wijze hoe en de reeden waarom hij ontslagen was: hoe verre hij onschuldig was, en of hij in het werk der bediening nog gebruikt mogt worden, *e. z. v.* Alle zaaken, die hem zeer gewigtig voorkwaamen, en die een onpartijdig en oprecht onderzoek vorderden. En aanmerkende den grooten invloed, die een verschil in Godsdienstige gevoelens heeft om de menschen tegen elkanderen met een vooroordeel in te neemen; en het naauw verband van het stuk, waar in de meesten van de Leeraars en gemeenten van de Provincie van hem verschilden, met de zaak waar over geoordeeld

moest worden, kwam het hem niet voor, dat zij reedelijker wijze voor zulke onpartijdige Rechters konden aangemerkt worden, dat men de zaak in zijn geheel aan hen behoorde over te laaten. Behalven dat oordeelde hij, dat de zaak, vermids zij zoo nieuw en buitengewoon was, de bekwaamſte Rechters in het land vorderde. Om deeze en andere reedenen, die hij voorbragt, drong hij aan op de vrijheid om buiten de Provincie te gaan om zulke leeden van de voorgeſtelde vergaadering te verkiezen, als hem goed dagt. Hier in wierd hij, gelijk zoo eeven gezegd is, door de gemeente ſtout en hardnekkig tegengeſtaan. Eindelijk kwaamen zij over een om deeze zaak aan eene Kerkvergaadering, beſtaande uit Leeraars en gevolmagtigden van de vijf naabuurige gemeenten, over te laaten: Die, naa dat zij tweemaal daar over gezeeten had, en, het ſtuk voor dezelve zeer breedvoerig bepleit zijnde, in twee partijën verdeeld was, en het ſtuk onafgedaan liet blijven.

Hoe verdeeld de vergaadering ook was, nochthans ſtemden alle de leeden hier in over een, dat de Heer Edwards de vrijheid behoorde te hebben om van buiten de Provincie *eenigen* tot leeden van de Kerkvergaadering te benoemen. En op de volgende bijeen-

eenkomst van de gemeente zijnde den 26^ften^ *Maart*, boodt de Heer Edwards aan, zich in het beroepen van eene Kerkvergaadering te vereënigen, indien zij haare toeſtemming wilde geeven, dat hij 'er van de gemeenten buiten de Provincie *twee* verkiezen zoude, ingeval de Kerkvergaadering uit niet meer dan tien gemeenten beſtaan zoude. De gemeente eevenwel weigerde bij herhaaling zulks toe te ſtemmen de eene bijeenkomst voor en de anderen naa: en voorts hieldt men de bijeenkomst van de gemeente, en men verkoos eenen voorzitter, om zonder haaren Leeraar te kunnen handelen.

§. 7.

Men komt over een omtrent het beleggen van eene Kerkvergaadering, en de Heer Edwards word ontſlagen.

Dan, om veele bijzonderheden voorbij te gaan, eindelijk gaf men in eene bijeenkomst van de gemeente, die door haaren Leeraar op den 3^en^ *Meij* opgeroepen was, de toeſtemming aan zijn voorſtel, buiten de Provincie te gaan om twee uit de gemeenten tot welke hij zich vervoegen wilde. Vervolgens ging zij voort tot de verkiezing van tien

Leeraars en gemeenten, waar uit de Kerkvergaadering beſtaan zoude. Dienvolgens zondt men naar die gemeenten, en de verkooren leeden vergaaderden te zamen op den *negentienden dag van Junij.* Deeze Kerkvergaadering, naa eenige vergeefſche poogingen om de zaak tusſchen den Leeraar en de gemeente bij te leggen, aangewend te hebben, deedt, door de meerderheid van maar eene ſtem (*d*), de volgende uitſpraak: *Dat het dienſtig is; dat de herderlijke betrekking tusſchen den Heer Edwards en zijne gemeente terſtond te niet gedaan worde, indien het volk nog volhardt zulks te begeeren.* En het volk openlijk voorgeſteld zijnde: Of zij nog op de Heer Edwards zijn ontſlag van het Herder-amt over hun aandrongen? ſtemde eene groote meerderheid

(meer

(*d*) Een van de gemeenten door den Heer Edwards gekoozen vondt het niet dienſtig om zich bij de Kerkvergaadering te voegen. Eevenwel de Leeraar van die gemeente, ten tijde van de zitting der Kerkvergaadering, te Northampton zijnde, wierd door den Heer Edwards en de gemeente verzogt om in de vergaadering zitting te neemen en met haar te beſluiten, het welk hij deedt. Maar vermids 'er geene gemagtigde van de gemeente was, was de vergaadering niet vol, en 'er was eene ongelijkheid: en ongetwijfeld, was het daar aan toe te ſchrijven, dat 'er voor zijn onmiddelijk ontſlag eene ſtem meer was, dan tegen hetzelve.

(meer dan tweehonderd tegen twintig) zeer ieverig voor zijn ontflag. En hij wierd dienvolgens ontflagen op *den* 22ften *Junij* 1750.

Het gedeelte van de vergaadering, dat van het ander verfchilde, protefteerde tegen deezen rechtpleeging, oordeelende dat dezelve al te voorbaarig was, om dat het volk geenzins rijp was voor eene fcheiding, aanmerkende het voorleeden gedrag, en de tegenwoordige gefteldheid van het zelve. En eenigen van dat gedeelte van de vergaadering, gaven hunne verbaasheid te kennen over den ongewoonen iever en partijdigheid van geest, door het volk, met hun ftemmen voor het ontflag, openlijk aan den dag gelegd, welke aan hun, en aan alle opmerkende aanfchouwers, ten krachtigfte verzeekerde, dat zij 'er verre af waren van eene gemoedsgefteldheid te bezitten, als bij zulk eene plegtige en eerbied vorderende handeling, behoorde plaats te hebben in alle derzelver omftandigheden aangemerkt.

§. 8.

Doedt zijne affcheidspredikaatfie.

Dus ontflagen zijnde, deedt hij zijne affcheidspredikaatfie op den *eerften Julij* daar

 aan

aan volgende, neemende tot zijnen Text 2 *Cor.* 1: 14. Waar uit hij deeze leere afleide: *De Leeraars en de gemeenten, die onder hunne zorge zijn geweest, moeten in den dag des oordeels voor den Richterſtoel van* CHRISTUS *elkanderen ontmoeten.* Deeze predikaatſie was op eene aanmerkelijke wijze plegtig en aandoenelijk, en dezelve wierd op het verzoek van zommigen van de hoorers in het licht gegeeven.

§. 9.

Daar naa weigeren zij hem bij toevallige geleegenheden op den predikſtoel te prediken.

NAA dat de Heer Edwards ontſlagen was uit de Heilige bediening te Northampton, predikte hij aldaar nog op deeze en geene tijden als 'er geen ander Leeraar was om den predikſtoel te beklimmen; tot dat men eindelijk eene groote te onvreedenheid zag openbaar worden bij veelen van de gemeente om dat hij aldaar nog bleef prediken. Hier op riep het Committee tot het vervullen van de vacant zijnde plaats met een ander predikant, de geheele Stad bij een, ten einde elk zijne gedagte met opzigt tot deeze zaak zeggen zoude. En wanneer men bij een vergaaderd was, ſtemde men, dat het niet met hun

hun genoegen was, dat hij onder hen nog prediken zoude. Dienvolgens, wanneer de Heer Edwards in de Stad was, en zij geenen anderen Leeraar hadden om voor hen te prediken, hielden zij liever den openbaaren Godsdienst onder elkanderen en zonder prediken, dan dat zij den Heer Edwards daar toe verzogten.

§. 10

De grootheid der beproeving van den Heer Edwards, en zijne ſtandvastigheid en lijdzaamheid onder dezelve.

Het moet voor een ieder overtuigend blijken, dat dit eene zwaare beproeving voor den Heer Edwards was. Hij was omtrent vierentwintig jaaren Leeraar van die gemeente geweest, en zijn dienst was naa alle waarſchijnelijkheid van tijd tot tijd onder haar grootlijks gezeegend: Eene groote meenigte beſchouwde hem als haaren geestlijken vader, die een gezeegend middel was geweest om haar te bekeeren van de duisternis tot het licht, en om haar als brandhouten uit het vuur te rukken. Ja zij had van tijd tot tijd bekend, dat zij het als een van haare grootſte voorrechten beſchouwde, zulk eenen Leeraar te hebben; en zij betoonde

zulk

zulk eene uitneemende liefde en achting jegens hem, dat zij, (gelijk de Apostel Paulus van de Galaten zegt) indien het mooge-lijk was geweest, haare oogen uitgegraaven, en dezelven aan hem gegeeven zoude hebben. En zij had een groot aandeel in *zijn* herte: Hij had haar veele jaaren aan elkanderen op zijn herte gedraagen en in zijnen ſchoot omgevoerd, en ſteeds met eene tedere zorge en liefde omtrent haar werkzaam geweest; om haarent wille ſchreef, dagt, en arbeide hij altoos. Voor haar had hij tienduizenden vuurige gebeden uitgeſtort: Hij had zich over haaren voorſpoed verblijd, als een, die eenen grooten buit vindt. Ja zij was hem booven alle andere gemeenten onder den Heemel, dierbaar.

Nu zulk *eene gemeente* tegen zich aangekant te zien, van dezelve uit haar midden verſtooten te worden in een heevig oproer en in drift, met haast en met eene groote maate van geweld; ſtoppende, gelijk eertijds de Jooden, haare ooren, en met eenen verwoedden iever op hem aanloopende; van zulk *eene gemeente* niet toegelaaten te worden om zijne zaak te verdeedigen door hem een vrij gehoor te weigeren, en hem niet te willen hooren prediken; daar te booven te moeten hooren, dat zommigen van die gemeente aangaande

zij-

zijne einden en oogmerken veele kwaade dingen vermoedden, ja openlijk uitſpraken! De tijden zoo onverwacht veranderd te zien, en de ſtem des volks zoo algemeen en luide tegen zich te hooren. Dit alles te zien, te hooren en te ondervinden moet hem zeekerlijk zeer getroffen, en zijnen geest bedroefd hebben. De woorden van den Dichter ſchijnen op dit geval toepasſelijk: *Want het is geen vijand,* [die] *mij hoont, anders zoude ik het hebben gedraagen; het is mijne haater niet,* [die] *zich tegen mij groot maakt, anders zoude ik mij voor hem verborgen hebben. Maar* GIJ *zijt het — mijn leidsman en mijne bekende: Die wij t'zamen in zoetigheid raadpleegden wij wandelden in gezelſchap ten huize* GODS.

LAAT ons daarom nu *den man zien.*

DE ſtilheid en bedaardheid van zijn gemoed; zijne zagtmoedigheid en ootmoedigheid onder deezen grooten en heftigen tegenſtand, deeze ſmaadlijke behandeling; zijn welberaaden en ſtandvastig gedrag onder al dit donker en vreezelijk onweeder, waren in de daad wonderlijk, en kunnen door geene beſchrijving in zulk een heerlijk en treffend licht geſteld worden, als dezelven aan zijne vrienden, die 'er oog getuigen van geweest zijn, voorgekoomen zijn.

De Heer Edwards had een talrijk en zwaar huisgezin, en weinig of geen inkoomſten, buiten zijn tractement als Predikant; en aanmerkende hoe ver hij in jaaren gevorderd was; de algemeene geneigdheid des volks, het welk, een Leeraar noodig hebbende, liever een jongeling, die nog niet bevestigd was, verkiezen zoude, dan een Leeraar, die van zijn gemeente ontſlagen was; gevoegd bij de verkeerde voorſtellingen, die 'er van zijne leerſtellingen door het land verſpreid wierden, beſchouwde hij het als ten eenemaal onwaarſchijnelijk, dat hij immer de geleegenheid zoude hebben om weeder in de Heilige bediening bevestigd te worden, wanneer hij van zijne gemeente te Northampton ontſlagen was. En hij was niet geneegen, of bekwaam, om eenen anderen weg in te ſlaan, of om eenig ander werk bij de hand te vatten om daar uit zijn beſtaan te hebben; zoo dat beide beedelen en veráchting hem als in 't volle aangezigt vloogen, wanneer hij bij zijne leerſtellingen bleef volharden. Gewisſelijk, hij beſchouwde zich zelven als den reegelrechten weg daar toe, volgens den natuurlijken loop der dingen, in te ſlaan door zijne leerſtellingen, in de geſteldheid waar in hij zich toen bevond, bekend te maaken en vast te houden. Want hij voorzag alle deeze dingen,

eer

eer dezelven hem overkwamen, en daarom had hij de geleegenheid en vondt zich in de verzoeking om ze te ontwijken, door zijne leerſtellingen niet openbaar te maaken. Toen hij in zijne leerſtellingen bevestigd was, en eer dat zij openlijk bekend waren geworden, zeide hij tot eenigen van zijne vrienden, dat, indien hij dezelven bekend maakte, en op dezelven aandrong, zulks allerwaarſchijnelijkst in zijn ontſlag en verächting, en in het bederf van hem en zijn huisgezin, ten aanzien van de tijdlijke belangen, zoude uitloopen. Daarom zat hij eerst needer en overreekende de kosten, en naa een welberaaden overleg, nam hij het kruis op zich, toen het hem in zijne volle zwaarte en groote, en in eenen reegelrechten tegenſtand tegen alle waereldſche inzigten en beweegreedenen, voorgeſteld was. En daarom was zijn gedrag in deeze omſtandigheden een aanmerkelijke uitwerking en ontdekking van zijne gemoedelijkheid; en van zijne bereidheid om zichzelven te verloochenen, en om alles wat hij had te verlaaten, en CHRISTUS te volgen.

IEMAND moet eene zeer groote maate van den geest van eenen martelaar bezitten, in zulk een geval als dit, niet te rug te deinzen; maar voort te gaan met die ſtandvastigheid en welberaadenheid, waar meede hij is voortge-

gegaan. Hij ftelde, als het ware, zijn leeven in zijne hand, en hij fchroomde niet te gaan waar heenen waarheid en pligt hem fcheenen te leiden, en hij was onverfchrokken voor dreigende gevaaren aan beide zijden.

§. 11.

De liefdaadigheid van zijne vrienden in Scotland bij deeze geleegenheid.

Dan eevenwel, God had hem niet verlaaten. Gelijk Hij hem zulke inwendige verfterkingen gaf, door welken hij in ftaat was om zijne ziel in lijdzaamheid te bezitten, en om met bedaardheid en kloekmoedigheid tegen de bulderende, en hard op hem aanvallende, winden, in het midden van de woedende golven, die hem dreigden te verzwelgen, als het ware, op te roeijen: zoo verfcheen Hij fpoedig, in zijne Voorzienigheid, voor hem, zelfs booven alle zijne verwachtingen. Zijne correspondenten en andere vrienden in Scotland, zijn ontflag verneemende, en vreezende, dat hetzelve een middel konde zijn om hem naa het tijdlijke in engten te brengen, waren zoo eedelmoedig van onder elkanderen eene aanzienelijke zomme geld bij een te zaamelen, en dezelve aan hem over te zenden.

§. 12.

§. 12

De vriendschap van eenigen uit zijne gemeente te Northampton, en eene Kerkvergaadering door hun toedoen zaamen geroepen.

De *HEERE* liet hem te Northampton ook niet zonder teedere en waardige vrienden. Want een klein aantal van zijne gemeente, dat zich van het begin af tegen zijn ontslag verzet had en anderen, die onpartijdig gebleeven waren, voegden zich naa zijn ontslag bij hem en kleefden hem aan, en, zij, door het vermoogen van hunne achting en liefde jegens den Heer Edwards, waren gewillig en kenden zich in staat om hem te onderhouden: en drongen 'er op aan, dat hij bij hen moest blijven, als bij eene afgezonderde en onderscheide vergaadering van het lighaam van de Stad, het welk hem verworpen had.

Dan de Heer Edwards konde niet zien, dat hij, zoo als de omstandigheden waren, verpligt was om onder hen te blijven, naardien dit waarschijnelijk een middel zoude zijn om de ongelukkige verdeeldheid in de Stad te doen voortduuren; en hij geen vooruitzigt had, om aldaar van zoo veel nut te zijn,

als tegen het kwaad zoude kunnen opwee-gen. Eevenwel ten einde hij alles doen mogte wat hij konde om zijne teedere en bedroefde vrienden genoegen te geeven, en om dat in de veelheid der raadgeevers behoudenisſe is, gaf hij zijne toeſtemming om den raad van eene Kerkvergaadering in te neemen. Dienvolgens wierd 'er eene Kerkvergaadering te zaamen geroepen, en dezelve vergaaderde te Northampton *op den vijftienden dag van Meij* 1751.

Bij deeze geleegenheid kwam 'er eene groote beweeging, en oproer in de Stad. De zulken, die om het ontſlag van den Heer Edwards te verkrijgen geïeverd hadden, onderſtelden, hoewel zonder eenigen grond, en ſtrijdig tegen de waarheid, dat hij met zijne vrienden zaamenſpande en beezig was om zichzelven weederom te Northampton in te voeren. Zij ſtelden een Remonſtrantie op tegen hunne handelingen, en leiden het zelve de vergaadering voor (hoewel zij dezelve voor geene Kerklijke vergaadering erkennen wilden) behelzende veele zwaare, hoewel ongegronde, klagten en beſchuldigingen tegen den Heer Edwards, en kwaad-aartige betichtingen ten laste van de partij, die hem aangehangen had: maar zij weigerden het ge-

gene zij ingebragt hadden te bewijzen en ſtaande te houden; en wilden zelfs de Heeren van de vergaadering geene geleegenheid geeven om over de onderhanden zijnde zaak in geſprek te koomen; hoewel zulks ernſtig gezogt wierd.

De vergaadering gehoord hebbende het gene de Heer Edwards en zijne aanhangers, en anderen, die ook verzogten gehoord te worden, te zeggen hadden, was van gedagte, juist zoo als de Heer Edwards oordeelde en verwachtte, dat hij Northampton behoorde te verlaaten, en de zending naar Stockbridge, waar toe hij genoodigd was, aan te neemen; waar van wij terſtond een meer bijzonder bericht zullen geeven.

Veele andere gebeurtenisſen betrekkelijk tot deeze treurige, vreemde en onverwachte zaak (buiten twijfel de eenigſte van dat ſoort, die in Nieuw-Engeland ooit gebeurd is; en moogelijk in geen deel van de Christen waereld.) zouden wij kunnen verhaalen; maar terwijl deeze meer algemeene geſchiedenis van dezelve, volſtaan kan om aan de voorgeſtelde einden te beantwoorden; *te weeten*, om eenige grove misſtellingen, die 'er van de zaak gedaan zijn, te verbeeteren, en om de

zwaare beproeving, die de Heer Edwards in deezen ondergaan heeft aan den dag te leggen; heeft men geoordeeld het beste te zijn de andere bijzonderheden ſtilzwijgende voorbij te gaan. Tot een gepast ſlot van dit treurig verhaal, en tot eene naadere bevestiging en opheldering van het gene thans gemeld is, word alhier ingelascht den volgenden brief van den Heer Joſeph Hawley, Schildknaap; (een Heer, die zeer bekend was met en ongemeen ieverde in de handelingen van deeze geheele zaak, en zeer dikwerf een voorganger en aanvoerer in dezelve was) aan den wel Eerwaarden Heer Hall, van Sutton, uitgegeeven in een week-blad, te Boston den 19^en *Meij* 1760.

§. 13.

Brief van den Major Hawley betrekkelijk tot deszelfs en des volks handelwijze omtrent den Heer Edwards.

Aan den weleerwaarden Heer
Hall, van Sutton.

Northampton den 9en Meij 1760.

Weleerwaarde Heer.

Ik *hebbe meenigwerf gewenscht, dat een ieder lidt van de twee Kerkvergaaderingen, die eertijds te Nor-*

Northampton over de ongelukkige verſchillen tusſchen onzen geweezen zeer waardigen en weleerwaarden Herder, den Heer Jonathan Edwards, en de gemeente alhier, gezeeten hebben, en waar van gij een lidt waart; ik zegge, Mijn Heer, ik hebbe meenigwerf gewenscht, dat een ieder lidt van dezelven waarlijk kundig mogt zijn van de weezenlijke reeden van mijn gedrag in de zaaken, welke aan de eene en de andere van gezegde Kerkvergaaderingen meede bekend zijn. En naardien ik lang begreepen hebbe, dat het mijn pligt is mijzelven niet allEen voor God *te verneederen over het gene in mijn gedrag voor gezegde Kerkvergaaderingen onchristelijk en zondig is geweest, maar ook mijne misbedrijven te belijden voor die vergaaderingen, en mijzelven deswegen ook voor dezelven te ſchaamen: Zoo hebbe ik meenigmaal bij mijzelven overlegd op welk eene wijze de uitvoering daar van voor mij doenlijk was. En toen ik verſtond, dat gij, Mijn Heer, en de Heer Eaton zich te Cold-Spring, ten tijde van de onlangs aldaar gehouden Kerkvergaadering, bevonden, beſloot ik die geleegenheid te gebruiken om aldaar mijn gemoed voor u en hem daar over geheel open te leggen, en ik dagt, dat 'er dan, misſchien, een middel konde gevonden worden door 't welk de verwijtingen, die ik mijzelven doe, met opzigt tot de boovengemelde zaaken, aan de meeste, in-*

 dien

dien niet aan alle de voorzeide Heeren, die niet in deezen omtrek woonen, konden bekend gemaakt worden. Maar het is u bekend, Mijn Heer, hoe moeielijk het toen ter tijd te Cold-ſpring voor ons was om t'zaamen alleen te ſpreeken, zonder het volk te beleedigen. Daarom hebbe ik het voorgeſteld om u over de zaaken, welke ik toen bij die geleegenheid u maar in 't korte hebbe kunnen aan 't oor brengen, te ſchrijven; welk voorſtel door u, Mijn Heer, in dier voege beantwoord wierd: Dat u zulks aangenaam zoude zijn. Ik onderneeme dan thans het gene ik toen voorgeſteld hebbe; en daar toe ſmeeke ik God *ootmoedig om zijnen bijſtand;* Hij *maake mij geheel vrijmoedig en gewillig om voor u, Mijn Heer, en voor de waereld mijne zonden en ſchulden rondborſtig te belijden, in zulke gevallen van welken ik met grond kan ſtellen, dat zij u bekend zijn, vermids dezelven in 't openbaar verricht en tot kennis van een ieder gekoomen zijn. Daarom had gij, Mijn Heer, en alle anderen, die dezelven weeten, billijke reeden om op mij verſtoord te zijn.*

Dan, *Mijn Heer, voor eerst begrijp ik, dat de gemeente en het volk van Northampton, en ik grootlijks gezondigd en gedwaald hebben, toen wij gewerkt en toegeſtemd hebben om den Heer Edwards van zijne Herderlijke betrekking op ons,*

zoo

zoo ontijdig te ontſlaan; en zulks op de onderſtelling, dat hij in het ſtuk in verſchil wel deegelijk ongelijk had; niet alleen om dat het geſchil was over zaaken in zichzelven zoo betwistbaar, en over de grootſte afwijking van den grondreegel; maar om dat de Heer Edwards zichzelven zoo lang beweezen had te zijn een zeer getrouw en arbeidzaam Herder van voornoemde gemeente; en ook om dat het verſchil van zijne gevoelens in dat ſtuk eeniglijk was voortgekoomen uit eene onkreukbaare achting voor het gene hem gebleeken was waarheid te zijn; ja zijne gevoelens met de grootſte bedaardheid, naa een welberaaden overleg, tegen alle waereldſche beweegreedenen, enkel om aan zijnen grooten Meester *getrouw te zijn, en, gelijk wij de grootſte reeden hadden om te oordeelen, uit eene teedere liefde voor de zielen zijner kudde, bekend gemaakt had: welke overweegingen mij nu genoeg ſchijnen; en zij zouden, indien wij oprechten van herten waren geweest, hem bij zijne gemeente ongemeen bemind gemaakt hebben, en ons tegen het ſcheiden van hem in den hoogſten trap een afkeer ingeboezemd, en geneegen gemaakt hebben om ons met de grootſte oprechtheid, vriendelijkheid en beſcheidenheid jegens hem te gedraagen. Hoe veel van het tegen over geſtelde bij ons gebleeken is, behoeve ik u, Mijn Heer, die ooggetuige van onze geſteldheid en handelwijze geweest zijt, niet te zeggen.*

En *alhoewel het mij niet past om over eene zoo betwistbaare zaak als die, welke toen in verschil was, eene beslisschende uitspraak te doen; nochthans verzoeke ik de vrijheid om te zeggen: Dat ik weezenlijk begrijpe, dat het voor het grootste gros van deeze gemeente, en voor mij in het bijzonder, van de uiterste aangeleegenheid is, met alle naauwkeurigheid te onderzoeken of wij niet, eeven gelijk de Phariseen en Wetgeleerden ten tijde van Johannes den Dooper, den raad van* God *tegen onszelven verworpen hebben, daar door dat wij den Heer Edwards en zijne leere, welke de grond van zijn ontslag geweest is, verworpen hebben. En ik denk, behoudens beeter oordeel, dat wij allen, die tot de gemeente behooren, 'er het grootste belang in hebben om met naarstigheid en onpartijdigheid te onderzoeken het gene dien zeer waardige en bekwaame Godgeleerde omtrent dien tijd, tot staaving van dezelfde leere, in het licht gegeeven heeft, waar door hij nog spreekt naa dat hij gestorven is.*

Dan *'er waren, Mijn Heer, inzonderheid in mijn eigen bijzonder gedrag voor de eerste Kerkvergaadering, drie dingen, welke mij schier van dien tijd af geweest zijn stoffe van groote droefheid en veel onrust. Te weeten:*

In *de eerste plaats, dat ik, ik beken het Mijn Heer,*

Heer, *zeer ongeſchikt en onbetaamelijk tegen u zoo wel*, *als op eene beleedigende wijze tegen de gemeente en mijzelven gehandeld hebbe*, *toen ik met veel iever en eene onbetaamelijke vrijpostigheid de Kerkvergaadering bewoogen hebbe om het haare toe te brengen om u te doen zwijgen en te beletten*, *dat gij in zeekeren morgenſtond eene aanſpraak aan het volk zoudt doen*, *waar in gij*, *indien ik het mij wel herinnere*, *hetzelve kortlijk vermaanen wilde om in liefde gedagtig te zijn de voorige geneegenheid en eendragt*, *die 'er tusſchen hun en hunnen waardigen Herder had ſtand gegreepen*, *en het groot genoegen en voordeel waar van zij bewustheid droegen*, *dat zij van zijnen dienst genooten hadden: over welk ſtout beſtaan ik u*, *Mijn Heer*, *hertelijk om vergiffenis verzoeke*, *en ik meene*, *dat eene vermaaning van die natuur*, *toen door ons*, *in plaats van dezelve tegen te ſtaan*, *met alle dankbaarheid moest aangenoomen zijn geweest*.

EENE *andere bijzonderheid van mijn gedrag voor die vergaadering*, *het welk ik nu begrijpe*, *dat misdaadig*, *en toe te ſchrijven was aan het gebrek van die hertelijke geneegenheid*, *van die hoogachting en dien eerbied voor den Heer Edwards*, *welken hij van mij in eenen hoogen graad verdiend had*, *is geweest mijne onverzettelijke gekantheid daar tegen*, *dat de zaaken aan*

die vergaadering overgelaaten, geduurende omtrent twee maanden, zouden uitgesteld worden. Ik betuig hier over mijne ongeveinsde droefheid; en ik herdenk met schaamte, dat ik zulks op eene meesterächtige, beslisschende, heftige, en ongeschikte wijze gedaan hebbe.

Maar, *Mijn Heer, het misdaadigste gedeelte van mijn gedrag in dien tijd, waar van ik bewust ben, was, dat ik aan de vergaadering in geschrifte vertoonde een reeks van drangreedenen, van welken het oogmerk was om de reedelijkheid en noodzaakelijkheid van het ontslag van den Heer Edwards aan te toonen, in geval 'er toen geen vergelijk met weederzijdsche toestemming getroffen wierd; welke verhandeling, niet onduidelijk in zich bevattede eenige harde, liefdelooze, en, als ik het mij nog wel herinnere, ook ongegronde en lasterlijke verwijtingen tegen den Heer Edwards, in bittere woorden uitgedrukt; en alhoewel het oorspronklijk opstel van hetzelve van mij niet is, nochthans hebbe ik hetzelve dwaaslijk en zondig toegestemd door hetzelve naa te schrijven; en, als zaakbezorger van de gemeente, voor de vergaadering te leezen en vervolgens over te geeven, het welk ik nimmer konde gedaan hebben, indien ik geen Godloos behaagen had gehad in de dingen te verdraaien: Dit mijn gedrag, beken ik, was zeer zondig; en ik ben overreed, dat het* God *ten hoogsten tergende is geweest, voor wien ik beschaamd*

ſchaamd en ſchaamrood ben, en mijnen mond niet durve opdoen.

Belangende *der gemeente 's* Remonſtrantie, *(gelijk het genoemd wierd) welke haare gemagtigden de laatſte van gezegde vergaderingen voorleidden, waar aan ik mijne toeſtemming gegeeven had, en in het opſtellen van welke, en in het overbrengen van het gevoelen der gemeente op dezelve, ik zeer werkzaam geweest was: wil ik alleen maar vooraf aanmerken, dat ik mij in het kleinſte gedeelte daar van niets kan herinneren, het welk duidelijk handelde over het gene voor en tegen de herſtelling van den Heer Edwards als Herder voor een gedeelte van de gemeente alhier, in te brengen was, het welk zeer onverſchoonlijk is geweest; maar ten aanzien van al het overige, zijnde wel het grootſte gedeelte daar van, moest men zeggen (en ik twijfel of wel eenig deel geheel vrij was) dat het overal doortrokken was met eene onchristelijke kwaad-aartigheid, met ſpijtige en onbeſchaamde waarſchouwingen; en dat het in zich bevattede verſcheide reegelrechte, zwaare en ſtrafwaardige beſchuldigingen en betichtigingen tegen den Heer Edwards, welke, gelijk naderhand met goede reeden aan mij voorgekoomen is, allen gegrond waren op achterdogtige en liefdelooze misvattingen, en dus niet anders dan zeer grove lasteringen: en die meenigte zwaare en ſmaadelijke beſchuldigin-* gen

gen tegen verscheide aanhangers van den Heer Edwards, en al dat streng veroordeelen van hen allen, zonder onderscheid, waren zoo niet geheel valsch en ongegrond, echter ten eenemaal onnoodig, en daarom ten hoogsten strafwaardig. Waarlijk ik ben volkoomen overtuigd, dat dat geheele opstel, uitgenoomen het booven gemelde kleinste gedeelte, ten eenemaal een onchristelijk, een schandelijk, tergend en lasterlijk libel is, tegen den Heer Edwards en zijne welmeenende vrienden; en, dat bijzonderlijk de opsteller, ten uitersten GOD *tergende en in zijne oogen verfoeilijk is; waar over ik van herte bedroefd en beschaamd ben; en ik bidde, dat ik daar aan alle mijne dagen met diepe verneedering en berouw gedenken mag. Ik denk thans ook niet, dat het gedrag van de gemeente door haar weigeren om te verschijnen en te staan voor die vergaadering om de beschuldigingen en aanklagten, in gezegde* Remonstrantie, *tegen den Heer Edwards en de reeds gemelde broeders, waar te maaken, het welk zij verzogt had, immer te verdeedigen was door alle die listige antwoorden, die op het gezegde verzoek gegeeven wierden. Ook denk ik niet, dat ons gedrag in dat geval kan verdeedigd worden: want het schijnt mij toe, dat wij, door hen voor gezegde vergaadering te beschuldigen van schandelijke zaaken, daar meede wij volstrektlijk het gezag van een Vierschaar aan haar gegeeven hadden; en ik erken met droefheid en*

leed-

leedweezen, dat ik met veel iever gearbeid hebbe, om de gemeente onverzettelijk te doen blijven bij haar weigeren voor gezegde vergaadering om boovengemelde einden, te verschijnen, over welk bedrijf ik God *ootmoedig om vergiffenis bidde.*

Een *ander gedeelte van mijn gedrag, Mijn Heer, het welk ik lang betreurd hebbe, en waar over ik bij deezen mijne hertelijke droefheid betuige, was, mijne hardnekkige gekantheid tegen eene onderhandeling van de laatste Kerkvergaadering met de gemeente, waar op de gezegde vergaadering ernstelijk en bij herhaaling heeft aangedrongen, en welke van de gemeente, gelijk u bekend is, geweigerd is geworden. Daar door wierd, mijns bedunkens, in de gemeente openbaar eene verregaande hoogmoed en eigenwaan, en bekend hoe eigenzinning zij was, en niet alleen zij, maar bijzonderlijk haare voornaamste bestierers, van welken ik 'er één geweest ben: ja, mijns bedunkens, liepen wij een zeer vermoedelijk gevaar, en wij speelden den rol van hoogmoedige trotschäarts door ons weigeren te hooren en oprechtlijk en ernstig te overweegen het gene de Kerkvergaadering ons konde zeggen of voorstellen; eene vergaadering in welke verscheide leeden om hunne deugd en wijsheid te recht in groot aanzien waren.*

In *deeze, en andere stukken van mijn gedrag* (*waar*

(waar van gij, Mijn Heer, bewust zijt) in die droevige verdeeldheid met den Heer Edwards, zie ik nu, dat ik zeer dikwerf ben bezield geweest van eenen verregaanden hoogmoed, trotsheid, heerschzugt en verwaandheid. Ik beschouw mijzelven slegt, en ongetwijfeld beschouwen onpartijdigen mij nog veel slegter. Als ik daar aan denke, ververfoei ik mijzelven, en 't berouwt mij geweldig: en terwijl mijn eigen herte mij veroordeelt, betaamt het mij met ontzag te denken, dat God *meerder is en alle dingen weet: en daar bij, Mijn Heer, beken ik, dat zulk eene behandeling, als in deezen gemeld, omtrent den Heer Edwards, en waar in ik zoo zeer ingewikkeld en werkzaam geweest ben, in mij bijzonderlijk, en bij verzwaaring, zondig en ondankbaar is geweest, vermids ik niet alleen met elk bijzonder lidt van het genootschap, onder de gemeene verpligting lag om dien Heer als een bekwaam, naarstig en getrouw Herder hoog te achten; maar ik had daar te booven nog ontvangen veele blijken zijner liefde, goedheid en toegeevenheid, welke hij mij betoond heeft als zijnen jongen bloedvriend, welken hij geneegen was op eene zeer vriendelijke wijze te behandelen.*

Waarlijk, *Mijn Heer, ik moet erkennen, dat ik door mijn gedrag 't welk ik als raadgeever en werker tegen den Heer Edwards gehouden hebbe ten tijde van de ongelukkigste verdeeldheid met hem,*

hem, en bijzonderlijk in en omtrent die verfoeielijke Remonſtantie, *zoo ver overeen geſtemd hebbe met Bileam, Achitophel, en Judas, dat ik meenigwerf beſchaamd en met ſchrik bevangen worde, wanneer deeze zoo treurige gelijkheid bij mij in overweeging komt.*

En *ik beken vrijmoedig, dat ik uit hoofde van mijn gedrag, boovengemeld, de meeste reeden hebbe om over die zeer plegtige en gedugte woorden van onzen Zaligmaaker* Matth. *XVIII: 6.* (*a*) *en* Luc. *X*: 16. (*b*) *te beeven: en ik ben volſtrekt overtuigd, dat niemand, dan alleen de oneindige genade en barmhertigheid, door welken eenigen van de verraaders en moordenaars van onzen gezeegenden* Heer, *en van de vervolgers van zijne Martelaars behouden zijn, mij mijne misdaaden vergeeven kan, op welke alleen mijne hoope gevestigd is om* Christus *wille, wiens bloed* (God *zij geloofd*) *reinigtvan alle zonden.*

Over het geheel, Mijn Heer, ik ben overtuigd, dat

(*a*) Matth. XVIII: 6. *Maar zoo wie een van deeze kleine, die in mij glooven, ergert, het ware hem nutter, dat een meulenſteen aan zijnen hals gehangen, en dat hij verzonken ware in de diepte der zee.*

(*b*) Luc. X: 16. *Wie u hoort, die hoort mij: en wie u verwerpt, die verwerpt mij: en wie mij verwerpt, die verwerpt den genen, die mij gezonden heeft.*

dat ik de uitneemendfte reeden hebbe om met David
„ *te zeggen: Zijt mij genadig*, o GOD *naa uwe*
„ *groote goedertierenheid*, *delgt mijne overtree-*
„ *dingen uit*, *naa de grootheid uwer barmher-*
„ *tigheden. Wascht mij wel van mijne ongerech-*
„ *tigheid; en reinigt mij van mijne zonde. Want*
„ *ik kenne mijne overtreedingen*, *en mijne zonde*
„ *is fteeds voor mij. — Verbergt u aangezigt van*
„ *mijne zonden: en delgt uit alle mijne onge-*
„ *rechtigheid. Schept in mij een rein herte ô*
„ GOD: *en vernieuwt in het binnenfte van mij*
„ *eenen vasten Geest. En verwerpt mij niet van*
„ *u aangezigt: en neemt uwen* HEILIGEN GEEST
„ *niet van mij. Geeft mij weeder de vreugde*
„ *uwes heils: en de vrijmoedige Geest onderfteu-*
„ *ne mij.*"

EN *onder verbeetering begrijp ik*, *dat de ge-meente van Northampton 'er groot belang bij heeft*, *zeer ernftig onderzoek te doen*, *of die meenigte harde woorden door veele bijzondere leeden tegen haaren voorigen Herder gefprooken*, *zommige van welken de gemeente weezenlijk begunftigd heeft*, *en bijzonderlijk die harde woorden*, *welke de gemeen-te te zaamen in die vuile* Remonftrantie *te ken-nen gegeeven heeft*, *niet zoo haatlijk en Godloos zijn*, *dat zij volftrekt van alle bewijs ontbloot zijn; en of niet voornoemde gemeente zich aan groote zonde fchuldig gemaakt heeft*, *door zoo ge-*
wil-

willig en bereid te zijn om over zulk eene kleine zaak, van zoo een getrouw en Godzalig Leeraar, als de Heer Edwards was, te ſcheiden. Ja, of God *ons immer zal onſchuldig houden, zoo wij niet tot* Hem *roepen, dat* Hij *ons, om* Christus *wille, onze misdaaden vergeeven en ons bevrijden wil van dat oordeel, het welk zulke Godlooze daaden verdiend hebben; en zoo wij niet onszelven daar over openlijk verneederen en ſchaamen. En mijne zeer hertelijke wensch en bede is, dat de Stad en gemeente van Northampton, een ernſtig en naauwkeurig onderzoek doen mooge, of zij geene overvloedige reeden hebben om te oordeelen, dat zij nu in het oog van* God *onder eene groote ſchuld liggen; en of dezulken onder ons, die in deeze zoo vreezelijke verdeeldheid met den Heer Edwards, ingewikkeld waren, immermeer op eene reedelijke wijze de gunst en zeegen van* God *verwachten kunnen zoo niet onze oogen geopend, en wij geheel en al overtuigd worden, dat wij* God *op eene hooggaande wijze getergd hebben, en beleedigers geweest zijn van een der beste van de menſchen; en niet volkoomenlijk zullen overtuigd zijn, dat wij* Christus *op eene vreezelijke wijze vervolgd hebben met dien rechtvaardigen en dienstknecht van* Christus *te vervolgen en te kwellen: Zoo wij niet deswegen als tot in het ſtof toe zullen verneederd zijn; en openlijk en met ronde woorden, ja zonder de zaak te bemantelen, de-*

zelve voor de waereld bekennen; en daar bij zeer ernstig en ootmoedig God *om vergiffenis verzoeken, en het onze zoo veel wij kunnen toebrengen om de naagedagtenis van den Heer Edwards te vereeren, en dezelve van alle naaspraak, die wij hem onrechtvaardig hadden aangewreeven, te zuiveren; naardien het* God *behaagd heeft het buiten onze magt te stellen, hem om vergiffenis te vraagen. Ik ben verzeekerd, dat de groote en rechtvaardige* God *ons zulke voorwaarden zal voorhouden, en dat de hoope vruchtloos voor ons zijn zal, om op eene andere wijze strafloos te ontkoomen. Hier van ben ik ten aanzien van mijzelven overtuigd, en deezen weg wensche ik, (indien* God *door zijne goedertierenheid mij geleegenheid zal geeven) op de plegtigste wijze in te slaan, op dat ik door het doen van eene vrijmoedige belijdenis van mijne zonden en schuld voor* God *en menschen, den* God *van Israel eere geeven, en zoo veel, als in mijn vermoogen is, doen mag om de naagedagtenis van dien eerwaardigen man te zuiveren van al het ongelijk en de lasteringen, welke ik met zoo veel iever zijnen goeden naam en karakter hebbe helpen aanwrijven: en ik dank* God*, dat het* Hem *behaagd heeft mij tot op deezen dag in het leeven te spaaren en mij daar toe de geleegenheid te geeven, maar het smert mij, dat ik de zaak zoo lang uitgesteld hebbe.*

M Al-

Alhoewel *ik de hoofdzaak van bijnaa alle de voorgaande aanmerkingen, doch niet naauwkeurig op dezelve wijze, aan den Heer Edwards en de broederen, die hem aanhingen, bij het leeven van den Heer Edwards en eer hij van Stockbridge vertrok, geſchreeven hebbe, en ik reeden hebbe van zijne groote oprechtheid en liefdaadigheid te gelooven, dat hij mij mijne misbedrijven van herte vergeeven en voor mij gebeden heeft: Nochthans om dat zulks niet algemeen bekend was, vond ik mijzelven verpligt om mijne ſchreeden verder voort te zetten, want zoo lang ik zweeg, wierden mijne beenderen verouderd, e. z. v.*

Over *alle deeze groote zonden dan, verzoeke ik, in de eerſte plaats, ootmoedig en zeer ernſtig* God *om vergiffenis; vervolgens de bloed-vrienden, of naastbeſtaanden, en de boezem-vrienden van den Heer Edwards. Ik verzoeke ook om vergiffenis alle de genen, die aanhangelingen van den Heer Edwards genoemd wierden, ja ook alle de leeden van de boovengemelde Kerkvergaaderingen; en eindelijk alle Christen-menſchen, die van de boovengezegde zaaken, of van eenigen derzelven, kennis gehad hebben!*

Ik *begeere ook niet, Mijn Heer, dat gij een geheim zult maaken van deezen brief, maar verzoeke, dat gij, den inhoud van denzelven meede-*

deelt aan wien gij zulks noodig oordeelen zult. En het is mijn voorneemen, (indien God *mij geleegenheid geeft) te bezorgen, dat dezelve in het een of ander openbaar nieuws papier waereld-kundig word; want ik kan geen anderen weg uitdenken, om mijne gevoelens van de voorgaande zaaken bekend te maaken aan alle de genen. die daar meede behooren bekend te zijn; en daarom achte ik zulks verpligt te zijn, hoe zeer ik ook voorzie de aanmerkingen, die men daar op maaken zal.*

Waarschijnelijk *zullen zommigen van mijne bekenden, wanneer deeze zaak in 't licht komt, mij verklaaren als volſtrekt overvallen van eene zwaarmoedige ziekte; anderen zal ze ſtoffe verſchaffen van vermaak en vroolijkheid; anderen zullen ze als geheel oud met haast voorbijgaan; maar zommigen, en daar van ben ik verzeekerd, zullen verblijd zijn, wanneer zij verneemen, dat ik tot erkentenis van mijne zonden, en tot mijnen pligt gebragt ben; en ik zelve zal bewust zijn gedaan te hebben, dat gene het welk de natuur van de zaak meedebrengt, om mij te ontlasten van iets, dat voor mij is, en lang geweest is, mijne grootſte knaaging en verdriet, dat mij ooit aangedaan is.*

Ik *wenſche ook, Mijn Heer, dat niemand, om dat ik met eerbiedigheid van den Heer Edwards geſprooken hebbe, de gedagte koestere, dat ik on-*

zen

zen tegenwoordigen Herder ongeneegen ben; want het tegendeel is waar; hij word van mij zeer geëerbiedigd en geacht, en hij ſtaat bij mij op eenen hoogen prijs, ja ik hebbe hem hertelijk lief; en ik danke God, *dat* Hij *ons, niet tegenſtaande alle onze onwaardigheid, in de plaats van den Heer Edwards gegeeven heeft iemand, die, gelijk ik met reeden hoopen kan, waarlijk getrouw is.*

Ik *beſluite deezen uitvoerigen brief, met een hertelijk verzoek om uwe voorbidding, dat het booven-gemeld berouw van mijne zonden ongeveinsd en oprecht mooge zijn, en zoodaanig als* God *in zijne oneindige goedheid, om* Christus *wille, aanneemen wil: En vergun mij de vrijheid mijzelven te onderſchrijven*

Mijn Heer,

Uw waare, hoewel zeer onwaardige, Vriend, en gehoorzaame Dienaar,

Joseph Hawley.

DERDE HOOFDSTUK

Zijne zending naar de Indiaanen te Stockbridge.

Te Stockbridge, eene Stad in het westerlijk gedeelte van de Masfachufetts-Baij, festig mijlen van Northampton, weegens het overlijden van den wel Eerwaarden Heer Sergeant, de zending onder de Indiaanen vacant zijnde, voegden zich tot hem de geëerde en weleerwaarde Heeren Commisfarisfen, die de zorge en het bestier over de Indiaanfche zaaken te Boston hebben, achtende, dat hij de gefchiktfte perfoon was, dien zij deezen post konden toebetrouwen. Ten zelfden tijd wierd hij daar toe uitgenoodigd door de inwooners te Stockbridge; en door de boovengemelde vergaadering aangeraaden zijnde deeze uitnoodiging aan te neemen, vertrok hij naar Stockbridge, en hij wierd aldaar als zendeling naar de Indiaanen ingeleid en bevestigd door eene Kerkvergaadering, tot dat einde bij een geroepen op den *agften Augustus* 1751.

Toen de Heer Edwards dien post eerst aanvaardde, was 'er een veel beloovend vooruitzigt, dat dezelve onder zijne zorge en in-

invloed van eene zeer uitgeſtrekte nuttigheid zoude zijn; niet alleen voor die ſtam van Indiaanen, maar ook onder de ſes natien, van welken zommigen zich te Stockbridge kwaamen neederzetten, en hunne eige kinderen, en hunner naabuuren kinderen zoo veel, als zij 'er krijgen konden, bragten om aldaar opgevoed en onderweezen te worden. Tot dat einde was 'er, volgens het ontwerp van den Heer Sergeant, een huis tot een koſtſchool gebouwd op een ſtuk lands door de Indiaanen te Stockbridge tot dat gebruik toegeëigend; aldaar wierden der Indiaanen kinderen, van beide ſexen, opgebragt door hen te kleeden, te voeden, en met behulp van bekwaame perſoonen in nuttige weetenſchappen te onderwijzen. De jongens leerden de landbouw, of handwerks ambagten, en de meisjens allerlei ſoorten van vrouwenwerk. Tot onderſteuning daar van wierden eenige eedelmoedige inſchrijvingen gedaan, beide in Engeland en in America. En het groote en algemeene Hof van de Provincie van de Masſachuſetts-Baij, deed veel om deeze zaak te bevorderen, en bezorgde, dat 'er voor de Mohockken, die zouden willen koomen, landen gereed waren om 'er zich op neer te zetten. En de eedelmoedige Heer Hollis gaf tot bevordering van de zaak bevel, dat 'er op den

zelfden voet, vierentwintig Indiaanſche kinderen, geheel op zijne kosten, zouden opgevoed worden. Ook de maatſchappij te London, tot voortplanting van het Euangelie onder de Indiaanen in en omtrent Nieuw-Engeland, ſchreef aan haare Commisſarisſen te Boston, dat zij zeer veel tot bevordering van dat oogmerk doen zoude.

Maar deels uit hoofde van de ongelukkige verſchillen, die 'er plaats hadden onder de genen, die het voornaam beſtier van deeze zaak te Stockbridge hadden, welke wij ſtilzwijgende voorbij gaan, vermids hier de plaats niet is om 'er een bijzonder bericht van te geeven; en deels door het uitberſten van den oorlog tusſchen Engeland en Frankrijk, welke doorgaands zeer ongelukkig is voor zulk ſoort van zaaken onder de Indiaanen, is dit veel beloovend vooruitzigt verdweenen.

Dan de arbeid van den Heer Edwards te Stockbridge ging met geen aanmerklijk zigtbaaren zeegen vergezeld; hoewel hij zijnen dienst waarnam met zeer veel goedkeuring zoo wel van de inwooners in het gemeen, beide Engelſchen en Indiaanen, als van de Commisſarisſen, die hem een eerlijk onderhoud gaven, en een groot vertrouwen ſtelden in

zijn

zijn verſtand en wijsheid in alle zaaken, die tot de zending betrekking hadden.

Stockbridge was voor den Heer Edwards een geruster, en, om veele reedenen, een veel aangenaamer verblijf-plaats, dan die, alwaar hij zich voor deezen bevondt. Deeze plaats lag om zoo te ſpreeken in een hoek van 't land, hier wierd hem zoo veel tijd door gezelſchappen niet benoomen, als te Northampton, hoewel veelen van zijne vrienden uit bijnaa alle de deelen van het land, hem meenigwerf aangenaame en voordeelige bezoeken bragten. En hier had hij zoo veel niet te doen, en die moeite niet met andere gemeenten, waar toe hij, te Northampton zijnde, verpligt was, doordien men hem aldaar geduuriglijk kwam raadpleegen, en roepen om Kerkvergaaderingen bij te woonen. Daarom vervolgde hij zijne geliefde ſtudie met meer gezetheid en tot beeter einde dan ooit. Ongetwijfeld heeft hij in deeze ſes Jaaren veel ſneller vorderingen in de kennis gemaakt dan ooit te vooren, en zijne ſchriften zoo vermeerderd, dan in eenige andere ſes jaaren van zijn leeven.

Dit gedeelte van zijn leeven was waarſchijnelijk zoo nuttig als eenig ander. Want in deezen tijd ſchreef hij de twee boeken, die hij het laatst heeft uitgegeeven, van welken

hier naa een meer bijzonder bericht zal gegeeven worden; met deeze boeken heeft hij de Kerk van CHRISTUS ongetwijfeld een grooten dienst gedaan, welke voor veele duizenden, die nog niet gebooren zijn, een zeegen zullen zijn.

DUS, naa dat zijne oprechtheid en getrouwheid genoeg was beproefd geweest, bezorgde zijn goeden MEESTER hem eene veilige ſchuilplaats, welke door den voorafgegaanen ſtorm des te aangenaamer gemaakt was; en alwaar hij eene beetere geleegenheid had om het werk, dat GOD voor hem te doen had, voort te zetten en ten einde te brengen.

VIER-

VIERDE HOOFDSTUK.

Hij word tot Prefident van New-Jerfey College verkooren, zijne ziekte en dood.

Op den 23ften *September* 1757. overleedt de Weleerwaarde Heer Aaron Burr, Prefident van het College te New-Jerfey. — En op de naastvolgende bijeenkomst van de gemagtigden wierd de Heer Edwards tot zijnen opvolger verkooren. Het nieuws hier van kwam hem geheel onverwacht, en ontzettede hem niet weinig. Hij befchouwde zichzelven in veele opzigten zoo onbevoegd tot dien post, dat hij zich verwonderde, dat Heeren van zulk een goed oordeel, en, die hem zoo wel kenden, gelijk hij van eenigen van de gemagtigden bewust was, hem zouden bekwaam achten voor dat amt. Hij had bij zichzelven veele bedenkingen tegen het aanvaarden van dien post, beide van zijne ongefchiktheid, en zijne bijzondere omftandigheden; nochthans konde hij niet zeekerlijk befluiten, dat hij niet verpligt was hetzelve aan te neemen. Het volgend uittrekzel van eenen brief, dien hij aan de gemagtigden fchreef, zal de Leezer eene fchets geeven van zijne gevoelens

en

en werkzaamheden bij die geleegenheid, zoo wel als van zijne groote voorneemens waar in hij zeer diep gewikkeld was, en welke hij zeer ieverig voortzettede.

Stockbridge den 19en October. 1757.

Weleerwaarde en Geëerde Heeren

Ik *ſtond niet weinig verſteld op het ontvangen van de onverwagte tijding, dat gijlieden mij verkooren hadt om den geweezen Preſident Burr, als hoofd van Nasſau-Hall, op te volgen. Ik twijfel zeer of ik geroepen ben, om dien post, met de verkiezing tot welken gij mij onverdiend vereert, te aanvaarden. —— Als ik eenig acht zoude geeven op mijn uiterlijk genoegen, zoude ik kunnen melden van veele ongeleegenheden en groote ſchaade, die 'er kunnen geleeden worden door mijne verhuizing met mijn talrijk huisgezin, zoo verre van alle de bezittingen, die ik in de waereld hebbe (zonder eenig vooruitzigt van over dezelven, onder zulke omſtandigheden als thans, te beſchikken, buiten het verlies van een groot deel van dezelven) in eenen tijd waarin wij naauwlijks zijn te booven gekoomen de moeite en het naadeel, door ons verhuizen uit Northampton, geleeden, en maar eeven begonnen zijn onze zaaken in eenen gunſtigen ſtand tot ons beſtaan in*

dee-

deeze plaats, te krijgen, ook zullen de kosten, die ik terſtond doen moet, middelmaatiglijk beſteed, met het noodig onderhoud van de waardigheid van het amt, waar toe ik genoodigd ben, mijzelven in omſtandigheden ſtellen; welke met mijn vermoogen niet wel overeenkoomen. —— Maar dit is mijne voornaame tegenwerping niet. De groote zwaarigheden van mijn gemoed, die mij in den weg zijn, om dit gewigtig en moeielijk amt aan te neemen, zijn de twee volgende:

VOOR EERST. *Mijne eige gebreken maaken mij ongeſchikt voor zulk eene onderneeming. Dezelven zijn grootendeels algemeen bekend: Maar van de anderen ben ik in mijn binnenſte bewust. —— Ik hebbe eene geſteldheid, in veele opzigten bijzonderlijk ongelukkig; eene geſteldheid welke gediend word van onſterke vaste deelen, van bedorven, taaije, en geringe vogten, van zeer weinig geesten; het welk meenigwerf de oorzaak is van eene kindſche zwakheid en verachtlijkheid in ſpreeken, voorkoomen, en gedraging; gevoegd bij eene onaangenaame loomheid en ſtijfheid, welke mij zeer ongeſchikt maakt voor de verkeering met menſchen, maar meer bijzonderlijk voor de beſtiering van een College. —— Deeze armoede van geſteldheid maakt mij huiverig op de gedagte van bij het afneemen van mijn leeven zulk een nieuw en groot werk, dat met veel meer zorg verzeld is, en waar toe een zeekeren trap van leeven.*

vendigheid, vlugheid en moed om te regeeren vereischt word, te aanvaarden; bijzonderlijk om de Opvolger te zijn van iemand, die in deezen opzigten op eene zoo aanmerkelijke wijze wel begaafd was; en dus aan een ieder geleegenheid te geeven om het overgroot onderſcheid te bemerken. Ik ben ook gebreklijk in zommige takken der geleerdheid, bijzonderlijk in de Algebra, in de hooger deelen van de Mathematica, en in de Griekſche Schrijvers; mijn onderwijs in de Griekſche taal is voornaamlijk in het Nieuwe Testament geweest.

TEN TWEEDEN. *Mijne verbinding aan dien post zal niet wel beſtaan met die oogmerken, en dat beloop van beezigheid in mijne ſtudie, welke mijn gemoed lang verbonden en ingenoomen hebben, en het groot genoegen en vermaak van mijn leeven zijn geweest.*

EN *hier, geëerde Heeren, (aangemoedigd door het getuigenis, dat ik van uwe onverdiende achting ontvangen hebbe, om op uwe oprechtheid ſtaat te maaken) zal ik vrijmoedig mijzelven voor ulieden bloot leggen.*

Mijne manier van ſtudeeren is, zeedert dat ik het werk der bediening eerst begonnen hebbe, zeer veel door ſchrijven geweest: Ik gewende mij aan die wijze, om van elke gewigtige indagtigmaaking gebruik te maaken: En als 'er onder 't leezen, mediteeren, of ſpreeken, iets aan mijn verſtand

wierd

wierd voorgesteld, het welk licht in eenig gewigtig stuk scheen te belooven, ontwond ik het kluuwen zoo ver ik konde. —— Dus schreef ik mijne gedagten, die aan mij de beste scheenen over ontelbaare onderwerpen tot mijn eige voordeel. —— Hoe langer ik mijne studien op die manier voortzettede hoe gewooner ik dezelve wierd, en hoe aangenaamer en voordeeliger ik dezelve vondt —— Hoe verder ik op deezen weg voortreisde, hoe meerder en wijder het veld was, dat mij geopend wierd, het welk mij gelegenheid gegeeven heeft om mij op veele dingen toe te leggen, die ik in mijnen zin hadde, als God mij het leeven spaaren zoude, op deeze wijze, waar op ik zoo gezet ben, uit te voeren: Bijzonderlijk veele dingen tegen de meesten van de heerschende dwaalingen van deezen tijd, welke ik met geen geduld kan zien handhaaven, (tot de ganschlijke omkeering van het Euangelie van Christus) *met zulk een opgeheeven hand, en met zulk een aanhoudend zeegepraalen, onder zoo weinig tegenspreeken, terwijl het mij zoo middagklaar blijkt, dat 'er waarlijk geen grond is voor al dat roemen en trotseeren. —— Ik hebbe alreede iets over één van de voornaame stukken in verschil tusschen de Arminiaanen en Calvinisten in het licht gegeeven: En het is mijn oogmerk, behaagt het* God, *(het welk ik reeds lang geleeden aan het Publiek te kennen gegeeven hebbe) op dezelfde wijze alle de*

an-

andere ſtukken in verſchil te overweegen, waar aan ik reeds veel in voorraad gearbijd hebbe. — Maar behalven deezen hebbe ik in mijn voorneemen en herte gehad een groot werk, (waar aan ik reeds over veele jaaren een begin gemaakt hebbe, doch niet met oogmerk om hetzelve gemeen te maaken.) het welk ik noeme de Geſchiedenis van het werk der verloſſing ; *een zamenſtel van Godgeleerdheid op eene geheel nieuwe wijze ontworpen in de forme van eene geſchiedenis, waarin de zaak van de Christelijke Theologie overwoogen word, zoo als het geheele daar van, in elk gedeelte, in betrekking ſtaat met het groote werk der verloſſing door* Jesus Christus; *het welk, naa mijn gevoelen, is, het groote oogmerk van alle de oogmerken van* God, *en het* ſummum *en* ultimum *van alle de Godlijke werkingen en beſluiten; in dit werk word ook bijzonderlijk overwoogen alle de deelen van het groote zaamenſtel in derzelver historiſche orde. — De orde van hun beſtaan of hunne voortbrenging naa buiten, langs den ſchaakel van de Godlijke bedeelingen, of den wonderlijken trein van opeenvolgende werken en gebeurteniſſen; die van de eeuwigheid af beginnen en van daar afdaalen op het groote werk en de aaneenvolgende bedeelingen van den oneindig wijzen* God *in den tijd; als meede de voornaamſte gebeurteniſſen, die 'er in de Kerk van* God *geſchied zijn, en de omwentelingen, die 'er in de wae-*

waereld der menſchen, betrekkelijk tot den ſtaat van de Kerk en de zaak der verlosſing, waar van wij in de geſchiedenis of in de voorzegging bericht hebben, plaats gehad hebben; tot dat wij eindelijk koomen tot de algemeene opſtanding, het laatſte oordeel, en de voleinding aller dingen; wanneer 'er zal gezegd worden: Het is geſchied: Ik ben de ALPHA en OMEGA, het BEGIN en het EINDE. *Beſluitende mijn werk met de overweeging van dien volmaakten ſtaat der dingen, welke 'er eindelijk zal vastgeſteld worden om tot in alle eeuwigheid te duuren. Deeze geſchiedenis zal voortgezet worden met opzigt tot alle drie de waerelden, de Heemel, de aarde, en de hel; overweegende de aan een verknochte, op elkanderen volgende gebeurtenisſen van elk derzelver, zoo verre als de Heilige Schriften eenig licht geeven; en invoerende alle deelen der Godgeleerdheid in zulk eene orde, die het Schriftmaatigst en natuurlijkst is: Deeze manier komt mij voor de ſchoonſte en aanneemelijkſte te zijn, waar in elk Godlijk leerſtuk met het grootſte voordeel in het helderst licht, op de verrukkendſte wijze, verſchijnen zal, het wonderſchoon verband en overeenſtemming van het geheel aantoonende.*

IK *hebbe ook tot mijn eige nut en genoegen veel gearbeid aan een ander groot werk, in drie Deelen, het welk ik noeme:* De overeenſtemming

 van

van het Oude en Nieuwe Testament. *In het eerste Deel worden overwoogen de voorzeggingen van den* MESSIAS, *zijne verlossing, en zijn Koningrijk; alle de bewijzen van derzelver opzigt op den* MESSIAS, enz. *met elkanderen vergeleeken, en haare overeenkomst, waare oogmerk en zin betoogd: Ook worden in hetzelve overwoogen alle de verscheide bijzonderheden waar in deeze voorzeggingen haare naauwkeurige vervulling hebben; met aanwijzing van de algemeene, juiste, en wonderbaare overeenkomst, die 'er tusschen de voorzeggingen en de gebeurtenissen is. In het tweede Deel worden overwoogen de voorbeelden van het Oude Testament, met eenen aantoonende de bewijzen, dat zij geschikt zijn tot afbeeldingen van de groote dingen van het Euangelie van* CHRISTUS; *en dat de voorbeelden met het tegenbeeld overeenkoomen. In het derde en groote Deel word de overeenstemming van het Oude en Nieuwe Testament, met opzigt tot leering en gebod, overwoogen. In het beloop van dit werk, vind ik, dat 'er geleegenheid zal zijn om een zeer groot gedeelte van de Heilige Schrift te verklaaren: welke, in dit oogpunt, kan verklaard worden, op eene manier, die mij voorkomt de aangenaamste en nuttigste te zijn, en het beste dienende om het gemoed tot de beschouwing van den waaren aart, oogmerk, leeven en geest van de Heilige Schriften op te leiden; zoo wel, als tot derzelver recht gebruik en nuttigheid.*

NOG

NOG *veele andere dingen hebbe ik onderhanden, met zommigen van welken ik al zeer ver gevorderd ben, doch waar van ik hier, om u niet te verveelen, geen bericht geeven zal. Zommigen van deeze dingen zoude ik gaarne door den druk gemeen willen maaken, als* GOD *in zijne Voorzienigheid zulks begunſtigen wilde. Voor zoo verre ik in ſtaat ben om over de talenten, die ik bezitte, om mijne meede ſchepzelen door woorden nuttig te zijn, kan oordeelen, denke ik, dat ik beeter kan ſchrijven, dan ſpreeken.*

MIJN *herte is zoo vast aan deeze ſtudien, dat ik niet wel kan beſluiten om mijzelven gewillig te ſtellen in dat onvermoogen van dezelven in het toekoomend gedeelte van mijn leeven niet meer voort te zetten tot zulk eenen trap als ik moest, wanneer ik op mij nam om al die beezigheden in het amt van Preſident, waar te neemen, het welk de Heer Burr gedaan heeft, die in alle taalen leſſen gaf, en die op zich genoomen had al de zorg van het onderwijs van één van de ſchoolen in alle takken der geleerdheid; behalven zijne andere verrichtingen. Indien ik doorzigt had, dat ik konde beſluiten om het amt, dat mij word opgedraagen te aanvaarden, dan zoude ik het werk van eenen Preſident willen op mij neemen, zoo verre het beſtaat in een algemeen toezigt over de geheele Societeit en dienstbaar aan de ſchool, met opzigt tot*

deszelfs orde en manier van ſtudeeren en onderwijzen; zelf bijwoonende het onmiddelijk onderwijs in de kunſten en weetenſchappen (zoo als de voorzigtigheid raaden, de geleegenheid zich voordoen, en de ſtaat der dingen vorderen zal) bijzonderlijk de oudſte Claſſe. En bij dat alles voege ik, dat ik al het werk van eenen Profeſſor in de Godgeleerdheid zal willen verrichten, zoo in het geeven van lesſen in het openbaar en in het bijzonder, als in het voorſtellen van vraagen om in geſchrifte, of in een vrij geſprek opgeloscht te worden, in bijeenkomſten van gepromoveerden en anderen, op zeekere tijden daar toe beſtemd. Het zoude mij nu niet wel koomen, mijn tijd te beſteeden in een gezet leeren van de taalen, ten ware het de Hebreeuwſche taal was, waar in ik mijzelven door anderen te onderwijzen, gaarne zoude oeffenen.

In een woord, ik ben zeer verleegen ten aanzien van den weg van mijnen pligt in deeze gewigtige zaak. Ik ben in twijfel, of ik, indien ik dien post aanvaardde, niet doen zoude het gene u zoo wel, als mij naaderhand berouwen zoude. Dan eevenwel ik denke, dat de grootheid van het werk, en de eerbied, die ik verſchuldigd ben aan zulk een waardig en eerwaardig lighaam als de gemagtigden van Nasſau-Hall, mij roepen om de zaak in eene ernſtige overweeging te neemen: En

op

op dat het u niet voorkoomen zal als te leur gesteld te zijn door de dingen, die ik thans hebbe voorgedraagen, en gij niets meer van mij te wachten hebt, zal ik vervolgens den raad inneemen van zulken, die ik als zeer wijze, vriendelijke en oprechte menschen eerbiedige; wanneer het, naa dat het gevoelen van de Commissarissen te Boston *bekend is, blijkt, dat zij mij in vrijheid stellen, met opzigt tot het werk waar in zij mij hier gebruikt hebben.*

In deeze onzeekerheid nam hij het besluit om een zeeker getal Heeren in de bediening, op het oordeel en de vriendschap van welken hij konde staat maaken, te raadpleegen, en om den raad, dien zij hem zouden geeven, op te volgen. Die Heeren kwamen op het verzoek van hem en van zijne gemeente bij elkanderen te Stockbridge op den 4en *Januarij* 1758. En gehoord hebbende hoe de Heer Edwards de zaak voorstelde, en de reedenen, die zijne gemeente, bij wege van tegenbedenking tegen zijn vertrek, in te brengen had, besloten zij, dat de Heer Edwards verpligt was om het beroep tot het Presidentschap van het College aan te neemen.

Toen zij hun oordeel en raad aan den Heer

Edwards en zijne gemeente uitbragten, was hij daar over op eene ongemeene wijze bewoogen en aangedaan, en bij die geleegenheid borst hij uit in traanen, het welk men zeer zelden van hem zag in de tegenwoordigheid van anderen. En eeven daar naa zeide hij tot die Heeren, die hem met hunnen raad hadden gediend, dat het voor hem eene verwonderlijke zaak was, dat zij de tegenbedenkingen, die hij gemaakt had tegen zijn vertrek om het hoofd te zijn van een College, dat hem zoo groot en gewigtig was voorgekoomen, zoo gemaklijk konden voorbijgaán, gelijk zij thans getoond hadden. Maar naardien hij oordeelde om naa hunnen raad te luisteren, poogde hij dien blijmoedig aan te neemen, geloovende, dat hij in den weg van zijnen pligt was.

Dienvolgens, op het verzoek van de gemagtigden van het College, de toeſtemming van de Commisſarisſen om hunne zending af te ſtaan, gekreegen hebbende; gordde hij zijne lendenen, en vertrok van Stockbridge naar Prince-town in *Januarij*; laatende zijn huisgezin te Stockbridge, het welk in de lente van daar vertrekken zoude. Hij had te Prince-town twee dochters, Mevrouw Burr de weduuwe van den overleeden Preſident

Burr,

Burr, en zijne oudfte dochter, die nog ongehuuwd was.

Zijne aankomst te Prince-town was tot zeer veel genoegen en vreugde van het College. En zelfs al de grootfte vrienden van het College en van de belangen van den Godsdienst, waren met de aanftelling van den Heer Edwards tot Prefident van het College, ten hoogften voldaan en verblijd, en hier door was hunne hoope en verwachting grootlijks gaande geworden. En zijne Correspondenten, en vrienden, en, die hem het goede wenschten aan het College in Scotland, gaven daar aan hunne goedkeuring bij uitneemendheid.

Het genootfchap vergaaderde naa zijne aankomst op het College zoo fpoedig als de geleegenheid het toeliet, Wanneer hij door hen in den Prefidents-ftoel geplaatst wierd.

Ondertusschen predikte hij, voor zijne ziekte, te Prince-town, in de College-zaal, *Rustdag* naa *Rustdag*, tot groote aangenaamheid van de hoorers; maar hij deedt niets als Prefident, behalven dat hij aan de oudfte Clasfe eenige vraagen in de Godgeleerdheid op gaf, ten einde dezelven voor hem te beantwoorden, laatende elk de geleegenheid om vrij over dezel-

ven te leezen en te fchrijven het gene hij gepast oordeelde. Wanneer zij bij een kwaamen om dezelven te beantwoorden, vonden zij daar in zoo veel aanmoediging en voordeel, bijzonderlijk door het licht en het onderwijs het welk de Heer Edwards, met het gene hij over de vraagen zeide, meededeelde, naa dat zij hunne gedagten over dezelven gezegd hadden; dat zij daar van met de grootfte vergenoeging en bewondering fpraken.

Geduurende deezen tijd fcheen de Heer Edwards een ongemeenen trap van Gods naabijheid te genieten. Hij zeide tot zijne dochters, dat hij in groote arbeid, zorge en vreeze was geweest, met opzigt tot zijne verbindtenis aan dien post: maar zeedert het hem zoo verre, als hij het befchouwen konde, gebleeken was, dat hij van God tot die plaats en dat werk geroepen was, konde hij zich met ruimte daar aan toewijen, laatende zichzelven en den voorfpoed aan God om te beveelen het gene hem zoude welgevallen.

De kinderpokjens op het land zeer gemeen en toen ook in Prince-town zijnde, en waarfchijnelijk verfpreid; en naardien de inënting van dezelven in die landftreeken in dien tijd met eene zeer gewenfchte uitkomst in gebruik

bruik geraakt was; nam de Heer Edwards, die dezelven nog niet had gehad, het voorneemen om, indien de Doctor zulks aanraaden en het genootſchap haare toeſtemming daar toe geeven zouden, dezelven te laaten inënten.

Dienvolgens, op den raad van den Doctor, en door de toeſtemming van het genootſchap, wierden hem, op den 13en *Februarij*, de kinderpokjens ingeënt. Hij had het voordeelig, en men oordeelde, dat hij alle gevaar te booven was. Maar een anderendaagſche koorts verhief zich, en uit hoofde van een meenigte blaartjes in de keel, was de verſtopping zoodaanig, dat de medicijnen, die 'er noodig waren om de koorts te ſtuiten, hem niet konden toegediend worden. Daarom woedde dezelve tot dat zij een einde maakte aan zijn leeven op den 22ſten *Maart* 1758., in het 55ſte Jaar van zijn leeven.

Naa dat hij bewust was, dat hij van die ziekte niet weeder herſteld zoude worden, kort voor zijnen dood, riep hij bij zich zijne dochter, die hem in zijne ziekte oppaste, en ſprak tot haar weinige woorden, welke terſtond opgeſchreeven wierden, zoo naauwkeurig, als men dezelven herinneren konde, dezelven zijn als volgt.

DIERBAARE LUCY.

„ HET komt mij voor den wil van GOD te
„ zijn, dat ik eerlang u verlaaten moet. Ver-
„ zeeker daarom mijne teederfte liefde aan
„ mijne dierbaare vrouwe, en zeg haar, dat
„ de ongemeene veréeniging, welke zoo lang
„ tusfchen ons heeft plaats gehad, van zulk
„ eenen aart is geweest, dat ik vertrouwe dat
„ zij Geestlijk is, en daarom eeuwig blijven zal:
„ En ik hoope, dat zij onder eene zoo groo-
„ te beproeving onderfteund worden, en zich
„ aan den wil van GOD blijmoedig onderwer-
„ pen zal. En wat u betreft mijne kinde-
„ ren, gij lieden word nu als vaderloos ge-
„ laaten, maar ik hoope, dat zulks u allen
„ zal aanzetten om een VADER te zoeken,
„ die u nimmer begeeven zal. En wat belangt
„ mijne begravenis, ik begeere, dat dezelve
„ gefchiedde als de begravenis van den Heer
„ Burr, en de zomme geld, die dezelve an-
„ ders meerder kosten zoude, wille ik, dat
„ tot werken van liefdaadigheid zal befteed
„ worden." (*c*)

HIJ

(*c*) PRESIDENT Burr gaf op zijn dood-bed bevel, dat zijne begravenis niet moest vergezeld worden van zulk eene pragt en kosten, door het verfchaffen en wechgeeven van eene

Hij fprak in zijne ziekte maar zeer weinig: Doch hij was tot het laatfte toe een wonderlijk voorbeeld van lijdzaamheid en onderwerping. Eeven voor het eindigen van zijn leeven, als zommige perfoonen, die bij hem ftonden, en verwachteden, dat hij binnen weinige minuuten zijnen laatften aadem zoude uitblaazen, klaagden over zijnen dood niet alleen als zijnde een groote ramp voor het College, maar ook een donker uitzigt voor de belangen van den Godsdienst in 't gemeen; hoorden zij hem, tot hunne groote verbaasdheid, niet denkende, dat hij hun gehoord had, of

---

eene groote meenigte kostbaare rouw-floerfen, e. z. v., en het fchenken van eene groote hoeveelheid fterke dranken; eene uitfpoorigheid, die maar al te gewoon geworden is in deeze landen, bijzonderlijk bij de begraavenisfen van de grooten en de rijken; en dat 'er geene uitgaven gefchieden moesten dan die, welke met de infpraaken van de Christelijke betaamelijkheid overeenkwamen. Maar dat de zom, die bij eene zwierige begravenis moest uitgegeeven worden, over en boven de noodzaakelijke kosten van eene fatzoenelijke, uit zijne middelen aan den armen zoude gegeeven worden.

Het is te wenfchen en te hoopen, dat het lofiijk voorbeeld van deeze twee waardige Prefidenten door welk zij ftervende getuigenis geeven, tegen eene zoo onchristelijke, en, in veelerlei opzigten, zoo verderflijke gewoonte, eene goede uitwerking mooge hebben.

of dat hij ooit weeder ſpreeken zoude zeggen, *Vertrouwt op* God, *en gij behoeft niet te vreezen.* Dit waren zijne laatſte woorden. En konde 'er wel iet meer met de geleegenheid overeenkoomende gezegd worden! En wat behoefde 'er meer gezegd te worden! In deeze woorden is zoo veel ſtoffe tot onderwijzing en verſterking, dan of hij een boek geſchreeven had. Dit is de eenigſte vertroosting voor zijne bedroefde vrienden: Deeze gevoelen het verlies, dat zij en de Kerk van Christus door zijnen dood geleeden hebben. God is algenoegzaam en zorgt ſteeds voor zijne Kerk.

Hij behieldt het onafgebrooken gebruik van zijn verſtand tot aan het einde toe; en hij ſtierf, naa allen ſchijn, met zoo veel gemaatigdheid en bedaardheid, als die waar meede iemand gaat ſlaapen.

De Doctor, die hem had ingeënt, en die bij hem in zijne ziekte geduuriglijk gebleeven was, heeft de volgende woorden in zijnen brief aan Mevrouw Edwards bij deeze geleegenheid, geſchreeven.

„ Nimmer heeft een ſtervend mensch vol-
„ koomener en klaarer de oprechtheid van
„ alle zijne betuigingen zoo doen blijken,
„ dan hij deedt door eene onophoudelijke, al-

„ ge-

„ gemeene, ſtille, blijde, overgegeeve en
„ lijdzaame onderwerping aan den wil van
„ God, door elke verwisſeling van zijne ziek-
„ te. Men hoorde niet het minſte misnoegd
„ woord, nog den minſten ſchijn van t' onte-
„ vreedenheid door zijne geheele ziekte. En
„ nimmer ſtierf een mensch met eene meer
„ volkoome bevrijding van ſmerte, dan hij:
„ zelfs zoo veel ſmerte niet, dat een hair wierd
„ ſcheef getrokken; maar hij is naar den ei-
„ genlijkſten zin der woorden, in ſlaap ge-
„ vallen."

VIER-

VIERDE AFDEELING.

Behelzende een bericht aangaande zijne Handschriften; en zijne Boeken door hem in 't licht gegeeven, [en naa zijnen dood met toestemming van zijnen zoon in 't licht gekoomen.]

EERSTE HOOFDSTUK.

Zijne Handschriften.

De Heer Edwards heeft eene groote meenigte geschreeve boeken naagelaaten; hij schreef dezelven bij wijze van mengelstoffen over bijnaa alle onderwerpen in de Godgeleerdheid; hij deedt zulks niet met oogmerk om dezelven in die form, in welke zij opgesteld zijn, in 't licht te geeven; maar om 'er zelfs het genoegen en gebruik van te hebben, en om te behouden de gedagten, die hem waardig om bewaard te worden voorkwaamen. Eenig denkbeeld van de vordering, die hij gemaakt en van de stoffen, die hij langs deezen weg bij een gezaameld had, geeft hij in den voorgaanden brief aan de gemagtigden van Nassau-

ſau-Hal (*a*). Hij heeft veel geſchreeven over de voorzeggingen aangaande den MESSIAS, over de rechtvaardiging, over de Godheid van CHRISTUS, en over de eeuwigheid van de helſche pijnen. Hij heeft desgelijks ook zeer veel over den Bijbel geſchreeven, door zijne gedagten over bijzondere plaatzen van denzelven op te teekenen, zoo als die hem onder het leezen of mediteeren voorkwaamen; hier door heeft hij veel licht verſpreid over veele plaatzen van den Bijbel, welke van andere uitleggers overgeſlagen zijn. En waar door zijne groote en arbeidzaame oplettendheid op den Bijbel, openbaar is; als meede dat hij dien voor den eenigſten reegel van zijn geloof ſtelde.

INDIEN het Publiek de kosten niet ontzien, en thans met zoo veel graagte, als het zoms wel gedaan heeft, de uitgave van Godgeleerde boeken ontvangen wilde, men zoude uit zijne Handſchriften door den druk kunnen gemeen maaken zeer veele boekdeelen, die voor de Christelijke Kerk zeer veel nieuw licht en genoegen verſchaffen zouden: hoewel dezelven niet zoo volkoomen zouden zijn, dan of hij-

(*a*) Men zie booven *Bladz.* 192, 193, 194.

hijzelve die voor de publieke uitgave had gereed gemaakt.

De wijze, die hij hieldt om zijne mengelſchriften in zoodaanig eene orde te ſtellen, dat hij met gemak op eene zaak, die hij over een bijzonder onderwerp geſchreeven had, bij zeekere geleegenheid, zijne gedagte vestigen wilde, is misſchien zoo goed als eenige, indien niet de beste, die ter kennisſe van het Publiek gekoomen is; wij zullen daar van hier ter plaatze een bericht geeven, naardien zulks voor jonge Studenten, die zich nog aan gene orde gewend hebben, en geneegen zijn om hun verſtand door ſchrijven te verbeeteren, voordeelig kan zijn.

Hij nommerde alle zijne mengelſchriften. De eerſte zaak, die hij ſchreef was N°. 1. de tweede N°. 2., en zoo voort. En wanneer hij aanleiding had om over een bijzonder onderwerp te ſchrijven, ſtelde hij eerst het nommer ter needer, en ſchreef dan het onderwerp met capitaale, of groote letters, op dat het zijn oog niet ontglippen zoude, als hij, bij geleegenheid, tot hetzelve weederkeeren mogt. Bij voorbeeld, wanneer hij over de gelukzaligheid der Engelen ſchrijven zoude, en zijn laatſte N°. was 148., begon hij dus — 149.

149. *Engelen, hunne gelukzaligheid.* —— En wanneer hij het gene hij op dien tijd over dat onderwerp voorgenomen had te ſchrijven, te boek geſteld had, nam hij zijne ABC Register, en ſchreef onder de letter *E. Engelen, hunne gelukzaligheid*, indien zulks niet reeds op zijn Register ſtond; en vervolgens ſtelde hij het nommer 149. digt aan de rechtezijde daar van. En wanneer hij geleegenheid had om eene nieuwe gedagte over hetzelfde onderwerp te ſchrijven; en het getal van zijne mengelſtukken zoo was toegenoomen, dat zijn laatſte nommer 261. was, ſtelde hij eerst N°. 262., en dan het onderwerp als booven. En als hij voor dien tijd ophieldt met ſchrijven, nam hij zijn Register, en ſtelde bij het woord *Engelen*, aan de rechte zijde van N°. 149. het nommer 262. Door dit middel kwam hij voor om eene open plaats te laaten. Maar hij begon zijn volgend onderwerp daar hij zijn laatſte geëindigd had. Het getal van zijne geſchreeven mengelſtukken, op deeze wijze gerangſchikt, beloopt op meer dan 1400. En nochthans kan door een Register beſlaande een of twee vellen papier, alles wat hij geſchreeven heeft naawel gevallen gezogt worden.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Boeken, die door hem zelven in 't licht gegeeven zijn.

De Heer Edwards wierd als Schrijver groot geacht en geroemd beide in America en in Europa. Zijne uitgegeeven boeken verwekten natuurlijker wijze bij den Leezer van ſmaak en oordeel, een gevoelen van zijne grootheid en Godvrucht. Zijne boeken wierden met graagte ontvangen, bijzonderlijk in Scotland, en verworven hem groote achting en toejuiching. Een Heer, aldaar van aanzien om zijn verheeven vernuft en talenten, heeft, aangaande den Heer Edwards in eenen brief aan eenen van zijne Correspondenten in America, de volgende woorden:

„ Ik *beſchouwde hem als den grootſten Godgeleerde en Philoſooph in Brittanje, of haare Colonien, die zijns gelijk niet heeft. En verblijde mij, dat iemand zoo uitneemend begaafd om in de Godgeleerdheid te onderwijzen, verkooren was tot Preſident van het College te New-Jerſey.*"

En dezelfde Heer zegt in eenen anderen Brief:

„ Seedert *dat ik met de ſchriften van den Heer Edwards ben bekend geworden, hebbe ik hem*

hem gehouden voor den grootsten Godgeleerden, die deeze eeuw heeft opgeleeverd."

En zeeker weleerwaarde Heer, onlangs uit Holland gekoomen, zegt: *Dat de schriften van den Heer Edwards aldaar in groot aanzien waren, bijzonderlijk zijn boek* over de vrijheid van den wil. *Dat de Professoren van de beroemde Academie, hunne complimenten presenteerden aan den President Edwards. Verscheide leeden van de Classis van Amsteldam, betuigden, door hem, hunne dankzegging aan den Godvruchtigen Heer Edwards voor zijne keurige aanmerkingen op het leeven van den Heer Brainerd; welk boek in Holland vertaald, en door de Universiteit van Utrecht zeer goedgekeurd was.*" ——

Een kort bericht van zijne in 't licht gegeeven werken word hier dan bijgevoegd.

Leerreeden over 1 Cor. I: 29, 30, 31. gepreedikt te Boston; met eene voorreeden door een van de Leeraars van Boston.

Leerreeden over Matth. XVI: 17., gepreedikt te Northampton in het Jaar 1734, welke ten titel heeft: *Een Godlijk en boovennatuurlijk licht word aan de ziel, door den* Geest *van* God, *onmiddelijk meedegedeeld.*

Het verhaal waar van reeds melding gedaan

daan is, geſchreeven den 6en *November* 1736. Hetzelve wierd eerst gedrukt te London, en aangepreezen door Dr. Watts en Dr. Guiſe, hetzelve had aldaar twee uitgaven. Vervolgens wierd het weederom uitgegeeven te Boston in het jaar 1738., en door de vier oudſte Leeraars van Boston aangepreezen: bij deeze uitgave waren gevoegd vijf leerreedenen over de volgende onderwerpen:

I. De rechtvaardiging alleen door het geloove.

II. Het geweld doen op het Koningrijk van God.

III. Ruth's voorneemen.

IV. De rechtvaardigheid van God in de verdoemenis der zondaars.

V. De voortreffelijkheid van Jesus Christus.

Gepreedikt te Northampton, voornaamlijk ten tijde van de wonderlijke uitſtorting van den Geest van God aldaar.

De leerreeden over de rechtvaardiging alleen door het geloove, verdiend als een van de beste ſtukken, die over dat onderwerp geſchreeven zijn, geroemd te worden; dezelve ſtelt deeze waarheid in een allerhelderst, ſchriftmaatigst en overtuigendst licht, en is overwaardig om van alle Christenen geleezen te worden, maar bijzonderlijk van dezulken, die

die naa de Heilige bediening ſtaan. De andere leerreedenen zijn voortreffelijk, bevatten in zich veel Godgeleerdheid, en ſtrekken, meer dan meest anderen, die in 't licht gegeeven zijn, om de conscientie van den zondaar wakker te maaken, en om den Christen te onderwijzen en op te wekken.

LEERREEDEN gepreedikt te Enfield den 8^en^ *Julij* 1741. welke ten titel heeft: *De zondaars in de hand van eenen vertoornden* GOD, gepreedikt ten tijde van groote opwekkingen aldaar; en vergezeld met aanmerkelijke indrukken op veelen van de hoorers.

LEERREEDEN *over de onderſcheidende kenmerken van een werk van den* GEEST *van* GOD, *over* 1 Joh. IV: I., gepreedikt te New-Haven den 10^en^ September, 1741. en met groote uitbreidingen in het licht gegeeven. Dezelve wierd in Scotland herdrukt.

EENIGE *gedagten over de tegenwoordige herleeving van den Godsdienst in Nieuw-Engeland, en de wijze op welke dezelve behoorde erkend en bevorderd te worden, aan het Publiek ootmoedig voorgedraagen in eene verhandeling over dat onderwerp, in vijf deelen.* In het jaar 1742 in

het licht gegeeven. Dit werk had eene tweede uitgave in Scotland.

VERHANDELING *over de Godsdienſtige hartstochten* (*d*), uitgegeeven in het jaar 1746. Van deeze drie laatſte ſtukken en van de bijzondere geleegenheid en het oogmerk van derzelver gemeenmaaking, is te vooren bladz. 128. geſprooken.

VERHANDELING getiteld: *Een neederige pooging om eene uitdruklijke overeenſtemming, en zigtbaare verëeniging van* GODS *volk in het buitengewoon gebed om de herleeving van den Godsdienst*, e. z. v., *te bevorderen, door vijf van de voornaamſte Leeraars in Boston aangepreezen.* In het licht gegeeven in het Jaar 1747. In deeze verhandeling toont hij zijne groote kennis in de Heilige Schriften, en zijne oplettendheid *op*, en zijn goed verſtand *van* het Prophetisch deel van dezelven.

LEEVENSBESCHRIJVING *van den weleerwaarden Heer* DAVID BRAINERD, *Bedienaar van het Euangelie, en zendeling tot de Indiaanen,* e. z. v.

(*d*) [DEEZE verhandeling is in de Neederlandſche taal uitgegeeven, te Utrecht bij de Wed. J. J. van Poolſum, 1779.]

e. z. v., *met bedenkingen en aanmerkingen daar op* (*e*). Uitgegeeven in het jaar 1749.

Onderzoek *naa de vereischten tot eene volkoome gemeenschap in de zigtbaare Kerk.* In het jaar 1749. in het licht gegeeven. Dit onderzoek is ingericht tot verklaaring en verdeediging van zijne grondstellingen in de zaak welke tot zijn ontslag van Northampton geleegenheid gegeeven heeft.

Weeder-antwoord *op het antwoord van den weleerwaarden Heer Williams op het voorgemelde onderzoek.* Uitgegeeven in het jaar 1752.

Leerreeden gepreedikt te Newark voor de Sijnode den 28sten *September* 1752., over Jac. II: 19., getiteld: *Waare genade onderscheiden van de ervaarenheid der duivelen.*

Bepaald *en naauwkeurig onderzoek van de thans heerschende denkbeelden over de vrijheid van den wil, welke ondersteld word weezenlijk te zijn tot de zeedelijke werkzaamheid,* e. z. v. (*f*). In het jaar 1754. in het licht gegeeven.

Van

(*e*) [Deeze Leevensbeschrijving is in de Neederlandsche taal uitgegeeven, te Utrecht, bij *Jan Jacob van Poolsum*, en *Abraham van Paddenburg* 1756.]

(*f*) [Dit werk is in de Neederlandsche taal uitgegeeven te Utrecht bij *Gijsbert Timon van Paddenburg* 1774.]

Van dit ſtuk word, door bevoegde Richters, geoordeeld, dat het een van de grootſte werkingen van het menschlijk verſtand is, die, ten minſten in deeze eeuw, te voorſchijn zijn gekoomen. In het zelve toont de Schrijver te bezitten die kracht en ſterkte van geest, dat oordeel, en dat doordringend en naauwkeurig denken, het welk hem met reeden gerechtigd maakt tot den naam van een van de grootſte geesten van deezen tijd. Deeze verhandeling gaat met de voornaame geſchil-punten tusſchen de Calvinisten en Arminiaanen ter needer te ſtellen ongetwijfeld verder, dan eenig ander ſtuk, dat tot zulk een einde geſchreeven is. Hij heeft hier in overvloedig-lijk betoogd, dat de groote grondbeginzelen op welken de Arminiaanen hun ganſche ſtelzel bouwen, valsch en zeer ongerijmd zijn. Daarom, wanneer ooit de aandagt van 't Publiek op dit boek gevestigd word, zal het ongetwijfeld voor de Arminiaanſche en Pelagiaanſche grondſtellingen doodlijk worden. Hetzelve wierd herdrukt te London in het jaar 1762., en het is door den weleerwaarden Heer T. Clap, Preſident van het Yale-College ingevoerd geweest, om aldaar gereciteerd te worden door de Studenten.

De *groote Christelijke leere der erfzonde verdee-*

deedigd; bewijzen voor de waarheid van dezelve te berde gebragt, en de bewijsſtukken voor het tegendeel beantwoord. Behelzende in het bijzonder een weeder-antwoord op de tegenwerpingen en beſtrijdingen van Dr. John Taylor, e. z. v. (g). Uitgegeeven in het jaar 1758. Dit werk was ten tijde van zijn overlijden op de pers.

Behalven deeze opgenoemde werken heeft hij verſcheide bevestigings leerreedenen, en eenige anderen bij bijzondere geleegenheden gepreedikt, in het licht gegeeven.

(g) [In het Jaar 1790 is het eerſte ſtuk van dit werk in het licht gegeeven te Amſteldam bij *Martinus de Bruin*. En wie twijfelt 'er aan of het overige gedeelte van dit voortreffelijk werk zal den beminnaars van Edwards werken, in de Neederlandſche taal ſpoedig bezorgd worden?]

BIJVOEGZEL (*).

Boeken, die naa zijnen dood met toestemming van zijnen zoon zijn uitgegeeven.

De Handschriften van den Heer Edwards, naa deszelfs overlijden, gekoomen zijnde in handen van zijnen zoon, den weleerwaarden Heer Jonathan Edwards, Predikant te New-Haven, wierd zijn weleerwaarde door de vrienden van zijn overleeden vader aangezogt tot de uitgave van veelen van dezelven (†).

Doch veele bedenkingen hielden deezen Heer te rug om daar toe te besluiten. Onder anderen twijfelde hij, of het wel bestaanbaar was met de achting, die hij aan den goeden naam van eenen zoo waardigen vader verschuldigd was, wanneer hij zijne toestemming gaf, om eenigen van voornoemde Handschriften door den druk gemeen te maaken. Dan zijne eige gevoelens niet vertrouwende, besloot hij in dit opzigt te luisteren naa den raad van Heeren, die niet alleen vrienden van den

(*) Dit Bijvoegzel is van den Vertaaler.

(†) Men zie de voorreeden van den weleerwaarden Heer Jonathan Edwards van New-Haven, voor de Geschiedenis van het werk der verlossing.

den goeden naam van zijnen vader waren maar ook van de belangen van de waarheid. Hij nam hunnen raad in en het gevolg daar van was, dat hij het befluit nam om voornoemde Handfchriften in het licht te geeven. Maar hier deedt zich eene andere moeielijkheid op, naamlijk om een werk van eenig aanbelang in dat nog niet lang bekende waereld-deel, gedrukt te krijgen. Doch deeze hinderpaal wierd wechgeruimd, door zeekeren Heer, te Edinburgh, eertijds een Correspondent van zijnen vader, welke te wege bragt, dat zulks aldaar gefchieden konde; en welke verzogt, dat gedrukt en in het licht gegeeven mogt worden, het werk ten titel hebbende: *Gefchiedenis van het werk der verlosfing;* zijnde het zelfde waar van de Heer Edwards in zijnen brief aan de gemagtigden van het College van New-Jerfey onder anderen gewag gemaakt had, als de reeden waarom hij hunne uitnoodiging niet terftond konde aanneemen. En fchoon de fchetzen van dat werk niet gefchreeven waren met oogmerk om ze door den druk gemeen te maaken, maar opgefteld in de form van leerreedenen, die de Heer Edwards in het jaar 1739 voor de gemeente van Northampton gepredikt had; nochthans bewilligde zijn weleerwaarde in dat verzoek, en de Heer *John Erskine*, aan wiens zorg het oorfpronk-

lijk

lijk Handschrift was toebetrouwd, bragt dezelven tot eene aaneengeschaakelde verhandeling, en Hij gaf die in het Jaar 1774. te Edinburg in het licht onder den titel.

Geschiedenis *van het werk der verlossing behelzende de schetszen van een zamenstel van Godgeleerdheid, in eene geheel nieuwe orde; door wijlen den weleerwaarden en zeer geleerden Heer Jonathan Edwards President van het College van New-Jersey.* (*h*).

In het Jaar 1785 wierden te Glasgow voor de tweedemaal gedrukt en te gelijk met zijne Leevensbeschrijving uitgegeeven.

Leereedenen *over verscheide gewigtige onderwerpen, naagelaaten door wijlen den weleerwaarden en zeer geleerden Heer Jonathan Edwards, President van het College van New-Jersey* (*i*).

In het Jaar 1788, zijn te Edinburgh in het licht

(*h*) Dit werk is in twee stukken, te Utrecht bij *Abraham van Paddenburg*, in het Neederlandsch vertaald, uitgegeeven in het Jaar 1776 en 1777.

(*i*) Deeze Leerreedenen, indien niet allen, echter een gedeelte van dezelven, zullen, behaagt het God, nog dit jaar bij den uitgeever van dit stuk in onze taal het licht zien.

licht gekoomen *Practikaale Leerreedenen*, *nooit te vooren uitgegeeven* , *van wijlen den weleerwaarden en zeer geleerden Heer Jonathan Edwards President van het College van New-Jersey* (*k*). En deeze ſtonden door een ander deel gevolgd te worden. —

Door het volgende uittrekzel uit eenen brief van den weleerwaarden Heer Jonathan Edwards van New-Haven aan den weleerwaarden Heer Rijland, junior, geplaatst voor de laastgemelde leerreedenen, word het Publiek bericht, dat, op de vereischte aanmoediging, zijne mengelſtukken en gedagten over verſcheide leerſtukken, en zijne aantekeningen over verſcheide Texten van de Heilige Schrift, zullen in het licht gegeeven worden. Het zelve luidt aldus:

„ Belangende de Handſchriften van mij-
„ nen vader, dezelven zijn zeer volkoomen
„ en gewigtig. Zij behelzen zijne gedagten
„ over verſcheide Theologiſche Leerſtukken,
„ en het gene over een onderwerp geſchree-
„ ven is, is onvermengd bewaard, hoewel op
„ ver-

(*k*) Ook deeze leerreedenen hoopt de uitgeever van dit ſtuk, zoo ſpoedig het zijn kan, in onze taal in 't licht te geeven.

„ verſchillende tijden geſchreeven, en door
„ duizend bladzijden verſtrooid. Deeze bij-
„ zondere proeven kunnen elk onder zijn ei-
„ ge hoofd-titel bij eengezaameld worden, en
„ zij zouden een groot vermaak en voordeel
„ verſchaffen aan allen, die ſmaak hebben
„ in zijne ſchriften. Misſchien kan 'er uit
„ deeze mengelſtukken zoo veel ſtof, als tot
„ drie boekdeelen vereischt word, elk zoo
„ groot, als dat *over de vrijheid van den wil* is,
„ bij een gezaameld worden. 'Er is ook
„ niets, dat de uitgave van dezelven hinderlijk
„ is, dan het vooruitzigt van hun debiet. Be-
„ halven deeze, kunnen zijne *Commentarien*
„ over de Heilige Schrift, met voordeel in
„ het licht gegeeven worden, ten minſten
„ veelen van dezelven, onder den titel van:
„ *Aantekeningen op verſcheide Texten van de*
„ *Heilijge Schrift.*" e. z. v.

Of deeze ſtukken in de Engelſche taal reeds gedrukt zijn weet men niet zeeker.

E I N D E.

HET

LEEVEN

VAN DEN

HEER

JONATHAN

EDWARDS.

HET

LEEVEN

VAN DEN

HEER

JONATHAN

EDWARDS.

